

L'AJUNTAMENT DE BARCELONA
A PRIMERS DE SEGLE 1904-1909

ALBERT BASTARDAS I SAMPERE
PRIMER ALCALDE POPULAR

TESI DE LLICENCIATURA PRESENTADA
PER ALFRED PEREZ I BASTARDAS
FACULTAT DE GEOGRAFIA I HISTORIA
UNIVERSITAT DE BARCELONA

BARCELONA, 1979.

Em plau expressar l'agraïment per l'ajuda obtinguda en la realització d'aquesta Tesi de Llicenciatura, al professor ISIDRE MOLAS, de la Universitat Autònoma que pacientment m'ha assessorat.

Vull agrair igualment al professor J.A.GONZÀLEZ CASANOVA el temps dedicat a les meves consultes, així com a MARIA ROSA VIRÓS i GALTIER, les valuoses indicacions.

De manera especial, vull regradiar al Dr. EMILI GIRALT i RAVENTÓS, director d'aquesta tesi, l'amabilitat i interès que ha tingut per aquest treball.

El meu reconeixement a l'"ASSOCIACIÓ DEL PERSONAL DE LA CAIXA DE PENSIONS" per la borsa d'estudi otorgada, i la meva gratitud per l'inestimable ajuda aportada pels germans BASTARDAS-PARERA, que han fet possible la formació de l'"ARXIU ALBERT BASTARDAS i SAMPERE".

L'AJUNTAMENT DE BARCELONA A PRIMERS DE SEGLE 1904 - 1909

ALBERT BASTARDAS I SAMPERE, PRIMER ALCALDE POPULAR

TESI DE LLICENCIATURA PRESENTADA
PER ALFRED PEREZ i BASTARDAS
FACULTAT DE GEOGRAFIA I HISTORIA
UNIVERSITAT DE BARCELONA .

S U M A R I

-
- 1 Introducció
 - 1.
 - 3 LA RESTAURACIÓ DE 1874 COM A MARC HISTÒRIC
 - 7 Catalunya dins el context polític de la Restauració.
Els republicans i els regionalistes.
 - 2.
 - 17 LA BARCELONA DE L'ÈPOCA
 - A- Situació social
 - 18 B- Condicions de vida a la zona de Barcelona
 - 25 C- Situació econòmica
 - 28 D- Situació política
 - 3.
 - 40 LES ELECCIONS MUNICIPALS DE 1903
 - A- Les forces polítiques
 - 41 B- La Unió Republicana
 - 45 C- Les candidatures polítiques
 - 53 D- Anàlisi del resultats electorals : triomf republicà
 - 72 E- Albert Bastardas i Sampere, elegit regidor
 - 4.
 - 82 UN AJUNTAMENT DE REPUBLICANS I REGIONALISTES (1904-1907)
 - A- La constitució del nou Ajuntament 1904-1905
 - 86 B- Majoria republicana i minoria regionalista
 - 89 C- Les eleccions municipals de 1905
 - 92 D- La constitució de l'Ajuntament de 1906
 - 96 E- Els republicans accedeixen ínterinament a l'Alcaldia
1904-1907
 - 107 F- Conflictes entres republicans i regionalistes 1904-1907
 - 113 G- Els alcaldes de nomenament real 1904-1907
 - 124 H- Els conflictes entre el Consistori barceloní i el poder
central 1904-1907

- 5.
- 130 L'AJUNTAMENT DE BARCELONA I LA SOLIDARITAT CATALANA
A- Antecedents (1904-1905)
- 148 B- L'Ajuntament i la Solidaritat (1906-1907)
- 6.
- 188 LA CRISI POLITICA ENTRE EL CONSISTORI DE L'AJUNTAMENT
DE BARCELONA I L'ALCALDE DE R.O. SANLLEHY
A- El conflicte dels domassos
- 198 B- Inauguració oficial de les obres de la Reforma
de Barcelona
- 205 C- El Pressupost de Cultura i l'agudització de la
crisi política
- 217 D- Vot de censura a l'Alcalde Sanllehy
- 233 E- La sortida a la crisi política : acceptació d'un Alcal-
de "accidental" republicà, elegit democràticament
- 7.
- 249 ALBERT BASTARDAS I SAMPERE, PRIMER ALCALDE POPULAR DE
BARCELONA
A- L'acceptació de Bastardas com a Alcalde
- 253 B- La fi del Pressupost de Cultura
- 257 C- La política autonomista de l'Ajuntament
- 270 D- La dreta i els lerrouxistes contra els pressupostos
municipals
- 287 E- Confabulació política contra l'Alcalde Bastardas
- 303 F- Les eleccions municipals del maig de 1909, i els
seus resultats
- 328 A MANERA DE CONCLUSIÓ
- 332 CRONOLOGIA GENERAL
- 366 FONTS I BIBLIOGRAFIA CONSULTADES
- 373 SUMARI

Annexos

S U M A R I

ANEXOS

1	Cronologia política de les sessions de l'Ajuntament de Barcelona, 1904
55	Cronologia política de les sessions de l'Ajuntament de Barcelona, 1905
89	Cronologia política de les sessions de l'Ajuntament de Barcelona, 1906
148	Cronologia política de les sessions de l'Ajuntament de Barcelona, 1907
190	Cronologia política de les sessions de l'Ajuntament de Barcelona, 1908
277	Cronologia política de les sessions de l'Ajuntament de Barcelona, 1909
305	Documents
353	Anex gràfic

INTRODUCCIÓ

El treball que presento com a Tesi de Llicenciatura, el vaig començar per la tardor de 1975.

La meua intenció era plantejar el problema polític del Pressupost de Cultura que l'Ajuntament de Barcelona havia aprovat l'any 1908. Però assabentat de l'existència d'un treball similar sobre el mateix tema, vaig canviar d'orientació, dirigint-me vers un estudi de conjunt que abastés la temàtica política de l'Ajuntament barceloní, als primers anys del segle, del que el Pressupost de Cultura era tan sols un dels seus aspectes més coneguts.

Immediatament, l'anàlisi polític de l'Ajuntament em revelà un munt de temes i possibilitats encara no estudiades i d'interès general.

La viabilitat de poder treballar directament documentació fins ara inèdita, m'acabà de convèncer, després de consultar a professors i investigadors universitaris.

Amb aquesta intenció, vaig aconseguir reunir el conjunt de materials que els fills d'Albert Bastardas i Sampere posseeixen, per posarm'hi a treballar amb afany.

Durant més de vuit mesos vaig ordenar, classificar i catalogar tota aquesta documentació, que recollida degudament forma en l'actualitat l'"ARXIU ALBERT BASTARDAS I SAMPERE".

Vingué, després, la investigació i l'estudi que m'havia proposat. Aquesta investigació, m'ha portat a consultar a l'Institut de Història de la Ciutat, les Actes de l'Ajuntament de Barcelona, i en el Archivo Histórico Nacional de Madrid, la documentació pertanyent al Ministeri de Governació allí dipositada, així com la premsa de l'època.

El treball resultant, pretén introduir-nos, -amb una descripció reveladora- en les lluites polítiques enmarcades en l'Ajuntament barceloní de començaments de segle, analitzant-les dintre el context històric que l'envoltava i mostrant, amb els textos documentals, una realitat política poc coneguda.

De la documentació que hi apporto, una part són textos publicats tan sols, al seu dia, per la premsa, i oblidats actualment, malgrat el seu interès històric i polític.

L'altra part, és el resultat de l'anàlisi de les Actes de l'Ajuntament seleccionant, cronològicament, el seu contingut polític i comparant-lo amb les cròniques municipals de la premsa barcelonina molt més rica i incisiva en informació política de l'Ajuntament.

Com a cloenda, el treball conté un anexe gràfic amb reproduccions de caricatures i acudits referents a la política municipal, de les revistes de l'època, d'algunes fotografies inèdites trobades a l'Arxiu, i a d'altres arxius fotogràfics regirats buscant imatges relacionades amb el tema.

1. LA RESTAURACIÓ DE 1874 COM A MARC HISTÒRIC

El règim polític sorgit del cop d'Estat del general Martínez Campos, s'institucionalitzà amb la Restauració borbònica al tron d'Espanya, i portà a Alfons XII, és a dir la mateixa dinastia que sis anys abans fou destituïda, per la revolució de setembre de 1868.

Aquesta Restauració, considerada com a segon acte de la Gloriosa ¹, cloïa el sexenni revolucionari anterior, i iniciava un període de creació política sota la direcció de noves forces socials i econòmiques, agrupades totes elles al costat de la restaurada monarquia.

Les bases socials del nou règim en creació seran les tradicionals d'Espanya : l'aristocràcia, l'oligarquia terratinent, l'Església, així com la burgesia industrial i comercial, juntament amb algunes capes de la mitjana burgesia i el funcionariat. L'exèrcit hi tindrà també un paper importantíssim, com a promotor que fou del canvi polític.

Malgrat això, els directors polítics del nou règim, no serà la burgesia industrial, sinó la oligarquia terratinent i l'aristocràcia renovada ara, amb afers industrials o mercantils (banca, comerç colonial, ferrocarrils, etc).

El nou règim que ràpidament s'obrirà camí, -no sense dificultats-, intentarà mantenir una estabilitat política duradera, sota la direcció de A. Cánovas del Castillo, que aglutinarà al seu costat a elements de diverses formacions anteriors, per construir un estat polític similar al d'Anglaterra.

Amb aquest fi, es constituïren dos partits de notables que seran la cara i creu d'una mateixa moneda, és a dir el poder polític i l'oposició leal al nou règim monàrquic.

Però el govern del general Serrano, havia tingut dos enemics polítics de consideració : els republicans i els carlins.

Els primers, derrotats abans per Pavía i pel mateix Serrano, havien quedat apartats de qualsevol estratègia d'oposició dins del règim, per la seva opció a un Estat no-monàrquic;

els segons, embrancats encara amb una guerra de dinastia, foren derrotats en els camps de batalla per Martínez Anido, i postergats políticament durant molts anys.

L'intent polític era anul·lar aquestes dues forces, no solament després de la seva derrota socio-militar, sinó a més llarg terme ; per això, "Cánovas comptaria amb la força i l'habilitat integradora del nou règim, amb el cansament de la lluita política i militar, i amb l'auge econòmic" ².

Per sortir se'n, necessitava una oposició leal al govern, i per tant aquesta tindria també, a la llarga, una opció al poder. La realització d'aquesta oposició , no podia doncs passar pels republicans, ni pels carlins, que a part de la repressió que sofrien, restaven immersos en un intent polític contraposat al de la Restauració.

Caldrà trobar altres forces polítiques que acceptin ésser opositores legalitzades d'aquell règim; aquestes sortiran d'una composició de forces sorgides de les restes de la "Unión Liberal", del Partit Progressista i de republicans integrats, formant-se el Partit Constitucionalista, dirigit per Sagasta.

Igualment es logra un grup dretà - integrista sota la direcció de Pidal, i l'escissió de Castelar del republicans de Ruiz Zorrilla, que passarien a ésser la fracció més escarrana integrada en el nou règim.

Amb aquesta composició, quedava format el sistema de partits polítics d'oposició que portarà l'estabilitat del règim. L'altra oposició, la republicana i la carlina, restarà anorreada i fraccionada.

"La monarquia deixava d'ésser un partit per passar a ésser un sistema polític per damunt dels partits, és a dir un fet consumat" ³.

Però la formació del nou Estat, que Cánovas pretenia, calia emmarcar-lo dintre les coordenades jurídicopolítiques d'un règim de monarquia constitucional, liberal i moderada.

Al voltant dels partits fonamentals -conservador i liberal- que mantenien l'estabilitat política, es redactà una nova Constitució (1876) que "fué un código cuyas raices deben buscarse en el pasado "moderado" de la monarquía, ya que en muchos puntos se limitó a transcribir literalmente la Constitución de 1845. Pero Cánovas la formuló de manera lo suficientemente liberal y flexible, como par dar cabida dentro de su marco a los programas de los libera-

les" ⁴.

Perquè el nou sistema pogués començar sense dificultats, trobà una situació econòmica en alça que reportà, dintre els mitjans econòmics espanyols, una prosperitat molt considerable.

Ampliacions ferroviàries; inversions de capital estranger que s'infiltraren a les societats mineres i metal·lúrgiques; la crisi vinícola a França produïda per la fil·loxera, incrementà extraordinàriament l'exportació de vins, sobretot a Catalunya, juntament amb millores a la indústria llanera; fundació del "Banc Hispano Colonial", i altres companyies, dedicades a comercialitzar amb les colònies, etc. Es un període de gran activitat econòmica.

Però juntament amb aquesta "febre de l'or", el règim necessitava per mantenir segur l'aparell polític i l'estructura social de poder, una tranquil·litat pública i una seguretat electoral. Per això fins el 1890, la Restauració no acceptarà el sufragi universal, i aquest encara serà controlat pel caciquisme i l'oligarquia.

Fins llavors, només s'havia aplicat el sufragi restringit, que permetia configurar la majoria parlamentària que decidiria la política a seguir; Aquesta no es podia deixar a la lliure expressió del sufragi universal i democràtic; per tant calia canalitzar les eleccions per que donessin la majoria desitjada prèviament. "El nou règim no podia comptar amb el poble espanyol, si volia mantenir-se. Partint de la seva despolitització, calia crear uns canals polítics que substituïssin la seva voluntat i que, alhora, servissin per allunyar del poble qualsevol temptació d'incorporar-se al joc polític. La minoria econòmicament, políticament i culturalment rectora havia de decidir l'esdevenidor del país" ⁵.

Aquesta preocupació, constant durant tota la Restauració, era recolzada per la transformació dels quadres de l'exèrcit que, un cop passats els primers anys del règim, fou un dels seus punts més segurs. D'aquesta actitud, l'exèrcit en sortirà més compacte i "sin veleidades de pronunciamiento" ⁶, tornant-se, poc a poc, en defensor de la causa política més que de la causa militar, i coronant així una transformació que arribarà fins a la derrota de 1898.

Però l'aparent democratització del règim, no impedia que els grups d'oposició republicana, intentessin després de 1890, un retorn lent, però constant en llur lluita política contra el sistema. Aquest mantindrà les eleccions com a primera arma ofensiva cara a possibles infiltracions de forces marginals; els comicis, no tindràn un valor real, ni estadísticament, ni socialment, doncs la falsificació de les llistes electorals, de les actes respectives, i de la constant corrupció electoral dirigida i emparada pel caciquisme, - "que se nutre de ilegalidad" - ⁷, mantindràn com a normals i escandalosament legals, la coerció, el soborn i l'abús en la lluita política.

En aquest sentit no és d'extranyar que qualsevol canvi dins la legalitat de la Restauració, comportés la liquidació del sistema electoral basat en aquests mètodes anti-democràtics. Purificar les llistes electorals i controlar els resultats, seran les primeres victòries de regionalistes i republicans a Barcelona. Les causes d'aquest sistema polític que feia predominar l'oligarquia i com a cadena de transmissió, el caciquisme, es troben entrelaçats a tres nivells: l'estructura social, retardada i analfabeta, que permet el domini dels propietaris de la terra sobre els que la treballen, i que en depenen; el sistema de partits que bloqueja qualsevol intent de donar representacions polítiques distintes de les ja configurades, i el marc legal de la Constitució que referma aquesta situació: "Es exactamente lo opuesto a un regimen parlamentario: en vez de depender el Gobierno de las Cortes, éstas dependen del Gobierno, que convoca las elecciones" ⁸.

"Així, quan un ministeri entrava en crisi, voluntària o forçada el rei lliurava la direcció del govern a un nou polític, que en bona lògica havia d'ésser el cap de l'oposició, el qual en no ser-li favorable la composició de les Corts, rebia alhora el decret de dissolució i convocava noves eleccions, el resultat de les quals basat en les gestions que es feien des dels governs provincials, li donaven una majoria sòlida".

Era doncs, impensable que les Corts revoquessin el Govern, i tan sols el confirmaven. "Això conferia a la corona un paper real d'àrbitre de la vida política espanyola, puix que el rei designava el cap del govern, i el parlament, elegit en realitat des del govern, el confirmava" ⁹.

Aquesta era la major dificultat política del règim de la Restauració, donat que qualsevol actitud del rei, encertada o errada, així com la dels seus polítics, podia provocar l'enfonsament del règim.

Per això, quan el regionalisme i el republicanisme català volgueren participar directament en el joc polític, hagueren de trencar l'anella del caciquisme barceloní, i imposar-se als partits dinàstics que eren monarquics i caciquistes per naturalesa destruint així mateix el sistema de partits i esmicolant, poc a poc, el règim de la Restauració.

CATALUNYA DINS DEL CONTEXT POLITIC DE LA RESTAURACIO. ELS REPUBLICANS I ELS REGIONALISTES.

Catalunya fou un dels principals núclis revolucionaris durant el sexenni anterior a la Restauració, i mantingué després un fort corrent polític republicà i federal.

En aquest sentit, la Restauració suposà a Catalunya "un nou Estat que en realitat és el que havia posat en perill la revolució democràtica en la seva fase més avançada, federal o internacionalista" ¹⁰, i es disposava ara a sotmetre l'oposició republicana i carlina, després de la seva derrota político-militar. Malgrat això "l'experiència de la primera república federal a Catalunya, no sols no esborrava la seva tradició de resistència a l'Estat espanyol, històric i concret, sorgit de la primera meitat del segle XIX, sino que la potenciava pel desenvolupament del seu moviment obrer, cada cop més organitzat i radicalitzat; per la seva constant de particularisme patriòtic; per la seva oposició al militarisme i al sistema de quintes; per la seva simpatia popular envers la causa de la independència colonial, tan lligada al rebuig de servir en l'exèrcit espanyol" ¹¹, i feia de la subsegüent repressió monàrquica, font de nova força política per sobreviure.

Encara que la repressió es concentrà contra els partits republicans, contra la seva premsa, i contra els líders destacats que hagueren d'exiliar-se, no donà, però, els resultats que, a la llarga, es pretenien: anul·lar el republicanisme com a opció política determinada. Si bé és cert, que el desgast de la clandestinitat i l'acció dels grups possibilistes de Castelar ofegaren

durant molts anys l'esperit del republicanisme espanyol, aquest sobreviurà i revifarà a mida que les possibilitats històriques li permetien.

Durant més de 15 anys, els intents d'oposició il.legal republicana al règim de la Restauració, quedaren ofegats.

Tan sols alguns núclis esdevenen actius: com els federals de Pi i Margall, que tenen a Catalunya una tradició i una força respectable; (en el 1883 durant el Congrés del Partit a Catalunya és aprovat un projecte de Constitució de l'Estat Català dins de la Federació Espanyola, que "és, sens dubte, el millor text constitucional del federalisme espanyol i català" ¹²).

Més tard, a Saragossa, l'Assemblea Federal Espanyola, del partit sota la presidència de Pi i Margall, aprovà un projecte de Constitució Federal de la República Espanyola, a on hi té cabuda el projecte d'Estat Català.

Aquests treballs semblen indicar que el partit federalista imaginava que el règim de la Restauració, no seria tan durable com pretenia i que existien possibilitats republicanes de ressurgiment. Malgrat aquesta esperança, quan Sagasta restableix en el 1890 el sufragi universal, els resultats electorals no prometeren, evidentment, un canvi polític immediat.

L'any 1893, és a dir, quasi vint anys després del cop d'Estat del general Pavía, els republicans renovant-se políticament, formen la primera aliança electoral anomenada "Unión Republicana". Aquest pacte electoral estarà format pels tres grups més importants d'oposició republicana no integrats al sistema: "Partido Republicano Centralista", dirigit per Salmerón i Azcárate; "Partido Republicano Democrático Federal" de Pi i Margall, Vallés i Ribor i Ambrosi Moyà; i el "Partido Republicano Progresista", amb en Ruiz Zorrilla, que encara continuava al'exili, Sol i Ortega, Esquerdo, i Muro.

Queden al marge, els possibilistes de Castelar que pactaren amb la monarquia i que ja s'havien integrat al sistema polític de la Restauració amb molta antelació.

Aquesta "Unión Republicana" renova l'ambient electoral i contribueix a l'arrencada de noves accions electorals republicanes, tenint com a primera base "accelerar l'adveniment de la República" ¹³.

Celebrades les eleccions, el 5 de març de 1893, la coalició "Unión Republicana" aconseguí 33 actes, sense contar les 14 actes dels republicans possibilistes : és doncs, una primera victòria.

Però a Catalunya l'èxit és encara més espectacular, doncs, per " per primera vegada dintre la Restauració, els republicans s'enduen les majories a Barcelona, amb una candidatura formada per Pi i Margall (federal), Sol i Ortega (progressista), Tiberi Avila (independent)" ¹⁴.

Es a partir d'aquestes eleccions que els partits republicans es plantejen millor, la seva realitat política.

La "Unión Republicana" però, no lograrà tampoc sobreviure gaire temps a les discòrdies polítiques dels seus integrants ; Salmerón voldrà introduir-hi els ex-possibilistes de Castella, i els federalistes de Pi i Margall, després de renovar els seus esquemes ideològics, es veuran postergats per esquerrans; finalment el partit Progressista Republicà, vinculat permanentment a la conspiració político-militar, -a causa d'una deformada visió de Ruiz Zorrilla i els seus amics de la realitat política d'Espanya, quedarà desvinculat de les exigències immediates del republicanisme. El retorn del líder exiliat, ja no podrà resucitar el partit, que quedarà desintegrat en petits nuclis, sota la direcció d'alguns líders importants : el Dr. Esquerdo a Madrid, juntament amb el director del diari "El País" Alejandro Lerroux; Sol i Ortega a Barcelona, però com a independent.

En aquesta etapa, la vida del règim de la Restauració entrà en profunda crisi, davant la pèrdua de les colònies; en aquest context, els republicans no podran deixar de sotmetre's a la idea espanyolista de l'integritat del territori, i mantindran la contradicció de volguer oposar-se al règim, alhora que li oferiran la ajuda moral i política a la monarquia, mantenint una política explícitament colonialista davant els fets bèlics de 1898.

Tan sols els federals, sota la direcció de Pi i Margall, tindran cura en defensar primer l'autonomia, i després la plena independència de Cuba i dels altres territoris, no solament contra l'opinió governamental, sinó també contra el republicanisme d'un Dr. Esquerdo, com d'un Salmerón, o inclús contra el mateix grup de "La Publicidad" de Barcelona. Aquesta mateixa lluita, la tindran també contra els blasquistes valencians.

Cal fer nota

Cal fer notar, que juntament amb en Pi i Margall, el republicà federal Vallès i Ribot, també defensarà des de Barcelona l'autonomia i la independència dels territoris colonials. Tanmateix, altres grups com el "Partido Socialista Obrero Español", o la "Unió Catalanista", acceptaran aquest planteig polític.

La resta del republicanisme a nivell de tot l'Estat espanyol, toparà més tard, amb la contradicció abans esmentada, i quan la pèrdua de les colònies serà gairebé definitiva, sense poder tenir temps per distanciar-se de la política monàrquica. D'aquesta manera, en el moment en que la crisi política del règim serà més forta, existint el perill de desmembrar-se, el republicanisme -que hagués pogut potser alterar la relació de forces polítiques-, es veurà dividit i situat històricament recolzant la política governamental, que tant havien patit i blasmat.

Per primera vegada d'ençà la Restauració, i degut al anti-colonialisme dels republicans federals, es donava al règim monàrquic l'oportunitat històrica i política de ajuntar en una mateixa batalla ideològica als monàrquics alfonsins amb els republicans, al defensar conjuntament les posicions colonialistes de la monarquia.

En certa manera, aquesta contradicció, era una de les victòries més importants vers el continuïsmes de la Restauració, que haurà salvat un dels problemes més greus, d'ençà 1874. El pes que decantà aquest triomf polític, estava estretament lligat a la miopia política dels grups republicans, que havien fet el joc a l'Estat surgit de la Restauració monàrquica, fent prevaldre, per sobre la seva posició política, el colonialisme i l'espanyolisme reaccionari i típic de la monarquia borbònica.

Però malgrat aquest incondicional suport, a la política de la Restauració, la realitat republicana es clarifica, quan el 12 d'abril de 1896, se celebren eleccions, i aquests -tan els que es mantenien colonialistes, com els federals- són estrepitosament derrotats. És la desintegració provocada per les seves mateixes divisions, així com el resultat de les seves pròpies contradiccions durant els darrers anys del segle.

La política de comparsa, que el republicanisme ha mantingut, ha fet triomfar les forces monàrquiques, i ha deixat un cos electoral popular confós.

Sembla evident, en aquests moments, que el cos electoral de l'oposició monàrquica, encara estar per fer; perquè el problema principal -a part l'abstencionisme- era aglutinar a una massa popular que no havia retrobat els interprets dels seus interèssos, i es desentenía dels esforços que en aquest sentit aplicaven els republicans.

En aquestes circumstàncies, no es d'estranyar que els grups socialistes intentessin introduir-se en aquests conjunt popular, mancat encara de representació política, però sense desbordar les autèntiques possibilitats que tenien en aquell moment. En canvi una altra força política creixent, -l'anarquisme- logrà adhesions superiors i capgirà les perspectives dels grups socialistes.

En el millor dels casos, els que lograren, a Catalunya, introduir-se en la gran massa proletària, fou una fracció republicana, que amb mentalitat moderna influí propagandísticament en nuclis industrials i barris obrers, mostrant un contingut ideològic de classe molt fort, però deformant progressivament l'aspecte polític, transformant-lo vers un verbalisme radical i demagògic, allunyat inclús de l'esquerranisme republicà dels federals. Aquesta agrupació de signes politico-demagògics, oferirà també alguns signes d'hostilitat als sentiments populars i tradicionals de catalanitat, mantenint alhora signes espanyolistes identificables amb el règim de la Restauració, i del que aquest grup republicà se'n considera oposat. Aquesta experiència, serà la de Alejandro Lerroux a la zona de Barcelona, durant els primers anys del segle.

Però les darreres eleccions, continuaran marginant el republicanisme, i quan alguna figura aïllada com Pi i Margall logra obtenir un escó per Barcelona, els sistemes de repressió electoral del règim, lograran desbancar-lo. I es que Pi i Margall i els federalistes, seran pels homes espanyolistes de les colònies, els típics traïdors a la pàtria.

Perquè el sistema polític de la Restauració anul·lava les possibilitats de l'oposició no acceptada, i això havia d'ocasionar repercussions de gran transcendència a Catalunya : una part del federalisme i del carlisme, considerats com a corrents històrics, havien de reconvertir-se i d'accentuar llurs aspectes menys dogmàtics, és a dir havien de carregar l'accent

sobre els aspectes que podien facilitar en major mesura la integració. Així, abandonarien la qüestió prèvia del règim. El federalisme privaria sobre el republicanisme i el foralisme-tradicionalisme sobre la qüestió dinàstica. L'adopció per aquestes dos corrents de l'accidentalisme els portaria a accentuar llur programa més lligat a les necessitats econòmiques i socials, llur programa mínim : els portaria a adoptar el regionalisme. Així paradoxalment, ambdós corrents havien de coincidir i d'enfrontar-se, cercant llur encaix en un sistema que , malgrat tot, continuava rebutjant-los políticament " ¹⁵.

En aquests sentit Valentí Almirall intentà ampliar les bases socials del federalisme, convocant el I Congrès Catalanista (1880), i publicant el primer diari en català ("Diari Català"), un any abans. Però els elements agrupats en el congrès sota l'etiqueta de "apolítics", s'oposaven a les pretensions d'Almirall, i derivaren en dos blocs força antagònics. El d'Almirall, es decantà cap a la fundació d'una nova entitat política ("Centre Català"), mentre que els "apolítics" s'agruparen per fundar un nou diari català ("La Renaixença"), que era el portaveu de l'oposició dins el catalanisme.

Tres anys mes tard i malgrat triomfar les tesi del grup de "La Renaixença", aquests es veieren arrossegats a una acció política, consistent en presentar a Alfons XII un conjunt de queixes, que un grup conscient de l'economia catalana, juntament amb els membres del "Centre Català" havien redactat. Aquest "Memorial de Greuges", sintetitzava per primera vegada, els interèssos de "dues classes d'elements : els econòmics, o sigui el Foment, i els catalanistes" ¹⁶.

Malgrat aquest primer triomf, la ruptura entre els membres del "Centre Català" no trigà gaire, : "la diferència entre creients i no creients, entre liberals i tradicionalistes, entre polítics i antipolítics es mantenia ben viva" ¹⁷, i provocava l'escissió del nou nat "Centre Escolar Català - nista", format dintre mateix del "Centre Català".

Uns mesos després aquest grup escindit constituïa la "Lliga de Catalunya", que "sostingué un catalanisme romàntic, historicista i socialment conservador" ¹⁸.

Les dues entitats, malgrat intentaven agrupar els sentiments

regionalistes que anaven surgin, no tenien, evidentment, les mateixes tàctiques, ni les mateixes estratègies; tampoc les mateixes idees polítiques.

La primera topada es produí arran de la convocatòria dels Jocs Florals, quan la "Lliga de Catalunya" acordà ajornar la data de celebració, per tal de que hi pogués assistir la Regent Maria Cristina. Els del "Centre Català", en protestaren tot convocant paralelament uns altres Jocs Florals. Aquests foren inaugurats per Sagasta, Cap del Govern, i el mantenedor Menéndez Pelayo feu el seu discurs en català. "L'acte és convertia així, en un acte polític" ¹⁹, i repercutia escandalosament en la societat barcelonina.

Per altra banda, els de la "Lliga de Catalunya", aprofitaven l'estança de la Regent per presentar-li un missatge "redactat en català, molt radical, demanant una àmplia autonomia" ²⁰, titulat "Missatge a la Reina Regent d'Espanya", que en sí la continuació del Memorial, però posat al dia.

"Políticament, l'actuació de la Lliga de Catalunya com a entitat rectora del catalanisme se centrà en la lluita pel manteniment del dret civil català" ²¹. En formaven part homes que després foren els dirigents de la Lliga Regionalista i en degaren una campanya contra l'article 15 del projecte del codi civil espanyol, que es considerava atemptatori del règim jurídic català.

La victòria de les tesis promogudes per la "Lliga de Catalunya", i que motivà una cooperació general d'entitats d'a-reu del país, serví per agrupar a aquestes i fundar les bases d'una confederació d'entitats catalanistes, amb el nom de "Unió Catalanista".

Aquesta unió, sentint-se amb una certa representativitat, convocà a Manresa a una reunió per sentar les bases d'organització política de Catalunya. "En aquesta reunió foren aprovades, seguint possiblement l'exemple dels federals, unes bases ("Bases de Manresa") de tipus constitucional, per les quals Catalunya hauria de regir-se, bases de caràcter medievalitzant que en el futur havien d'ésser la guia política dels catalanistes, llur programa. S'hi configurava un Estat federal i s'hi fixaven les atribucions del Poder central de Catalunya, i a més, entre altres coses, s'hi aprovava l'oficialitat del català i el sufra

gi corporatiu que durant molts anys havia d'ésser pedra angular del catalanisme" ²².

Tanmateix però la lluita entre polítics i apolítics, dintre de la "Unió Catalanista", continuava essent la mateixa que anys enrera havia fet escindir els del "Centre Escolar Catalanista", del "Centre Català".

Amb la intensificació de la guerra de Cuba i el desvetllament polític de la burgesia, fent costat al intent polític regeneracionista del general Polavieja, havien d'enfrontar les dues fraccions de la "Unió Catalanista", i provocar la seva escissió. Però fracassat l'intent polaviejista, la "Junta de adhesiones", es converteix en la "Unión Regionalista, catalanitzant més tard el nom. Els membres d'aquesta "no eren pas catalanistes, sinó simplement industrials descontents per l'abandonament en que és consideraven, per causa de l'acció o inacció del Govern. (...) Sentien també que per a llurs afanys i possibilitats d'expansió i de readaptació en un país que havia perdut les seves darreres colònies, el règim polític imperant era com una cuirassa que paralitzava llurs iniciatives. Ni feia ni deixava fer" ²³.

En aquesta situació, els interèsos polítics de la "Unión Regionalista, van coincidint amb un dels grups ja escindits de la Unió Catalanista, que cap a finals de 1899 fundaren una nova agrupació política batejada amb el nom de "Centre Nacional Català"; "En realitat, aquest no era més que un instrument de coagulació dels "reformistes" que fins aquell moment mantenien llur adhesió a través del diari -("La Veu de Catalunya" (1-1-1899), dirigit per Prat de la Riba)- o amb contactes a nivell personal" ²⁴.

Els aconteixements semblaven donar la raó als membres del "Centre Nacional Català", quan demanaven una incorporació a la política; les darreres accions de protesta, com el "Tancament de Caiques", la dimissió del Dr. Robert com a Alcalde Barcelona, un cop signades les primeres accions d'embargs, juntament amb l'experiència política que aquells homes ja tenien, degut a la seva participació en eleccions anteriors, influïren per salvar decididament les últimes traves, i llençar-se a la formació d'un partit polític que aglutinés totes aquelles forces.

L'oportunitat s'esdevingué amb les eleccions generals convocades pel mes de maig de 1901. "Aquest fet havia d'oferir als homes del Centre i de la Unió Regionalista, l'oportunitat espera-

da per a llençar-se a l'activitat electoral conjunta, capitanejant la massa neutra de Barcelona " 25 .

Els dos grups presentaren una candidatura única per Barcelona i s'unificaren amb el nom de "Lliga Regionalista".

Però per arribar en aquest punt, "foren necessaris, el desastre de 1898, i el fracàs de l'intent reformista de Silvela i Polavieja, perquè la burgesia catalana descobrís la realitat política catalana" 26 , i fes el camí fins arribà a la superació de les seves pròpies contradiccions polítiques, "davant (les) tres estratègies -(que les forces conservadores i tradicionals)- tenien en relació amb l'Estat de la Restauració; inscriure's en el sistema de partits dinàstics, actuar com a grup de pressió en defensa dels interèsos materials i morals que defensaven com a instrument de dominació de Catalunya, o el rebuig del parlamentarisme centralista oligàrquic i de caciquisme, tot convertint l'estratègia defensiva de grup de grup de pressió, en estratègia ofensiva d'exigència d'autonomia administrativa o política" 27 .

Arribats en aquest punt, els dos grups polítics d'oposició no integrada en el règim de la Restauració, es a dir els republicans i els regionalistes, afrontaran la respectiva lluita electoral amb una mateixa direcció : derrotar i anihilar el caciquisme i amb ell el sistema de partits que la Restauració havia lograt imposar a Catalunya i sobretot a Barcelona, i començar a controlar zones de poder polític.

En aquest sentit, el primer pas era apoderar-se democràticament el control de l'Ajuntament de Barcelona.

NOTES 1

-
- 1 - Vegis Josep Fontana, "Cambio económico y actitudes políticas en la España del siglo XIX", pag 141.
 - 2 - Vegis Isidre Molas, "Lliga Catalana", pag 11.
 - 3 - Molas, "Lliga Catalana", pag 12.
 - 4 - Vegis Jaume Vicens Vives, "Coyuntura económica y reformismo burgués", pag 167 i 168.
 - 5 - Molas, "Lliga Catalana", pag 14.
 - 6 - Vicens Vives, "Coyuntura económica y reformismo..." pag 170.
 - 7 - Joaquín Romero Maura, "El caciquismo: tentativa de conceptualización", en Revista de Occidente nº 127, Oct-1973, pag 26.
 - 8 - Jordi Solé-Tura, Eliseo Aja, "Constituciones y periodos constituyentes en España (1808-1936)", pag 77 i 78
 - 9 - Molas, "Lliga Catalana", pag 14 i 15 .
 - 10 - José Antonio González Casanova, "Federalisme i Autonomia a Catalunya (1868-1938)", pag 138.
 - 11 - J. A. González Casanova, "Federalisme i Autonomia.."pag 138.
 - 12 - J. A. González Casanova, "Federalisme i Autonomia.."pag 148.
 - 13 - Vegis Santiago Albertí, "El republicanisme català i la Restauració monàrquica ", pag 82.
 - 14 - S. Albertí, "El republicanisme català ..." pag 83.
 - 15 - Molas, "Lliga Catalana", pag 15.
 - 16 - Molas, "Lliga Catalana", pag 19.
 - 17 - Molas, "Lliga Catalana", pag 20.
 - 18 - A. Rovira i Virgili, "Resum d'història del catalanisme", pag 63, citat per Molas "Lliga Catalana", pag 22.
 - 19 - Molas, "Lliga Catalana" pag 24.
 - 20 - Molas, "Lliga Catalana" pag 24.
 - 21 - Molas, "Lliga Catalana" pag 25.
 - 22 - Molas, "Lliga Catalana" pag 27.
 - 23 - Molas, "Lliga Catalana" pag 41.
 - 24 - Molas, "Lliga Catalana" pag 37 i 38.
 - 25 - Molas, "Lliga Catalana" pag 47.
 - 26 - Vegis Borja de Riquer, "Lliga Regionalista : la burgesia catalana i el nacionalisme", pag 305.
 - 27 - J. A. González Casanova, "Federalisme i Autonomia.."pag 305.

2. LA BARCELONA DE L'EPOCA

A - SITUACIÓ SOCIAL

Dintre de Catalunya, la Barcelona de primers de segle, era la ciutat principal, que li feia de capital i de centre.

Dintre d'Espanya, Barcelona era també la ciutat més gran, més cosmopolita i una de les més fortes industrialment parlant de la zona mediterrànea. Era una ciutat burgesa i ciutat obrera, de comerç, de trànsit, d'art, de cultura, i de política.

Demogràficament, tot i no ésser la primera, cal considerar-la hi, per la gran quantitat de nuclis densament poblats al seu entorn.

Barcelona, té una estructura industrial, amb un centre establert de predomini de botigues, comerços, bancs i caixes, oficines i espectacles, a on es fruità del joc, de la distracció, i a on trobarem establerta la ciutadania burgesa tradicional.

Però per altra banda, Barcelona és una ciutat en expansió. La zona de l'eixample, pensada per Ildefons Cerdà cinquanta anys abans, estarà ara en plena edificació; carrers amples, en forma de quadrícula immensa, esdevindran poc a poc els nous habitatges d'una burgesia menys tradicional i políticament més combativa.

Al voltant d'aquest eixample i gairebé tocant-lo, es troba un seguit de pobles i barris que aniran agragant-se fins a extingir la diferència local dels propis habitants.

A dreta i esquerra de la ciutat hi trobem els barris i zones industrials densament obreres com Sants, Sant Andreu, Hostafrancs, el Poble Sec, el Poble Nou, Gràcia, Sant Martí de Provençals, etc, que trencant l'idealisme urbà de l'eixample, formen grans descampats plens de deixalles, amb fàbriques, grans magatzems, casetes baixes i senzilles, i barraques de margïnats.

Tanmateix però, la pobresa de Barcelona no estava arraconada en els barris perifèrics, sinó que també "lluïa" al mig de la ciutat, en els districtes antics, en les zones del port, i en àrees de concentració de població molt superior als normals. L'immigració que Barcelona ja rebia, contribuïa també a mante

nir una situació social bastant degradada (on els obrers que millor podien feien camí cap a les zones fabrils, per al menys viure-hi més amplament), augmentada si cap per l'atur forçós molt considerable, i per una legió de "trinxeraires", terme adoptat que implicava a tot aquell de no tenia treball i vivia o pretenia mantenir-se d'almoines, rapinya i deixalles ¹. Per tot això, Barcelona era una ciutat plena de vida, amb un conjunt de població que sobrepassava les 550.000 ànimes, de les que més de 117.000 persones eren considerades obreres. "Un elemental cálculo permite comprobar el hecho de que una persona por cada grupo de menos de cinco (4,56) trabajaba como obrero; lo cual -a la hora de analizar la constitución de la población activa barcelonesa, de la que los obreros son una parte-, supone necesariamente una importante cifra de mujeres, niños y ancianos que trabajaban; máxime si se tiene en cuenta, como es lógico, el número de personas que constituían no sólo la población castrense, religiosa y eclesiástica secular incluida en el censo, sino, también, el número de barceloneses que formaban parte de los sectores acomodados, burgueses y aristocráticos, etc" ².

B - CONDICIONS DE VIDA A LA ZONA DE BARCELONA

Aproximem-nos a reseguir quines eren aquestes condicions dins la població obrera; els anuaris estadístics de la ciutat de Barcelona, que l'Ajuntament barceloní anà confeccionant durant disset anys, ens mostren estadístiques i ens presenten informes per copsar, l'estat social de la població treballadora en l'àmbit barceloní.

Per a 1903, les condicions "referentes a las viviendas son de testables en buena parte de la Barcelona antigua, en muchos puntos de los pueblos agregados y en algunos del Ensanche. Falta en ellas espacio, sol y aire, y la distribución de sus piezas es anti higiénica en absoluto, pues al lado del retrete hay el comedor o la alcoba o ámbos a la vez; en muchas el retrete está en la escalera y sirve para todos los habitantes de la casa o para los de las habitaciones de un piso; en bastantes y son muy numerosas, el retrete carece de sifón; en no pocas la pieza dormitorio sirve a la vez de comedor y cocina;

y finalmente, sobran las que reúnen todo lo malo, viniendo a ser por su suciedad, humedad, escasez de luz, y ventilación y falta de espacio, verdaderas pocilgas, no habitaciones para seres humanos".

"Y tales habitaciones abundan en Barcelona; calles enteras están formadas en su casi totalidad por las mismas; las denominadas Arco del Teatro, Allada, Vermell, Blanqueria, Olmo, Cid, Mediodia, Santa Madrona, Cires, Metges, Giralt Pellicer, y tantas y tantas de la Barceloneta y otros distritos".

"Por esto ofrece su población una morbosidad espantosa y una mortalidad enorme; el escrofulismo y el reumatismo encuentran presa segura en ella; la tuberculosis; la viruela; sarampión, escarlatina y difteria; la fiebre tifoidea, esta vergüenza de nuestra ciudad..."

Si així viuen milers i milers de ciutadans, què serà de les construccions destinades a serveis col·lectius, com les escoles que no tenien cap condicionament: "Dos palabras tan solo respecto a las habitaciones colectivas. Ninguna escuela pública reúne condiciones aceptables, así como ninguna tiene mobiliario higiénico" ³.

Pel que fa a l'infraestructura de la ciutat, la mateixa font ens indica que "las condiciones del alcantarillado no pueden ser mas deplorables en la mayor parte de su red. La via pública carece de revestimiento en muchos puntos; la previsión de agua es escasa a todas luces; para remediar esta escasez utilizábase por muchas familias la de los pozos, sucias muchas veces, y casi siempre infecta..."; Tampoc ens pot sorprendre el que diu respecte de l'alimentació urbana, que "en Barcelona no hay alimento que no se sofistique ni sustancia averiada que no se consuma" ⁴, el que dóna realment la mida d'una certa pobresa de mitjans molt extensa.

Pel que respecte a les conseqüències de tot aquest conjunt que Barcelona ofereix, a primers de segle, en zones molt extenses de població, cal destacar l'índex de mortalitat, que per a 1903, és de l'ordre del 24,10 per mil habitants, tenint una baixa de natalitat d'ençà 1878.

Totes les grans ciutats tenen índexs baixos de natalitat en aquest període, (Barcelona arriba al 26 per mil habitants), sobretot, si comptem l'esfereïdora mortalitat que es pateix.

Les estadístiques sobre les hores de treball a Barcelona ens demostrèn que per terme mig, els obrers hi esmercen unes deu hores, encara que alguns consideren les onze hores com a normals⁵.

Segons l'Ajuntament barceloní, les hores de treball distribuïdes per rams l'any 1905, són aquestes:

Producció de primeres matèries.....	10 hores
Transformació i ús de primeres matèries.....	11 hores
Estampats.....	10 hores
Fusteria.....	10 hores
Metalúrgia.....	10 hores
Ceràmica i Vidrieria.....	10 hores
Productes químics.....	10 hores
Indústries del paper.....	10 hores
Indústries d'alimentació.....	10-11 hores
Vestits i tocats.....	10 hores
Perruquers i barbers.....	11 hores
Indústries del moble.....	9 hores

6.

A la indústria tèxtil que era majoritària dins de l'àrea de Barcelona i la seva zona, la jornada laboral "oscil.lava l'any 1908 entre deu i onze hores i mitja diàries".⁷

L'índex de treball de les dones obreres era molt elevat -28%- a Barcelona i el dels homes era del 72%.

"Es frecuente también ver que otros trabajos que en otros países son encomendados a los hombres, se efectúan en Catalunya confiándolos a mujeres y niños, incluso aquéllos que no convienen ni a su salud ni a su edad"⁸.

Cal constatar que els obrers que treballaven en el torn de nit, el 63% eren dones, i que els sous eren tan sols un 60% dels sous equivalents als homes. "Això no sols es devia al fet que el mateix treball era menys pagat si el feia una dona que si el feia un home, sinó també a la circumstància que des del segle passat les dones anaven ocupant gradualment els llocs més mal remunerats, i els homes es reservaven els més ben pagats"⁹.

Igualment dins de la indústria tèxtil, els nens i nenes que hi treballaven era molt considerable; així "l'any 1905 a la ciutat de Barcelona comptabilitzant totes les indústries tèxtils hi treballaven 5.111 homes, 16.466 dones, 2.197 vaillets i 3.195 nenes"¹⁰.

Segons l'informe d'Escarrà, "La duración del trabajo es variable: de ordinario los obreros entran en la fábrica a hora muy temprana y salen relativamente tarde. Pero, sin hablar de los ratos libres que les deja una disciplina a menudo bastante relajada, sus jornadas se ven interrumpidas por intervalos de reposo bastante frecuentes. En total, puede estimarse que trabajan un promedio de 10 a 11 horas diarias. Naturalmente, existen excepciones y numerosos abusos, sobre todo por lo que concierne a mujeres y niños: sin contar las obreras a domicilio, nos sería fácil encontrar en Barcelona y en otras poblaciones importantes, establecimientos donde las mujeres trabajan 14,15 y hasta más horas; en cuanto a los niños, que según la ley de 13 de marzo de 1900 no pueden trabajar en fábricas hasta haber cumplido los 10 años, y fija la duración de su jornada de trabajo en 6 horas hasta los 14, generalmente ocurre todo lo contrario y la ley no se aplica con la seriedad debida por la falta de control de la autoridad pública"¹¹.

Pel que fa als salaris, la ma d'obra barcelonina no cobrava a gairabé cap sector indústriu un sou que arribés "a los gastos indispensables para la vida de una familia. Si a mediados del pasado siglo, el coste de la vida en un hogar obrero fué de algo más de 3 pesetas diarias, y de cuatro en el año 1900, hoy (1920) el jornal mínimo no puede ser inferior a las 10 ptas."¹². Comparem doncs els sous diaris a la zona de Barcelona l'any 1904, amb el càlcul que Albert Balcells assigna a "una familia obrera composta de dues persones grans i dos infants (que) per viure a Barcelona (necessitava) 30 ptes. setmanals"¹³.

Oficial carpintero.....	4,00 ptas.
Oficial picapedrero.....	4,00 ptas
Oficial albañil.....	4,00 ptas
Peón albañil.....	2,50 ptas
Oficial cerrajero.....	4,00 ptas
Oficial aserrador.....	4,16 ptas
Oficial sastre.....	3,00 ptas
Oficial costurera.....	2,50 ptas
Oficial zapatero.....	3,50 ptas
Oficial constructor de carros.....	4,00 ptas
Oficial curtidor.....	3,75 ptas

Oficial talabartero y guarnicionero	3,75 ptas
Oficial calderero.....	4,00 ptas
Oficial fundidor de metales.....	4,00 ptas
Cajistas impresores.....	4,40 ptas
Oficial panadero.....	4;00 ptas
Oficial sombrero.....	4,00 ptas
Oficial sombrera.....	2,00 ptas
Oficial estampador de tejidos.....	4,00 ptas
Oficial hilador.....	5,00 ptas
Oficial tejedor en telares mecánicos.....	3,16 ptas
Oficial tejedores de seda.....	5,00 ptas
Sirvientas.....	0,65 ptas

14

"Los salarios varían mucho -senyala Eduard Escarrà en el seu raport- según las profesiones y también dentro de cada profesión, aunque en menor medida, según la localidad. El promedio oscila entre las 20 o 25 ptas. semanales, pero son muchos los obreros que ganan de 15 a 20 ptas, y un número bastante reducido alcanza entre las 30 y las 35 ptas." ¹⁵.

Per altra banda Antoni Jutglar calcula, que el "promedio salarial de un obrero barcelonés entre 1902 y 1917 oscilaba entre 1,95 y 5 ptas., diarias"¹⁶, i si afegim les possibilitats de treball d'altres membres d'una familia contant-hi menors i ancians, no arribaven o al menys molt irregularment a cobrir el pressupost indispensable per viure i menjar normalment.

Aquesta situació queda encara més clara, si examinem tan sols el preu mig -durant aquests anys- d'alguns productes bàsics:

ALIMENTS

Pa (1 kg).....	0,50 ptes
Oli (1 litre).....	1,30 ptes
Llet (1 litre).....	0,50 ptes
Patates (1 kg)	0,25 ptes
Carn (1 kg).....	2,75 ptes
Mongetes (1 kg).....	0,75 ptes

COMBUSTIBLES I IL.LUMINACIÓ

Carbó (1 kg).....	0,44 ptes
Petroli(1 litre).....	1,95 ptes
Espelmes (1 kg).....	2,00 ptes

VESTUARI

Sabates (un parell).....	13,00 ptes
Espardenyes (un parell).....	2,00 ptes
Camises de teixit (1).....	4,00 ptes
Traje corriente.....	50,00 ptes
Mitjons (un parell).....	1,50 ptes
Samarreta (1).....	2,00 ptes
Davantall blanc nen.....	4,00 ptes
Mitjes (un parell).....	1,50 ptes

ROBA DE CASA

Matalàs (1).....	120,00 ptes
Llençol (1).....	10,00 ptes
Flassada (1).....	40,00 ptes

VARIS

Pressupost anual mèdic i farmàcia (mínim).....	40,00 ptes
Lloguer mensual mínim.....	10,00 ptes

17.

i arribarem a la conclusió que "los ingresos llegaban a cubrir muy escasamente las necesidades más elementales"¹⁸.

De manera que, "las posibilidades adquisitivas obreras, contaban con que la familia proletaria, solamente podría comprar cocido para las comidas y despojos o pescado barato para la cena".

Tenim doncs, "una realidad laboral abrumadora que constituye el punto de partida para la comprensión de una terrible condición social y de unas lógicas reacciones de rebeldía"¹⁹.

No és extrany, doncs, que davant les condicions de vida de les classes obreres i populars a Barcelona, sorgissin promogudes per ells mateixos a través de associacions i de gremis, mútues, cooperatives, caixes d'ajuda, etc, per alleugerir la seva situació.

Entre les que s'han fet famoses cal destacar "La Alianza", promoguda inicialment pels cambrers. L'Asil de Sant Joan de Deu, i un seguit de patronats, menjadors obrers, asils municipals i de l'Església, etc. Cal també mencionar les caixes d'estalvis com els Monts de Pietats i altres entitats médico-socials directament controlades per les caixes d'estalvi; La fundació per l'abril de 1904 de la Caixa de Pensions per a la vellesa, responia a aquesta problemàtica.²⁰

Junt amb aquestes institucions, l'Ajuntament de Barcelona també subvencionava múltiples entitats de tipus benèfic que intentaven a la mesura de les seves capacitats, prestar ajuda sanitària, alimentària i d'allotjament a la gran quantitat de població indigent que es manifestava diàriament a Barcelona ²¹.

Aquestes serien en general les condicions de vida dels sectors obrers en aquella època. Cal afegir-hi tant sols que totes aquestes situacions quedaven incrementades amb l'atur forçós que oficialment era d'un 11% però que probablement podia arribar a un 20% si comptem el fort "lock-out" no comptabilitzat i l'immigració descontrolada que augmentava, si cap, la població errant barcelonina.

En l'aspecte cultural i escolar, Barcelona era un ciutat totalment deficitària. L'index d'analfabetisme en el cens de 1900 era del 49% ²²; i si tenim present que el cens no era cap perfecció, sinó tot el contrari podem aviat deduir que aquest index a Barcelona podia ser molt superior.

Comprovem això, amb els indexs d'analfabetisme dels electors barcelonins segons els districtes electorals :

DISTRICTE		SABEN LLEGIR	NO EN SABEN
I	71,00%	29,00%
"	II	93,42%	6,58%
"	III	96,90%	3,10%
"	IV	92,69%	3,10% x
"	V	85,44%	14,56%
"	VI	93,55%	6,45%
"	VII	74,93%	25,07%
"	VIII	90,51%	9,49%
"	IX	76,31%	23,69%
"	X	75,01%	25,00%
TOTALS		85,70%	14,13%

x Dada que suposem errònea

23

Tal com queda remarcat els majors index d'analfabetisme es troben en els districtes més populars de la ciutat com la Barceloneta, Poble Nou, Hostafrancs, Sants, Sant Martí de Provençals, etc. L'importància de l'element cultural dintre el joc electoral tindrà durant molts anys encara una funció força determinant.

C - SITUACIÓ ECONOMICA

La perdûa de les últimes colònies espanyoles el 1898, comportarà per a Catalunya una depressió econòmica que ja era latent anteriorment. Encara l'any següent, l'indústria tèxtil catalana va haver de treballar de valent, degut a una demanda interior extraordinària, malgrat la possibilitat d'estroncament per aquest ram ja era també prevista el mes de maig de 1899 quan el "Foment de Treball Nacional" anuncià que la crisi arribaria amb més o menys retard. Les primeres impressions enganyaren, degut al retorn de capitals, a l'elevació dels canvis tant com les bones collites esdevingudes darrerament²⁴.

Però un cop iniciat el segon semestre d'aquell any, les conseqüències d'una crisi econòmica començaren a fer-se sentir: puja dels preus del carbó, retirada de l'exèrcit de les colònies amb la desmobilització consegüent, i per tan falla de les comandes tèxtils provinents del mateix exèrcit; collites dolentes; puja del cotó degut a la guerra dels boers; existències excessives no vengudes, etc. Tal com hem dit varies vegades l'indústria tèxtil era la majoritària a Catalunya, i l'economia catalana depenia en un grau molt elevat d'aquest sector, sobretot a la zona de Barcelona.

A més a més, el tèxtil, en general, estava en mans d'unes quantes famílies emparentades entre elles, i entre els fabricants de cotó i els de fil, hi estava lligada la majoria de la classe obrera catalana dels primers anys del segle.

Gràcies al proteccionisme promogut per les intenses campanyes dels industrials catalans, que aquesta indústria arribà a mitjans 1898 amb un eufòria i una superproducció desmesurada. Aquestes eufòries productives no encaixaven però, amb la situació real dels mercats, que en aquell mateix any quedaven allunyats de la producció catalana. La burgesia catalana havia perdut de cop la seva font principal de riquesa exterior. L'informe d'Escarrà senyala que "Después de 1898 no cesa la actividad industrial catalana. Por el contrario, asistimos a la creación de nuevas ramas de la producción. Pero la prosperidad va decreciendo y estallan algunas crisis en diversas industrias, crisis en gran parte que podriamos llamar de crecimiento, pero la mayoría debidas a múltiples y diversos factores".

" En primer lugar, la industria algodonera se resiente de forma muy particular por la pérdida de las últimas colonias, y si bien la cifra de sus exportaciones no alcanzó más que una pequeña parte de su producción total, el mercado colonial, que absor-

bia mas de 50 millones de pesetas en tejidos, o sea el 95 % de sus ventas al exterior, tenia en cambio para esta industria una importancia capital. En efecto, no podia serle indiferente la disminuci3n de sus exportaciones, las cuales, a causa de la competencia inglesa, americana, alemana y francesa, pasaron de 11.700 toneledas en 1897 a 4.180 toneladas en 1902. Este hecho fue tanto m1s importante cuanto que su producci3n no se detuvo ni disminuy3, de forma que muy pronto super3 las necesidades del consumo de Espa1a, con todo cada vez mayores" ²⁵.

Per3 per mantenir-se i tornar a prosperar, calgu3 d'altres mercats, introduir-s'hi i fer-se lentament un lloc. Aquest desenvolupament tring1 m3s de quinze anys.

I quan la crisi es generalitz1 a totes les ind1stries t3xtils, els fabricants intentaren contrarrestar-la de la manera que fos. S'impos1 aleshores una regulaci3 de llocs de treball (disminuci3 de plantilles) i un control dels costos d'aquests; es mecanitzaren les ind1stries, i amb el "lock-out" provisional, s'imposaren noves condicions de treball, que comportaven salaris m3s baixos amb rendiments iguals. O s'acceptava la nova estructura del ram t3xtil, o calia buscar un altre lloc, amb el subsegüent dilema. Aquesta situaci3 tenia una clara motivaci3 : combatre directament contra les societats obreres t3xtils, que eren les m3s fortes, per enfonçar-les, tot destruïnt l'única força sindical capaç de fer-hi front.

Calia substituir la mà d'obra cara, per la barata, és a dir en lloc de contractar homes, contractar dones, els sou de les quals era el 50 % inferior.

Conjuntament amb aquest m3todes de reconverssi3, s'inici1 la busqueda de nous mercats a Sudam3rica, a l'orient mig, etc, i a on els anglesos hi tenien bons negocis amb preus barats, per3 amb una qualitat inferior. Per a tot aix3 era necessari reduir els costos de producci3, i en aquest projecte, la mà d'obra representava el factor m3s importants.

Arribats a 1901, "los fabricantes lanzaron su ataque contra el trabajo organizado en el Valle del Ter, centro de la producci3n de hilo". Perqu3 "los salarios y las condiciones de trabajo en el Valle del Ter prevalecieron en toda la industria algodonera,

escala uniforme que fue reforzada por la asociación de los fabricantes , el Fomento del Trabajo Nacional. Por ello, cuando en 1901, los fabricantes decidieron imponer una nueva escala de salarios y sustituir los hombres por mujeres en las nuevas hiladoras eléctricas automáticas, no tuvieron más que blandir la poderosa arma del "lock-out" en las enormes hilanderías del valle" ²⁶.

La patronal recorregué "al pacte de la fam", és a dir un moviment patronal de resistència contra les societats obreres tèxtils que responia a un mètode autènticament capitalista : els vuitanta primers sindicalistes obrers despedits, no eren contractats de nou en cap indústria, fàbrica , taller o similar. El segon pas, encara era més subtil : contractació d'esquirols lligats a les condicions imposades per la patronal.

Amb aquesta lluita extenuant, la patronal no afluixava ni les condicions, ni els sistemes per obtenir allò que s'havia proposat; és més, en l'any 1902, intenta una nova fase d'ajustament dels costos productius, amb un augment d'hores de treball i un increment de producció, contractant-se mà d'obra infantil per sobre el tope establert per la llei.

A Barcelona, i seguint la tònica del ram, també es reconvertiren les manufactures de cotó, seguint-les en aquest camí d'altres indústries fins a arribar a una situació extremadament caòtica i descontrolada, a conseqüència de les exigències patronals, que desbordaven qualsevol prudència política en la defensa dels seus interessos.

Al febrer d'aquell any, la situació ja era de plena rebel·la entre les associacions obreres i els patrons, essent la vaga la darrera alternativa legal que els quedava per enfrontar-se a les mesures de provocació d'atur que els sectors tèxtils protagonitzaven, amb el benèplàcit del Foment .

En aquestes condicions l'esclat de la protesta pacífica per les condicions de vida treballadora que s'estaven imposant, fou de les més importants de Catalunya fins a 1909.

En certa manera però, la revolta pacífica, preconitzada per teòrics de la societat , significava també a ulls dels obrers, la possibilitat de trencar per sempre la subordinació a la burgesia patronal, mitjançant la vaga general revolucionària. La identificació sota una mateixa protesta, de millores laborals i sentit revolucionari, esdevingueren contraproductius i

fou fàcil per l'Estat donar a entendre que la qüestió obrera, era essencialment una qüestió d'ordre públic i polític, més que no pas un problema estrictament laboral.

Però l'empenta i la provocació eren donades, i la vaga general s'inicià aquell febrer, amb tota la força; s'extengué per Sabadell, Terrassa, Tarragona, Reus, i altres poblacions catalanes. El Govern declarà l'Estat de Guerra, i les tropes atacaren els vaguistes. De semblant manera ho feu també la Guàrdia Civil. Hi hagué deu morts i més de trenta ferits. La vaga va durar 8 dies, però "suposà una derrota total dels obrers : els patrons no volgueren transigir de cap de les maneres".

"La repressió que va seguir donà el cop de gràcia a les associacions obreres. La Federació de Treballadors començà a declinar" ²⁷.

Amb aquesta derrota les velles tàctiques anarquistes canviés vers una lluita sorda, de venjances violentíssimes que pretenen revolucionàriament arribar allà a on no han arribat amb la vaga. Aquesta lluita terrorista arribarà fins a la Setmana Tràgica.

Es un planteig basat en l'acorrallament, i la falta de diàleg polític, que comporta una autèntica necessitat objectiva, de destruir l'enemic de classe, per poguer sobreviure; es el punt a on es planteja una lluita a mort : o ells, amb les seves provocacions patronals, o nosaltres amb les reivindicacions de classe.

D - SITUACIÓ POLÍTICA

Durant els primers anys del segle , Barcelona i el seu entorn eren un bullidor polític; Associacions, Cercles, Ateneus, Casinos, etc, configuraven la part organitzativa d'aquest moviment socio-polític.

Els republicans -"pastores sin rebaño" ²⁸-, s'adonaven de la necessitat de clarificació dels diversos grups, de la formació d'una unitat política, així com de la responsabilitat històrica que tenien per transformar-se i sortir del cul de sac, en que la Restauració per una banda, i la seva disgregació per una altra, els havien situats.

Per sortir d'aquest camí, era del tot evident, fer un esforç d'aglutinament entorn d'un dels grups que es mantenien més

forts, o promoure aliances polítiques que portessin també a la llarga, a una unitat republicana, reconeguda per a tot hom com a necessària, malgrat les dificultats perquè cada partit comencés a deixar el seu passat històric, que pesava massa, i fes camí vers una convergència política amb els altres grups republicans.

Aquest sentiment reconegut per tothom, tenia arrels en el mateix regeneracionisme polític, i el republicanisme es sentia en certa manera cridat, com a força política futura, a defensar un projecte polític, que objectivament portava també aquest esperit.

D'ençà el tancament de caixes, els diferents grups republicans, intentaven reeixir en un conglomerat polític que els llencés vers el primer pas del seu futur polític unificat. Aquest intent, fruit de les ànsies de reconquerir les antigues posicions perdudes i d'ésser els portaveus d'una gran massa popular que s'abstenia en les votacions, es materialitzà en la primera "Unión Nacional Republicana".

La "Unión" surgí entre la "Fusión Republicana" i "El Partido Progresista Republicano".

Es tractava simplement d'un conglomerat per poguer presentar una imatge de unitat republicana en les eleccions.

Es formularen a Madrid les bases ideològiques (maig de 1900), no sense trobar dintre de cada partit, alguns dissidents: pel que fa al "Partido Progresista Republicano", hi han intervencions contràries per part del Dr. Esquerdo i de Alejandro Lerroux, que manifesten que les bases ideològiques de la nova coalició, no satisfan els radicalismes - necessaris de cara la situació del país i de l'electorat - i, evidentment de l'ala esquerrana del partit, que en certa manera ja capitanejava el mateix Lerroux. Malgrat això, Lerroux acabarà acceptant les bases ideològiques, amb recança, i denunciant alhora que els seus pressupòsits polítics no figuren en els antics manifestos dels caps del republicanisme, com els de Ruiz Zorilla.

Un cop aprovades les bases, per les dues agrupacions, es constitueix formalment la "Unión Nacional Republicana", "com una aliança parlamentària i de propaganda del republicanisme", i alhora que "com una coalició ja prevista de cara a les primeres eleccions que hi hagi" ²⁹.

L'any següent el republicanisme català, cobreix ràpidament les etapes de fusió.

L'11 de febrer de 1901, data de la commemoració de la República, es celebren a Barcelona actes polítics en els cercles dels partits republicans.

"Al centre de la "Fusió Republicana" concorren també progressistes. Junoy fa un discurs de vèrbola revolucionària, que contrasta amb el seu historial de prudentíssim moderantisme. Eusebi Corominas analitza la tensió present, i es felicita perquè els clams contra la reacció enforteixen la unitat republicana. Per cert, que, en aquest acte, un dels oradors és el jove Francesc Layret.."; "Al centre republicà del carrer de Ramalleres, hi ha un discurs molt notable de Sol i Ortega" ³⁰, destacant que, en el camp republicà, l'existència dels dos grups (Unió Republicana, i el Partit Federal), presagia la possibilitat d'una unió en cas de crisi política. El 14 de febrer, el Govern proclama l'Estat de Guerra a tot Espanya, -per evitar conflictes d'ordre públic-, davant l'exaltació, en certa manera republicana, i contra la boda de la princesa d'Astúries.

Però la reacció republicana de Barcelona, no es fa esperar i amb la mateixa data és signat un "Manifest Republicà" per 32 personalitats de les més diverses tendències, que possibilita un acord polític immediat. En aquest manifest hi són presents els grups més importants del republicanisme català, de de "Fusió Republicana", passant pels progressistes, els independents, els solistes, fins arribar als federals, que sense consultar-ho a n'en Pi i Margall, han començat a caminar pel seu compte. La unió republicana està pendent, tant sols, de la convocatòria d'unes eleccions.

Aquesta possibilitat es presenta pel maig de 1901. Serán les primeres eleccions legislatives del segle, que els partits dinàstics a Barcelona, que fins ara feien i desfeien, seran derrotats, per dues forces noves importants : els republicans i els regionalistes.

Els republicans hi aportaran els vots de la nova coalició "Unió Republicana", que malgrat no ha estat encara formada, lluita solidariament en les eleccions.

Els regionalistes, acoplaran la força i el prestigi que els hi

ha donat el moviment de tancament de caixes, i el Dr. Robert, juntament amb els presidents de les entitats econòmiques més importants de Barcelona, per lograr trencar l'anella caciquista dels partits liberal i conservador a Barcelona.

La victòria política de les dues forces, enfonsarà el caciquisme dinàstic dels dos partits tradicionals, no sense abans, haver pres mesures mides per a fer front a la tupinada electoral durant les eleccions i després en el recompte final de vots. Entre els republicans elegits, hi trobem a un home gairebé desconegut a Catalunya, que seria un dels caps més importants del republicanisme barceloní durant deu anys, i que havia nascut a Andalusia el 1864 : Alejandro Lerroux.

Lerroux es un republicà provinent del "Partido Progresista", que capitanejava obertament l'ala radical en contra dels esforços que altres líders polítics republicans feien per una unió política republicana.

Vingut Lerroux a Barcelona poc a abans de les eleccions, serà inclòs en la candidatura republicana, com a bon propagandista i articulista radical, al costat de Pi i Margall.

Lerroux, que serà conegut en els ambients regionalistes amb el mot d'"Emperador del Paral·lel", serà una part important de la vida republicana de Barcelona, tant per la seva oratòria encesa i enlluernadora, com per la seva beligerància anticatalana i contra regionalista. La seva praxis política bloquejarà durant molts anys, una sortida al republicanisme català de masses introduint en el camp republicà una certa consciència espanyolista, posada en joc durant la pèrdua colonial, i que ara farà de dic contra un possible republicanisme -nacionalista a Catalunya, que fos una alternativa vàlida davant la política catalanista de la Lliga Regionalista, amb ànsies hegemòniques. En aquest sentit Lerroux cuidarà d'adoptar diverses positures polítiques dintre el republicanisme radical entre 1901 i 1910, donant per assegurada, en mitjans barcelonins, un suport monetari mig clandestí, provinent del Govern Moret, per tal de que portes a terme, com a element intrigador, una política pseudo-revolucionària i demagògica, en els nuclis republicans barcelonins, per poguer fer front al problema polític plantejat pel regionalisme ³¹. Però d'aquesta acció, fonamentalment anti-regionalista i amb derivacions significativament anti-catalanes, farà dividir els nuclis republicans, que trigaran molts anys per esdevenir un moviment de classe autocton.

Amb les eleccions legislatives de 1901, s'inaugurava l'ascens polític de la Lliga Regionalista, i amb les eleccions municipals del mateix any es confirmava, que el nou partit podia imposar-se en els consistoris dels ajuntaments catalans.

Però malgrat aquesta primera impressió, el grup regionalista no estava sol en la lluita política : les transformacions en els nuclis republicans havien arribat a un grau d'unitat, que una coalició republicana podia, inclús superar les previsions de la mateixa Lliga Regionalista.

Quina de les dues forces polítiques podria fer el joc al centralisme governamental d'aquell moment ?

Per part de la Lliga, sembla clar que tenia els elements ideològics i polítics que podien esdevenir un front interclassista directament controlat per ella, per desbancar d'un cop per sempre, a les forces dinàstiques, arribant a fer desaparèixer la estructura dels partits dinàstics a Catalunya.

Per aquesta hipòtesi, Barcelona en certa manera, el lloc adequat per provar les forces polítiques, pensant que del seu resultat, depenia la composició de forces a tot Catalunya.

En aquest cas, la prioritat de la lluita a Barcelona, esdevenia essencial. I en aquest intent, reeixit, la victòria electoral dels cinc presidents en les legislatives de 1901, (Bartomeu Robert, ex-Alcalde i ex-president de la Societat Econòmica d'Amics del País; Albert Rusiñol, ex-president del Foment del Treball Nacional; Lluís Domenech i Muntaner, ex-president del Ateneu Barcelonès; i Sebastià Torres, president de la Lliga de Defensa Industrial i Mercantil), fou també la primera derrota que suportaren les forces dinàstiques a Catalunya.

Era evident, dintre aquest context, que de no presentar-se una força política contrària a la Lliga Regionalista, aquesta tenia el camí obert, perquè dintre de pocs anys pogués governar hegemònicament dintre de Catalunya.

Però en el panorama polític del país, aquesta força hi era present : són els grups republicans, políticament oposats als esquemes ideològics dels regionalistes, i constituïnt, dintre la relació de forces presents a Espanya, el conglomerat de l'oposició esquerrana més important, al sistema de la Restauració. Si fins ara, s'havia vist que el moviment republicà, hereu de la força històrica de la primera república, havia estat feble, inclús es podria haver pensat en que no tindria futur, a par

tir de 1901, esdevé fàcilment comprobable la seva pujança. I entre les dues forces contraposades, no hi tindrà accés cap més grup polític, com si la radicalització política del país, obeís obertament als raonaments polítics que republicans i regionalistes defensaven.

Dintre d'aquesta possible dinàmica, les eleccions municipals de 1901, es portaran a terme d'un forma distinta: la violència dels enfrontaments verbals entre els membres de les candidatures formades per la Lliga Regionalista i per un cantó, els republicans i les forces liberals caciquistes, per un altre, en seran testimoni.

Malgrat això, la Lliga tindrà necessitat, a última hora, d'aliar-se amb elements del grup de "Defensa Social", que venien a ésser el sector més proper a la Lliga del caciquisme, lligat a forces clericals i tradicionalment més reaccionaries de la Ciutat.

Per altra banda, l'empenta d'un Lerroux, en els mitjans republicans, i tingut com a mal menor en els àmbits originariament caciquistes, donarà aquests resultats : surten elegits 11 regidors regionalistes, 10 de republicans, 4 de liberals i 1 socialista independent.

"Malgrat la victòria, la Lliga Regionalista no controlava l'Ajuntament, si no es posava d'acord amb els republicans o els monàrquics. Després d'aquestes eleccions, i quan els nous regidors prendran possessió de llurs càrrecs a començaments de 1902, l'Ajuntament de Barcelona estarà dividit en tres blocs de regidors. Els dinàstics tindran un total de 19 llocs, els republicans aliats amb el socialista independent, en tindran 14 ; la Lliga i els seus aliats, 11; i després n'hi havia sis d'independents ".

"La tasca dels regidors catalanistes serà difícil per tal com estarà condicionada per la possible aliança amb els republicans, la qual cosa, després de la violència dels enfrontaments durant les eleccions, no va ser gens fàcil" ³².

Però si en un bon principi, la Lliga Regionalista aspirava a obtenir el vot de la majoria de catalans, simplement pel fet d'esser-ho, aviat se'n donarà compte que això no era possible. Les vagues obreres de 1901 i 1902, el "louck-out" de la mateixa fàbrica d'Albert Rusiñol, ara capdavanter de la Lliga, la solidaritat obrera d'altres rams, demostraven a bastament, que

aquest intent polític no podia realitzar-se.

La Lliga s'obrirà camí, vers altres classes socials, i la pretesa hegemonia, no tindrà un resultat polític immediat.

Barcelona restava, a començament de segle, dividida entre republicans i regionalistes, i les eleccions traduïen proporcionalment aquesta divisió. Tanmateix però l'aliança entre aquestes dues forces antagòniques, caldrà esperar-la durant un temps més; espera que comportarà alhora algunes escissions notables, que clarificaran els espais polítics primitius i possibilitaran les aliançes necessàries.

En el context català de primers de segle, repercuteix amb força, el nomenament de rei, d'Alfons XIII, quan compleix el 16 anys, el que ofereix una mostra del seu privilegi jurídic ³³.

Entrem dintre el període en que "els republicans de Lerroux disputaran a la Lliga l'hegemonia política al Principat, plantejant alhora un repte espanyolista esquerrà i demagògic-revolucionari. El federalisme català es veurà dividit entre el resorgiment del seu afany democràtic i republicà i la necessitat d'una alternativa catalana a l'apropament progressiu de la Lliga als grups polítics d'extrema dreta, catòlica i tradicionalista" ³⁴.

Aquesta nova orientació podrà observada amb l'arribada del nou govern conservador de Silvela-Maura, anunciant unes eleccions netes, i oferint una nova possibilitat per afermar les primeres victòries electorals, dels dos partits antidinàstics de Catalunya.

Els republicans, encara en fase de cohesió, completaran les etapes, i s'estructuraran com a partit. A tal fi, es reuneix a Madrid, el 25 de març de 1903, l'"Asamblea Nacional Republicana", acordant-se per aclamació la formació d'un partit únic republicà, sota la direcció i presidència de Nicolau Salmerón. Un cop elegit president, Salmerón llença les idees mestres del nou partit: anticlericalisme, sentit revolucionari, força regeneracionista, etc.

Es produeix un fort impacte en l'opinió pública i una bona acollida en cercles intel·lectuals, que permet que destacades personalitats, com per exemple Joaquin Costa, s'adherís incondicionalment a la nova formació política.

A Barcelona, les mostres d'adhessi6 unitàries, tingueren com a acte principal, un míting a favor del nou partit, presidit col·legialment per Llorenç Ardid, Emili Junoy, i Od6 de Buen. Respecte de Alejandro Lerroux, que tenia ja una important carrera política dintre el republicanisme, i que durant dos anys ha treballat l'element republicà de Barcelona, i ha montat uns grups polítics anomenats "Fraternidades Republicanas", com a cèl·lules polítiques independents però vinculades entre sí, i lligades amb les "Federaciones Revolucionaries", que formen la xarxa política controlada per ell, compren que no té encara prou força per a imposar-se, o ésser imposat com a cap indiscutible del nou republicanisme espanyol, i decideix acceptar de sumar-se a la nova "Unión Republicana" presidida per Salmer6n.

"Aix6 no vol dir que Lerroux no s'hi faci ser, que no insisteixi en el seu paper de gran líder vinculador dels republicans de Catalunya i també, si bé en grau molt menor, dels esquerrans d'Espanya. D'altra banda, la nova connexió del republicanisme amb un cert moviment de masses passa per ell, almenys a Catalunya" ³⁵.

Albertí senyala igualment que Lerroux ha perdut en aquesta època la subvenci6 de Moret, doncs Maura no s'atreveix a continuar aquella protecci6. Però tant si aquest fet és o no cert, Lerroux es mantindrà en el mateix camí provocatiu, perquè almenys sigui considerat encara, com la peça clau en contra de la Lliga Regionalista.

I seguint la t6nica apuntada, aquesta tornarà a pactar amb els grups de "Defensa Social" patrocinats molt directament pel Cardenal Casañas i amb una mentalitat integrista i reaccionària. Tan és així, que l'extremisme demag6gic d'en Lerroux contra els regionalistes, no podrà ésser matissat pels grups republicans del partit de tendència més nacionalista i sense caure en una nova demag6gia, degut al desgat i la radicalitzaci6 ideol6gica, que les aliançes de la Lliga han provocat també, en els rengles d'aquests sectors republicans, que són atacats indiscriminadament per la propaganda regionalista.

En aquest context, les eleccions legislatives de 1903, són un autèntic triomf de la "Unión Republicana", al lograr més de 35.000 vots, enfront dels 11.000 de la Lliga Regionalista.

La reacció davant d'aquest resultat, esdevindrà un ferment de diferències polítiques i tàctiques i culminarà amb l'escissió, en el 1904, dels nacionalistes republicans.

La reflexió política d'aquells resultats, farà modificà substancialment els primers plantetxos de les dues noves forces; L'abstencionisme gairebé total durant més de vint, i el que encara es produeix en els rengles de l'electorat popular, incidia en els nou grups polítics, que temien la falta de movilització electoral: però la victòria republicana i regionalista -malgrat l'abstenció-, enfront dels dos vells partits dinàstics a Catalunya, fa canviar tota la problemàtica electoralista a Catalunya.

A Barcelona, els republicans havien tingut un èxit rotund, gràcies als grups controlats per Lerroux; però la radicalitat verbalista d'aquest i dels seus íntims, no feia possible discernir entre les positures del regionalisme i dels republicans nacionalistes, i això retrasava, evidentment, l'adhessió d'una gran massa popular als postulats tradicionals del republicanisme català i les allunyava de convergir en un punt determinat, que fes possible afrontar tàcticament la propaganda política regionalista com a hegemònica del catalanisme.

Aquesta contradicció, determinarà l'escissió d'un grup d'homes republicans i nacionalistes de la Lliga, i la divisió dels republicans davant la Solidaritat Catalana.

La reconciliació del republicanisme nacionalista, malgrat tots els seus esforços, arribarà massa tard, per fer allunyar del "Partit Radical" lerrouxista a la massa popular catalana, que tant lligada estava al republicanisme .

Aquesta situació, -malgrat la creació d'altres forces republicanes i nacionalistes-, no s'alterarà fins l'adveniment de la segona República.

La lluita entre les concepcions regionalistes de la Lliga amb pretensions d'hegemonisme polític, i els partits populars que intentaven consolidar també, una política de masses socialitzant i nacionalista, culminarà l'any 1936, amb la derrota de la Lliga, decidint altre cop entre la vocació política regionalista i els seus interessos de classe.

NOTES 2

- 1 - Vegis Joaquín Romero Maura, "La Rosa de Fuego; El Obreroismo barcelonés de 1899 a 1909", pags 129 i següents.
- 2 - Vegis Antoni Jutglar, "En torno a la condición obrera en Barcelona, entre 1900 y 1920" en "Anales de Sociologia" nº 1, 1966, pags 88 a 107.
- 3 - Ajuntament de Barcelona, "Anuario Estadístico de la Ciudad de Barcelona", año II, 1903, pags 120 a 123.
- 4 - Ajuntament de Barcelona, "Anuario Estadístico.." 1903, pag. 122.
- 5 - Vegis M.J. Sirera Oliag, "Obreros en Barcelona, 1900-1910" Monografía de llicenciatura inèdita. Universitat de Barcelona. 1959.
- 6 - Ajuntament de Barcelona. "Anuario Estadístico.." any IV, 1905, pag. 617.
- 7 - Albert Balcells, "Condicions laborals de l'obrera a la indústria catalana", en "Recerques"-2
- 8 - Eduard Escarra, "El desarrollo industrial de Cataluña, (1900/1908)", pag 85.
- 9 - Albert Balcells, "Condicions laborals .." "Recerques"-2.
- 10 - Albert Balcells, "Condicions laborals.." "Recerques"-2
- 11 - E. Escarra, "El desarrollo industrial.." pag. 87.
- 12 - A. Jutglar, "En torno a la condición obrera en Barcelona".
- 13 - A. Balcells, "Condicions laborals.." "Recerques"-2.
- 14 - Ajuntament de Barcelona, "Anuario Estadístico..", any IV, 1905, pag, 616.
- 15 - E. Escarra, "El desarrollo industrial..", pag 86.
- 16 - A. Jutglar, "En torno a la condición obrera en Barcelona"
- 17 - A. Jutglar, "En torno a la condición obrera en Barcelona"
- 18 - A. Jutglar, "En torno a la condición obrera en Barcelona"
- 19 - A. Jutglar, "En torno a la condición obrera en Barcelona"
- 20 - Vegis Ramón Albó y Martí, "Barcelona caritativa, benéfica y social", 2 volums, 1914
- 21 - Com a petita mostra del que exposem, transcrivim una de les tantes cartes rebudes en l'Ajuntament durant aquells anys.

"Barcelona 17 de agosto de 1906

Excmo Señor Bastardas :

"Espero me dispensará el que me tome la libertad

de molestarle pero mi tristisima situación me obliga."

" Soy viuda con cinco hijos los dos mayores hace dos meses que no tienen trabajo, los otros tres son pequeños, yo que soy costurera también estoy sin trabajo y estamos todos muertos de hambre pues ace día y medio que no probamos bocado."

"Señor le suplico por dios tenga compasión de nosotros pues nos ban a encontrar muertos de hambre y mis hijos no paran de llorar."

"No tengo nada para empeñar ni vender por que todo lo que tenía ya lo está, así es que le suplico me socorra en lo que pueda porque nuestra situación es tristisima."

"Favor que espera merecer de su noble y caritativo corazón. S.S.S.

Filomena Martinez

"Su casa calle de Graciamat nº 15 terrado"

(sic)

Sobre la data, hi ha una nota que diu : "citada para que se presente; socorrida con 3 ptas. 22-VIII-1906

(ARXIU ALBERT BASTARDAS I SAMPERE)

- 22 - Ajuntament de Barcelona, "Anuario Estadistico..", any II, 1903, pags, 226 i 227.
- 23 - Ajuntament de Barcelona, "Anuario Estadistico.." any VI, 1907, pag 242.
- 24 - J. Romero Maura, "La Rosa de Fuego", pags 156 i següents.
- 25 - E. Escarra, "El desarrollo industrial..", pag 122.
- 26 - J. Connelly Ullman, "La Semana Trágica", pag 122.
- 27 - Joan A. Roig i Fransitorra, "La vaga obrera".
- 28 - J. Romero Maura, "La Rosa de Fuego", pag, 80.
- 29 - S. Albertí, "El republicanisme català..", pag, 137.
- 30 - S. Albertí, "El republicanisme català..", pag 142.
- 31 - Els llibres que tractan el tema, no dubten en afirmar la subvenció governamental a Lerroux. J.Romero Maura, ho nega. Investigacions modernes , sobre aquest aspecte tant confos, no existeixen.

- 32 - Borja de Riquer, "Lliga Regionalista..", pag. 222.
- 33 - En aquest sentit, el futur regidor de l'Ajuntament barceloní, Albert Bastardas, escriu una reflexió jurídica publicada a "La Paublicidad", titulat "116 años!".
(Reproduït a Documents).
- 34 - J. A, González Casanova, "Federalisme i Autonomia..", pag 184.
- 35 - S. Albertí, "El republicanisme català..", pag 186.

3. LES ELECCIONS MUNICIPALS DE 1903

A - LES FORCES POLITIQUES

Els resultats electorals de l'any 1903, van donar al republicanisme l'empenta més important, d'ençà de la primera república. Els republicans de la "Unió" van triomfar amplament en les eleccions legislatives, en les provincials, obtenint finalment la tercera victòria en les municipals.

"Si la monarquia restaurada - escriu Ametlla - hagués sabut servir un compromís entre el reaccionarisme carlí i l'extremisme republicà, potser els vencuts no haurien tornat a aixecar el cap. Dissortadament l'institució tradicional no sabé encarnar aquesta missió conciliadora, ni en aquest temps, ni més tard. I el republicanisme es refivà, sense perdre la adhesió de les classes populars allí on l'opinió no és inerta. Es manté a través de fusions, federacions i unions, i en aquest darrer intent d'acoplament, el 1903, arriba a un gran esclat perquè el desastre colonial li és propici. I també perquè, morts els antics caps -Figueres, Ruiz Zorrilla, Castelar, i Pi i Margall-, l'única figura que resta, Salmerón, esdeve el cabdill indiscutible, car no troba davant seu competidor apreciable" ¹.

Les forces del panorama polític d'aquell temps són "la preponderància sobretot a les ciutats, del republicanisme amb totes les infiltracions i confusions extremistes que hem dit, subsistència del catalanisme regionalista, el qual batut a ciutat, guanya molts districtes rurals on substitueix el monarquisme i assimila la millos gent del país. Franca reculada de les forces monàrquiques, molts caps de les quals acaben per demanar asil a la Lliga Regionalista. Pervivència del catalanisme radical adossat dins l'Unió catalnista, i votant generalment, a la Lliga. Escorrialles del carlisme, entestat a no morir, i que a canvi de quatre engrunes electorals, vota a la Lliga. Una massa obrera formidable, manejada per audaces minories anarquistes, que no voten ningú o voten pels republicans en moments passionals."

"Es a dir, tothom a l'oposició gairabé sempre rabiosa, amb la sola excepció del monarquisme agonitzant" ².

Però el fons polític popular barceloní, empeltat de republicanisme català d'ençà del temps heroics de 1868, no podia ser dissolt dins els pressupòsits d'estructura elemental que les forces regionalistes donaven com a vàlids. L'oportunisme regionalista, davant l'ascens republicà de 1903, jugava "clarament una estratègia conservadora, vinculant l'idea de Catalunya a la d'ordre social i progrés econòmic. Hom identifica republicanisme i obrerisme amb espanyolisme, però per una altra banda, hom fa veure a l'opinió catalana el doble paper que exerceix la política de Madrid : per una banda no es duen a terme les reformes econòmiques a Espanya que impedeixin la situació dependent de Catalunya, sense mercat que absorbeixi la seva producció i rebent un èxode agrari que es instrumentalitzat pel lerrouxisme contra la burgesia catalana i els seus interéssos industrials. Com a complement d'aquesta situació l'Estat espanyol no protegeix l'ordre públic a Catalunya, mentre continua impedit el desenvolupament de la vida regional i municipal, la cultura i la llengua catalana " ³.

Finalment, els elements carlistes, ja en franca minoria i reduïts a les zones rurals, es troben entre els focs dels dos partits nous, i generalment, donen suport a la Lliga.

Pel que fa a les restes dels dos partits dinàstics i caciquistes que queden, el seu pervindre de Barcelona és quasi nul, i mantenen solament algunes forces disperses en zones comarcals i petites poblacions. Aquests grups ingresaran també a la Lliga, trobant-se aquesta amb elements infiltrats d'antics partits enemics. El caciquisme rural, trigarà en canvi molt més a ésser vençut.

Per acabar, l'existència d'independents, de tendències diverses que preferien anar sols, abans que integrar-se a una coalició electoral que els era de per si incòmode. Aquests independents, mostraren però no tenir cap força electoral.

B - LA UNIÓ REPUBLICANA

les diferències polítiques existents entre les diverses forces del conglomerat republicà, eren considerables, així com també, dintre de la mateixa Unió Republicana. Les crítiques dels repu-

blicans federals als de la Unió Republicana, eren encara molt constants, poc abans de les eleccions. "Näkens y los líderes locales predicán en vano la abnegación. Cuando Roca y Roca propone a mediados de octubre, una candidatura de prestigio impuesta por la junta municipal de Unión Republicana, nadie hace caso. Lerroux no se entromete abiertamente. Se limita a afianzar la fidelidad del electorado obrero hacia su persona. Organiza el 22 de octubre un gran escándalo, en torno a ciertas cartas suyas real o supuestamente falsificadas por orden de la Lliga para perjudicarlo; "La Fraternidad Republicana" abre suscripción para publicar sobre el caso y en varios miles de ejemplares una hoja titulada "Historia de una infamia". Unos días más tarde se inaugura con gran pompa, los solares de la "casa del pueblo" de que luego se hablará; presentes en la ceremonia hay varios diputados radicales extranjeros. Terminada ella se dá una gran merienda popular, con motivo de la cual miles de republicanos con sus familias se reúnen al aire libre alrededor de su líder"⁴. El día 2 de noviembre, "La Publicidad" publica un artículo del republicà Llorenç Ardid amb el títol d'"Ortodoxia Democrática", donant veus contra la política d'ordre social i democràcia, que la Lliga intenta apadrinar, i explicant que el republicanisme és també una força democràtica de justicia, de serietat, manifestant-se contrari "a las imposiciones desde arriba; (porque) no ha de permitirse tampoco que gentes desconocidas de la opinión, los pocos aprensivos que jamás hicieron nada de provecho, vengan con absurdas exigencias..." ; "y hoy que han confeccionado la candidatura estamos seguros que no habrá ni una nota discordante entre nosotros, por más que los catalanistas y demás reaccionarios y explotadores de Barcelona, trabajen sin cesar para ver si pueden minar y perturbar nuestra armonía"⁵. Dintre d'aquest clima de lluita política i "a cuatro días de las elecciones, una vez demostrada por clubs y facciones su congénita incapacidad de ponerse de acuerdo, Lerroux acude y corta ruidosamente el nudo gordiano de las candidaturas", publicant un artículo a "La Publicidad" sobre la "Candidatura Republicana"⁶, en el que posant-se ell com àrbitre suprem dirimeix les rivalitats i anuncia al poble la candidatura de "hombres generalmente conocidos en la ciudad, o por lo menos en su distrito. Como Angel (sic) (Albert) Bastardas, abogado. Como Hermenegildo Giner de los Rios, catedrático de instituto de enseñanza media. Como Luis Zurdo de Olivares, uno de los dos obreros de la candidatura... militante activo y antiguo colaborador de

la "Tracción Ferroviaria", órgano societario de Barcelona. Y a la cabeza de la lista, es decir como candidato por el distrito más seguro, nada menos que Eusebio Corominas..."⁷.

Donada la presentació de la candidatura de Unió Republicana seguint el criteri d'en Roca i Roca, en el sentit de que fos una candidatura de prestigi, les forces republicanes es disposen - malgrat el poc temps que queda - a presentar la batalla electoral.

Sembla que malgrat algunes disidències d'última hora, i portades més per mala fé que per exigències polítiques, la candidatura resumeix amb fidelitat el conglomerat de sectors republicans inclosos en la Unió Republicana. La premsa simpatitzant elogia la candidatura i Nicolas Salmerón aplaudeix el final de concòrdia.

Algú pensa que Lerroux ha manipulats fins a obtenir el resultat final, i aixeca denúncia per maniobra caciquista, essent contestat autoritzadament per la veu d'un "federal viejo" amb un llarg article publicat a "La Publicidad"⁸. Igualment Roca i Roca elogia la candidatura republicana des de les planes de "La Campana de Gràcia"⁹.

Per si això no fos suficient, apareix un manifest "de los republicanos democratas federales a los demás republicanos de Barcelona", que "declaran sin prevención, desinteresadamente, que votarán la candidatura de 'Unión Republicana' aunque no se coloque en ella a ningún federal"¹⁰.

Amb aquest ambient es celebra el miting de presentació de la candidatura de Unió Republicana, que es transforma en una festa política plena d'adhessions i d'entusiasme. Aquesta seguretat i aquesta demostració de vivesa electoral, contrastan amb l'ambient que el partit viu a Madrid, a on es veu obligat a retirar-se de les eleccions, preveient clarament una impressionant tupinada dirigida i promoguda des del mateix Ministeri de Governació, els telegrams del qual són eloqüentíssims¹¹.

En canvi, a Barcelona el clima que es respira, malgrat que la lluita electoral era molt dura, era de tranquil·litat, i no es preveuen incidents ni possibilitats de tupinada; principalment, perquè tant els republicans com els regionalistes han cuidat escrupolosament de controlar i accedir a totes les meses electorals així com també a la junta electoral general.

Malgrat l'eufòria republicana que es respirava dies abans dels comicis, el partit no es refia i alligona als correli^gionaris per mitjà de crides i normes de conducta signades per els tres líders més significatius, Lerroux, Ardid, i Junoy. Es un últim intent perquè el Govern compregui que cap dels dos partits en pugna deixarà organitzar la manipulació dels vots, doncs, "no basta votar. Es preciso votar y defender el voto"; i si algú s'atreveix a desafiar al poble i vol robar l'acta, com tantes vegades s'ha fet, cal "al ladrón arrancarle los documentos, y si se resiste los documentos y el alma" ¹².

En aquestes condicions, una possible intervenció governamental a Barcelona, contra els dos partits antidonàstics, hauria estat un suïcidi polític del règim, amb conseqüències violentes.

Ja no era possible un retorn de les pràctiques caciquistes, després de la primera derrota electoral soferta per aquests en 1901, i més encara si republicans i regionalistes lluitaven per controlar, al màxim, a Barcelona els resultats electorals. Els mateixos telegrams cursats pel Ministeri de Governació al Governador Civil de Barcelona, González Rothwos, donant instruccions al respecte sobre quines eren les intencions governamentals en aquelles eleccions barcelonines, especifiquen la impossibilitat de manipulació electoral, i aquest podia ésser el motiu principal, per el qual el Govern acceptès continuar fent a Barcelona unes eleccions netes ¹³. Barcelona, doncs, es disposava a elegir, malgrat els índex d'abstencionisme de l'època, els 25 regidors que faltaven per acabar de democratitzar, el Consistori de l'Ajuntament. Serán sens dubte, les eleccions municipals més importants d'ençà de la Restauració.

Més importants que les de 1901, perquè si dos anys abans, es demostrà la possibilitat de vèncer el caciquisme, ara es demostrarà que a Barcelona, ja se l'ha vençut.

Si en les eleccions de 1901, s'imposaren els dos partits d'oposició, ara en les eleccions de 1903, no solament aquests es consolidaran, sinó que derrotaran definitivament al dinastisme i al caciquisme, conseguint elegir un Consistori democràtic,

que servis els interèssos polítics de les capes populars barcelonines, que fins ara s'havien mantingut separades del poder polític de l'Ajuntament.

Barcelona serà així, la primera ciutat del país, que tindrà un Consistori municipal, format per-majoria i minoria- partits polítics d'oposició antidinàstica.

Els vells partits caciquistes, perdràn amb la derrota de 1901 i de 1903, el control polític de la institució més popular de Barcelona i inclús de Catalunya.

L'Ajuntament barceloní, a partir d'aquell moment serà, una mica, la caixa de resonància dels problemes catalans.

Perquè mentres no existís cap més institució política popular, l'Ajuntament de Barcelona, farà en certa manera d'Ajuntament de Catalunya, el petit parlament ciutadà a ón el Govern de Madrid, hi tindrà fixada la vista, i seguirà d'aprop tot allò que es discuteix i s'aprova.

Per això, l'Ajuntament serà provisionalment un Parlament Català.

C - LES CANDIDATURES POLÍTIQUES

CANDIDATURA DE "UNIO REPUBLICANA"

DISTRICTE	I	Eusebi Corominas i Cornell
		Ramon Palau i Morros
DISTRICTE	II	Josep Borrell i Sol
DISTRICTE	III	Enric Nello i Camps
DISTRICTE	IV	Guillem López i Ventura
DISTRICTE	V	Felix Costa i Ferrer
		Jaume Moré i Miralles
DISTRICTE	VI	Pere Badia i Manen
		Ramon Altayó i Bonàs
DISTRICTE	VII	Celestí Teixidó i Jubés
		Josep Magriñà i Martí
		Santiago Mundi i Giró
DISTRICTE	VIII	Hermenegildo Giner de los Rios
		Albert Bastardas i Sampere
DISTRICTE	IX	Llorenç Porrera i Masip
DISTRICTE	X	Marcel Rivas i Mateos
		Lluis Zurdo i Olivares

CANDIDATURA REGIONALISTA

DISTRICTE	I	Josep Lacambra i Saborit
DISTRICTE	II	Joaquim Giralt i Verdaguer
DISTRICTE	III	Raimon d'Abadal i Calderó
DISTRICTE	IV	Narcis Pla i Deniel
DISTRICTE	V	Ramon Macaya i Sanmartí
		Ignasi Peris i Galés
DISTRICTE	VI	Josep Rogent i Padrosa
DISTRICTE	VII	Josep Nubiola i Esteva
		Pere Marquès i Pahissa
		Joan Modolell i Jané
DISTRICTE	VIII	Joan Pijoan i Serres
		Josep Rosés i Padrosa
DISTRICTE	X	Segimón Riera i Martí
		Ramon Riera i Puig

CANDIDATURA REPUBLICANA PROGRESSISTA

DISTRICTE	I	Lluís Mesa i Aventí
DISTRICTE	V	Pere Puigjaner i Badia
DISTRICTE	VI	Simó Cascante i Carné
DISTRICTE	VIII	Hilari Rodríguez
DISTRICTE	X	Pascual Acarín

CANDIDATURA DEMOCRÀTICA

DISTRICTE	VI	Alfons Puig i Batlle
DISTRICTE	VII	Francesc de P. Inglès
DISTRICTE	VIII	Josep Sans i Coy
DISTRICTE	IX	Antoni Escuder i Brull (canalejista)

INDEPENDENTS

DISTRICTE	II	Joaquim Borboner i Garriga
DISTRICTE	IV	Lino Coma
		Pere Galí i Fragnet
DISTRICTE	V	Josep Sieres i Sells
DISTRICTE	VII	Joan Pons i Rodés
DISTRICTE	VIII	Pascual Perpiñà
DISTRICTE	IX	Joaquim Framis i Vendrell

- Lluís Ramonich i Mas
(maurista)
- Pere Rovira
- Vicenç Albareda
- Ramon Sabadell i Oliva
(monàrquic).

Les dues candidatures més importants, és a dir la d'Unió Republicana i la Regionalista, són integrades per homes de prestigi que, si bé per part regionalista era natural, doncs es presentava com el partit d'ordre, molt més complexe resultava la d'Unió Republicana, que tenia necessitat de demostrar que els republicans salmeronians, directament dirigits per Lerroux, no eren tan bàrbars, ni tan incults, com periodísticament es podia suposar, degut sobretot a la campanya contra els regionalistes i a la verbositat estrafalària del mateix Lerroux. Era doncs, primordial presentar una candidatura que tingués tant prestigi almenys com la de la Lliga, per equilibrar aquest factor, i per altra banda un equip que fos capaç de dur a terme la gran tasca que se'ls hi demanava : superar la crítica contrària, convèncer l'electorat dubtós, i millorar, en el possible a la Lliga.

Existia també un factor decissiu : la honradesa política i administrativa, base política també, de la propaganda regionalista, i de la candidatura republicana .

Però l'equilibri electoral, no depenia, en última instància, de tots aquests factors, cada un d'ells importants per si sols, sinó d'una massa de població, republicana i catalana, que fins ara s'havia abstingut; aquest electorat partidari polític d'uns i altres, però que no votava, era el que podia afavorir una de les dues tendències polítiques, que lluitaven per imposar-se. Evidentment, la gran massa de població que sistemàticament s'excloïa de votar, quedava al marge d'aquest intent. En aquestes condicions, arreplegar un 3% o 5% més de vots, augmentat la participació, era ja un èxit electoral.

Examinem sociològicament els candidats, per contrastar aquests factors :

Comencem pels republicans , que fou la candidatura més difícil i més heterogènea .

EUSEBI COROMINAS i CORNELL, nascut a Corçà (Girona) pel setembre de 1847; tenia doncs, 56 anys. Era un dels republicans més coneguts de Catalunya, com a polític i com a periodista. Era director de "La Publicidad" i President de la Junta Local d'Unió Republicana. "Sus correligionarios al presentarle como concejal, lo hacen con el propósito de que sea el Jefe de la mayoría republicana del Ayuntamiento, y a la Alcaldía lo elevarían en el caso de que el Gobierno, considerando que la vida de un Alcalde de R.O. es imposible, con una mayoría republicana, consentiera que el Alcalde se designara por elección con lo cual no haría más que amoldarse a los deseos de la opinión, harta ya de que prójimos sean elevados a las Alcaldías de las Capitales, sin otros merecimientos que la recomendación del cacique o las conveniencias del Ministerio" ¹⁴.

RAMON PALAU i MORROS, era apotecari amb oficina de farmàcia instal·lada a Sant Martí de Provençals; home polític per naturalesa, tenia 41 anys, i havia mantingut diaris locals del partit. Fou representant d'un parell de cercles republicans a l'Assemblea Nacional Republicana de 1903 a Madrid.

JOSEP BORRELL i SOL, advocat de 37 anys, nascut a la Roca del Vallès. Era del cercle d'amics de Pere Coromines i intervingué com a advocat en els processos de Montjuïc; Sempre estigué compromés amb la política republicana de Salmerón.

ENRIC NEL·LO i CAMPS, és un republicà d'idees federals. Comerciant i agent de duanes. Era vicepresident de la Càmera de Comerç i vocal de la Junta d'Obres del port de Barcelona.

GUILLEM LÓPEZ i VENTURA era metge en exercici; fill de López Bernagosi, fundador de "La Campana de Gràcia" i de "L'Esquella de la Torratxa".

FELIX COSTA i FERRER, barceloní de 38 anys; Era un lerrouxista convençut, que militarà sempre amb en Lerroux. Propietari d'una tipografia.

JAUME MORE i MIRALLES, nascut a Barcelona, de 36 anys. Antic mestre d'escola, era un actiu militant republicà.

PERE BADIA i MANEN, era militant del partit de Castelar, de 55 anys. D'ofici boter, durant molts anys fou administrador del Marquès de Monistrol i comerciant de vins. En aquell moment, estava gairebé retirat. Havia estat anteriorment, diputat provincial.

RAMON ALTAYÓ i BONAS, era un barceloní de 67 anys. Ingenier industrial, fou inclòs en la candidatura sense saber-ho. Després però es dedicà activament a la campanya electoral.

CELESTI TEIXIDÓ i JUBES de professió mestre i contratista d'obres. Tenia propietats, i era considerat honrat.

JOSEP MAGRIÑA i MARTÍ li atribuíen l'adulteració dels vins en els seus magatzems de Barcelona. Introduït per Marial en el partit federal.

SANTIAGO MUNDI i GIRO, nascut a Figueres, de 61 anys, era Catedràtic de geometria a la Facultat de Ciències de la Universitat de Barcelona. Amic íntim de Alejandro Lerroux.

HERMENEGILDO GINER DE LOS RIOS, nascut a Càdis, de 56 anys d'edat. Es traslladà a Barcelona el 1898, i visqué a Gràcia. Fou professor en "El Instituto Libre de Enseñanza", i després Catedràtic de psicologia de l'Institut de Barcelona. Home de gran cultura i erudit molt notable, era republicà de tota la vida; A la Vila de Gràcia era conegudíssim, i estimadíssim. Havia estat purgat per motius polítics de la Universitat, i no coneixia a Lerroux fins que s'assabentà de què li incloïen en la candidatura republicana, a proposta de Eusebi Corominas. Durant la campanya electoral, no es pogué de Madrid, i fins que no fou elegit regidor, no conegué personalment al seu company de candidatura pel mateix districte Albert Bastardas. Un cop feu Giner de los Rios amistat amb Lerroux, li restà sempre políticament fidel.

ALBERT BASTARDAS i SAMPERE, nascut a la Vila de Gràcia, era fill del republicà possibilista Bastardas i Sellarés, que havia estat regidor de Gràcia. Era advocat en exercici, i tenia 32 anys, essent el candidat més jove d'Unió Republicana.

Entusista propagandista de l'esperit republicà, farà tot sol la campanya electoral, transformant-se en pocs dies en el candidat més popular del districte vuitè. Havia entrat al partit a principi de segle, un cop acabat el doctorat a Madrid.

Era deixeble de Joan Permanyer, de Joan Coll i Pujol (que serà després Alcalde de Barcelona per R.O.), de Manuel Duran i Bas, i de Joan D. Trias; Els seus companys de curs eren entre altres, Francesc Moragues i Barret (impulsor i fundador de la Caixa de Pensions), de Josep Duran i Ventosa, de Ramon Albó, de Joan Mollés, de Francesc Vidal i Barraquer (que més tard serà Bisbe i Cardenal de Tarragona), i d'Enric Prat de la Riba.

Tenia publicats articles sobre temes jurídics a revistes especialitzades i en diversos diaris. ¹⁵

LLORENÇ PORRERA i MASIP, era un antic republicà amic d'en Salmerón. Era gran, i durant molts anys havia treballat com a ferrier per a una companyia de ferrocarrils a Sant Andreu, d'on fou despedit per raons vaguístiques. Era considerat un republicà obrer i honrat.

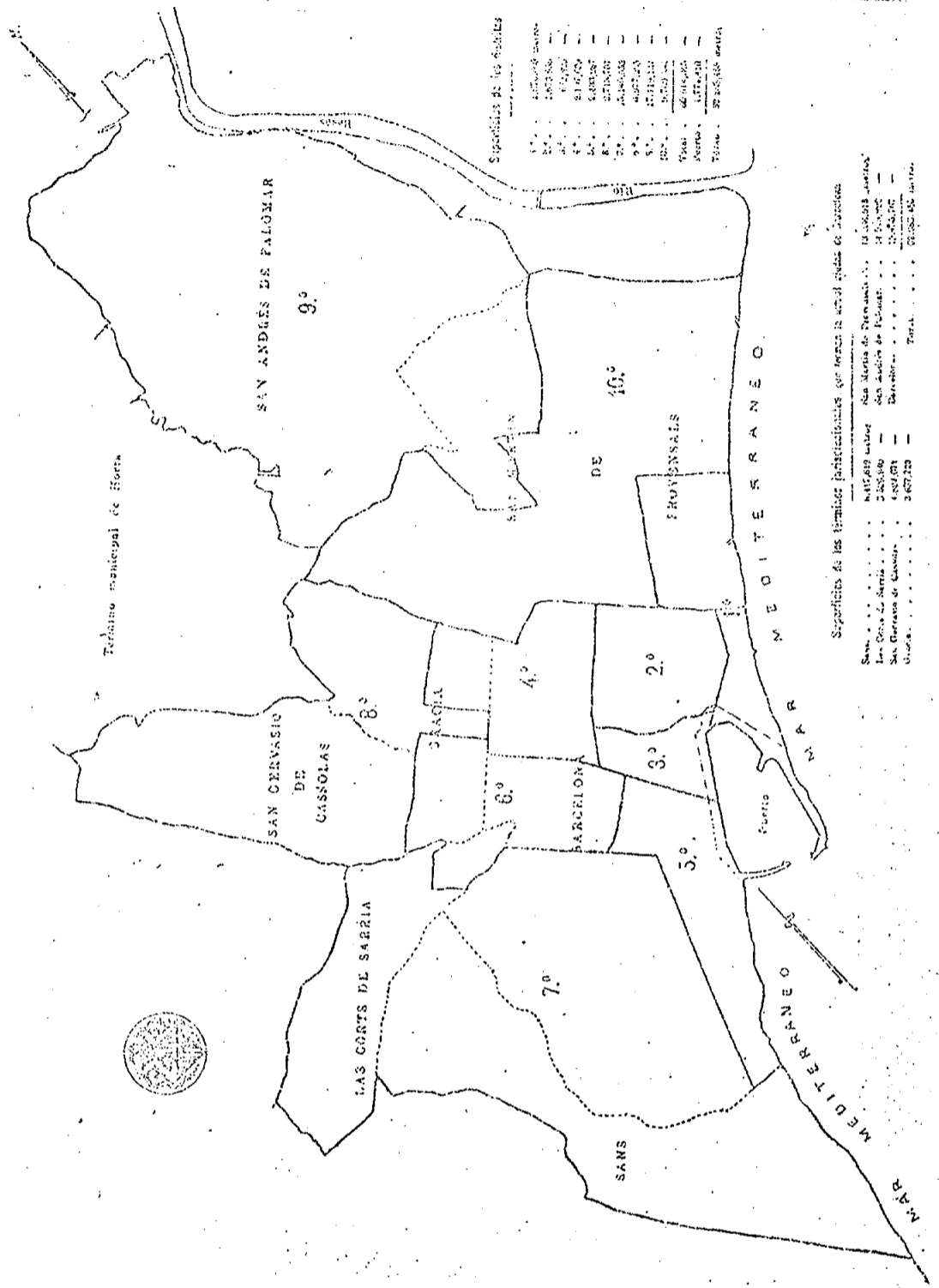
MARCEL RIVAS i MATEO nascut a Extremadura, era Catedràtic de minerologia i zoologia a la Facultat de Farmàcia de la Universitat de Barcelona. Era jove i tenia dots d'orador.

LLUIS ZURDO OLIVARES, obrer ferroviari; feia de director d'una revista que tractava temes relacionats amb els problemes socials dels ferroviaris. Era considerat un republicà socialista, amb algunes tendències anarquitzants. Fervent seguidor de Lerroux.

Es tracta doncs, d'una candidatura formada principalment per republicans de prestigi, intel·lectuals coneguts, homes de professió liberal, que podien oferir i aportar solucions polítiques i administratives, responsabilitat i honradesa de gestió, així com fermesa republicana i joventut. Entre ells s'hi inclou un parell de candidats d'origen obrer, per tal de que hi hagi l'element de classe. En general podem dir que és una candidatura brillant, malgrat no tenir homogenitat política, però si suficient per agauntar una curtíssima campanya electoral. Després ja veurem quan temps dura. En l'aspecte de representació de grups republicans dintre la mateixa candidatura, és notable la força d'Unió Republicana, amb tendències federals, salmeronians i lerrouxistes. Malgrat això, la composició política serà portada sota la orientació personal dels mateixos candidats, i per tant, no figurarà com una campanya unificada.

El conjunt de la candidatura però, serà vistós i lograrà guanyar molts vots dels afiliats als cercles republicans i en les barriades de Barcelona, on els seguidors d'en Lerroux són majoria. L'altra candidatura d'oposició, és la regionalista, que si bé representa l'altra opció política a Barcelona, pretèn alhora arreplegar el vot de les forces caciquistes, que fins ara votaven als partits dinàstics. "Segons Pella, també hi hagué tensions a l'hora de fer la candidatura de la Lliga en aquestes e-

PLANO DE LOS DISTRITOS MUNICIPALES

leccions. La composició d'aquesta candidatura fa l'efecte que els sectors dels comerciants i fabricants s'havien imposat sobre els dels polítics clarament catalanistes. És a dir, que la candidatura tenia molt més de burgesa, de representativa dels comerciants i industrials de Barcelona, que no pas de catalanista, de lluita i enfrontament contra el caciquisme i per les reivindicacions autonomistes".

"Dels catorze candidats a regidors, només cinc eren polítics coneguts de la Lliga : Raimon d'Abadal, Narcís Pla i Deniel, Joaquim Giralt i Verdaguer, Josep Rogent i Padrosa i el metge Joan Pijoan i Serrés . Els altres nou tots eren industrials o comerciants : Josep Lacambra i Saborit, Romà Macaya, Ignasi Peris, Ramon Riera i Puig, Josep Nuviola, Pere Marquès, Joan Modolell, Josep Rosés, i Segimon Riera. Gent en general poc coneguda en el món de la política catalanista".¹⁶

Per acabar, donem un cop d'ull a la candidatura republicana progressista, que al quedar desintegrada de la d'Unió Republicana, no lograria obtenir cap regidor, restant força electoral a la Unió Republicana. En certa manera podien imaginar-se la possibilitat de fer sortir un regidor, però l'abrumadora força electoral de la Unió Republicana, ho impedí.

Aquesta candidatura pretenia oferir un republicanisme purista, una respectabilitat històrica, juntament amb una bona administració. Els seus components, estan dividits també en tres grups socials : Lluís Mesa i Aventí, i Pere Puigjaner i Badia, són metge i enginyer industrial, respectivament, afincats a Barcelona; són republicans del grup de Mir i Miró. Els altres tres, Simó Cascante i Carné, Hilari Rodríguez, i Pascual Acarin, són botiguers i menestrals; El primer és lampista amb botiga oberta; l'altre té una casa de sombrereria a Gràcia, a on és molt conegut, i el tercer, és de Sant Martí de Provençals, a on té instal·lada una petita serradora, i una boteria. També aquests tres, formen part de comitès locals republicans de Mir i Miró. En canvi, veurem elegit un republicà independent : PERE GALÍ i FRAGINET , ex-capità de la marina mercant, lluitador del republicanisme exiliat i insurreccional de Ruiz Zorrilla. Nascut a Barcelona, tenia 51 anys, i ja s'havia presentat a regidor l'any 1901, pel districte vuitè, però aleshores fou derrotat.¹⁷

D - ANÀLISI DELS RESULTATS ELECTORALS : TRIOMF REPUBLICA

Les eleccions municipals es celebraren el dia 8 de novembre de 1903, i segons el Governador Civil de Barcelona, no hi ha gué incidents importants . 18

Els resultats per districtes electorals foren aquests :

Elección de 25 Concejales. — 8 Noviembre de 1903

Distritos	N.º de Concejales que eligen	CENSO electoral	VOTOS EMITIDOS PARA LAS CANDIDATURAS							N.º TOTAL de votantes
			Republicana	Regionalista	Demócrata	Progresista	Independiente	Monárquica	En blanco	
1.º	2	8,692	2,747	519	»	497	2	»	9	3,474
2.º	2	12,540	2,554	1,740	»	»	52	»	30	4,376
3.º	2	40,658	1,413	2,461	»	1	5	»	15	3,895
4.º	3	43,518	2,495	1,941	»	2	43	»	25	4,206
5.º	3	45,600	2,845	1,283	»	74	56	»	19	4,497
6.º	3	48,856	3,256	2,000	»	169	43	»	22	5,368
7.º	4	20,434	5,539	1,029	»	108	389	»	47	6,615
8.º	3	42,072	3,369	1,059	»	120	35	»	15	4,443
9.º	2	8,001	2,554	»	»	69	»	»	7	3,100
10.º	2	8,536	2,494	341	»	»	32	194	9	3,092
T	25	428,667	29,043	42,463	361	510	1,405	494	468	42,766

Font : "Anuario Estadístico de la Ciudad de Barcelona", 1903, any II. Barcelona/Ayuntamiento/,1905. pag 131.

La primera valoració del resultat, és l'evidència del triomf de la candidatura d'Unió Republicana, que logra sortir elegida íntegrament. Es a dir, els disset regidors que la componen. Pel que fa però al número absolut de vots republicans, aquests han perdut en comparació a les eleccions legislatives del mateix any prop de 7.000 vots, tot i que el nombre de votants comparat al cens electoral supera el 32 %, "que en general afavoreix als republicans".

Per districtes, "podem apreciar un major nombre de votants en el II, III, IV, VII, i VIII".

Pel que fa als regionalistes "avancen de 500 a 1000 vots, i tenen llur força per l'ordre següent en els districtes III (on obtenen la victòria amb el 23 % dels electors), el IV (14%), el II (13%), i VI (11%). Exactament els mateixos districtes que en les municipals de 1901" 19.

Els republicans dominen en tots els districtes, menys en el tercer; En els districtes I i X triomfen plenament amb el copo, i logren el 32 % dels vots. En el districte VIII, arriben al 28 % i en el districte VII, tenen el 27 %.

Els resultats individuals per candidat elegit, són els següents:

	NOMBRE DE LOS ELEGIDOS	Filiación política	Número de electores	Votos obtenidos	Votos por 100 electores
Distrito 1.º.....	Jusebio Corominas.....	Republicano	8,692	4,383	16
	Ramón Palau.....	id.		4,364	16
Distrito 2.º.....	José Borrell y Sol.....	id.	12,540	2,554	20
	Joaquín Giralt Verdagner....	Catalanista		1,740	13
Distrito 3.º.....	Raimundo de Abadal.....	id.	40,658	2,461	23
	Enrique Neilo.....	Republicano		1,413	13
Distrito 4.º.....	Guillermo López.....	id.	13,518	2,495	16
	Narciso Plá Deniel.....	Catalanista		1,944	14
Distrito 5.º.....	Pere Costa.....	Republicano	45,600	2,895	18
	Juan Moró.....	id.		2,728	17
Distrito 6.º.....	Ignacio Peris.....	Catalanista	18,856	1,283	8
	Pedro Badia.....	Republicano		3,256	18
Distrito 7.º.....	Ramón Altayó.....	id.	20,134	3,231	18
	José Rogent Padrosa.....	Catalanista		2,090	11
Distrito 8.º.....	José Magriñá Martí.....	Republicano	12,072	5,569	27
	Celestino Teixidó.....	id.		5,475	27
Distrito 9.º.....	Santiago Mundi.....	id.	7,700	5,445	27
	José Nubiola.....	Catalanista		1,029	5
Distrito 10.º.....	Hermenegildo Giner.....	Republicano	7,793	3,369	28
	Alberto Bastardas.....	id.		3,319	28
Distrito 11.º.....	Juan Pijoan.....	Catalanista	7,793	1,059	9
	Lorenzo Porrera.....	Republicano		1,397	18
Distrito 12.º.....	Pedro Galí.....	id.	7,793	1,454	15
	Luis Zardo.....	id.		1,259	16
	Marcelo Rivas Mateo.....	id.		1,235	16

Cal fer notar que el cens electoral dels quadres presentats, varien els districtes IX i X.

Font : "Anuario Estadístico de la Ciudad de Barcelona"
1917, any XVI, Barcelona 1921, pag 129.

Surten elegits els disset republicans de la candidatura d'Unió Republicana, l'independent republicà Pere Galí i Fragnet, i set regionalistes de la Lliga.

En total vint-i-cinc regidors; és a dir la meitat del Consistori barceloní, doncs l'altre meitat fou elegida en les municipals de 1901.

El comportament electoral de Barcelona d'aquella època, mancat d'estudis i d'anàlisi electorals, obliga a esbossar criteris un xic especulatiu, per aproximar-nos a donar una visió del cos electoral, que expliqui el seu comportament.

En l'estadística d'identificació de la pàgina següent, oferim elements estrictament electorals, juntament amb dades de població, cens, etc, i índexs de tipus sociològic per districtes, que permetin englobar aquests més o menys naturalment en blocs socials prou homogènis, perquè configurin una resposta electoral determinada, segons els districtes i el seu conjunt sociològic respectiu.

TANT PER CENT SOBRE VOTANTS

Districte	Seccions	Barris	Districte de tipus	Cens total de 1903	Habitants per districte	Total de votants	Resultats de les últimes eleccions en %			% d'habitants inscrits a Catalunya	Contribució per 1000 hab. a 10.000 hab.	Depenència per habitant	Extensió en km ²					
							Republ. Lliga	Rep.	Lliga									
I	18	BARCELONETA POBLE NOU	OBRER	8.692	34.761	3.474	M-1901	60	19,3	79	15	29,0	66,3	9,9	33,0	1,87		
							P-1903	80	15	75	15							
							S-1903	85										
II	26	PARC, AUDIÈNCIA SANTA CATERINA i SANTA MARIA	MENESTRAL	12.540	56.881	4.376	M-01	22	51	58	40	6,5	80,4	29,1	15,5	1,67		
							P-03	39	48	43,6								
							S-03	58	32									
III	22	CATEDRAL, PORT, DIPUTACIÓ i STA. ANNA	RESIDENCIAL BURGÈS	10.658	43.443	3.895	M-01	18	54	36	63	3,1	81,0	37,4	18,5	0,67		
							P-03	25	64	53,0								
							S-03	37	43									
IV	28	DRETA DE L'EIXAM PLE. CAMP D'EU GRASSOT	RESIDENCIAL BURGÈS	13.518	55.611	4.206	M-02	30	60	52	46	3,1	76,4	30,5	10,3	2,19		
							P-03	40	52	48,3								
							S-03	50	33									
V	32	DRASSANES HOSPITAL, SANT PAU i MONTJIC	PETIT BURGÈS	15.600	59.468	4.197	M-01	32	32	69	30	14,5	71,8	17,3	21,8	2,43		
							P-03	58	30	27,3								
							S-03	77	20									
VI	39	ESQUERRA DE L'EIXAMPLE, UNIVERSITAT i TALLERS	(PETIT) BURGÈS	18.856	90.991	5.368	M-01	29	43	60	40	6,4	74,9	25,8	18,0	2,71		
							P-03	43	40	33								
							S-03	63	36									
VII	41	HOSTAFRANCS SANTS LES CORTS POBLE SEC	OBRER	20.139	80.456	6.615	M-01	35	24	84	15	25,0	77,0	17,2	21,2	15,14		
							P-03	67	63	17								
							S-03	87	10									
VIII	26	GRÀCIA, SANT CERVASI i VALLECARCA	MENESTRAL	12.072	50.538	4.443	M-01	51	49	76	23	9,4	79,6	27,6	13,2	8,16		
							P-03	62	26	31,3								
							S-03	78	19									
IX	16	SANT ANDREU HORTA, LA SAGRERA CAMP DE L'UBA	OBRER	8.001	32.180	3.100	M-01	53	27	82	—	23,6	83,0	26,7	18,2	24,50		
							P-03	73	43	16,3								
							S-03	79	9									
X	16	SANT MARTÍ CLOT GUINARDÓ	OBRER	8.596	29.508	3.092	M-01	44	20	80	11	24,9	74,3	11,7	22,8	9,70		
							P-03	79	11	13,3								
							S-03	81	9									
BARCELONA	264	BARRIS		128.667	537.354	42.766				14,3	76,6	23,9	19,9	69,99				

SIGNES SOBRE LES ELECCIONS
M = municipals
P = provincials
Gr = generals

* ESTADÍSTICA D'IDENTIFICACIÓ ENTRE COMPORTAMENT ELECTORAL i COMPOSICIÓ SOCIOLOGICA i FACTORS CONDICIONANTS PER DISTRICTES

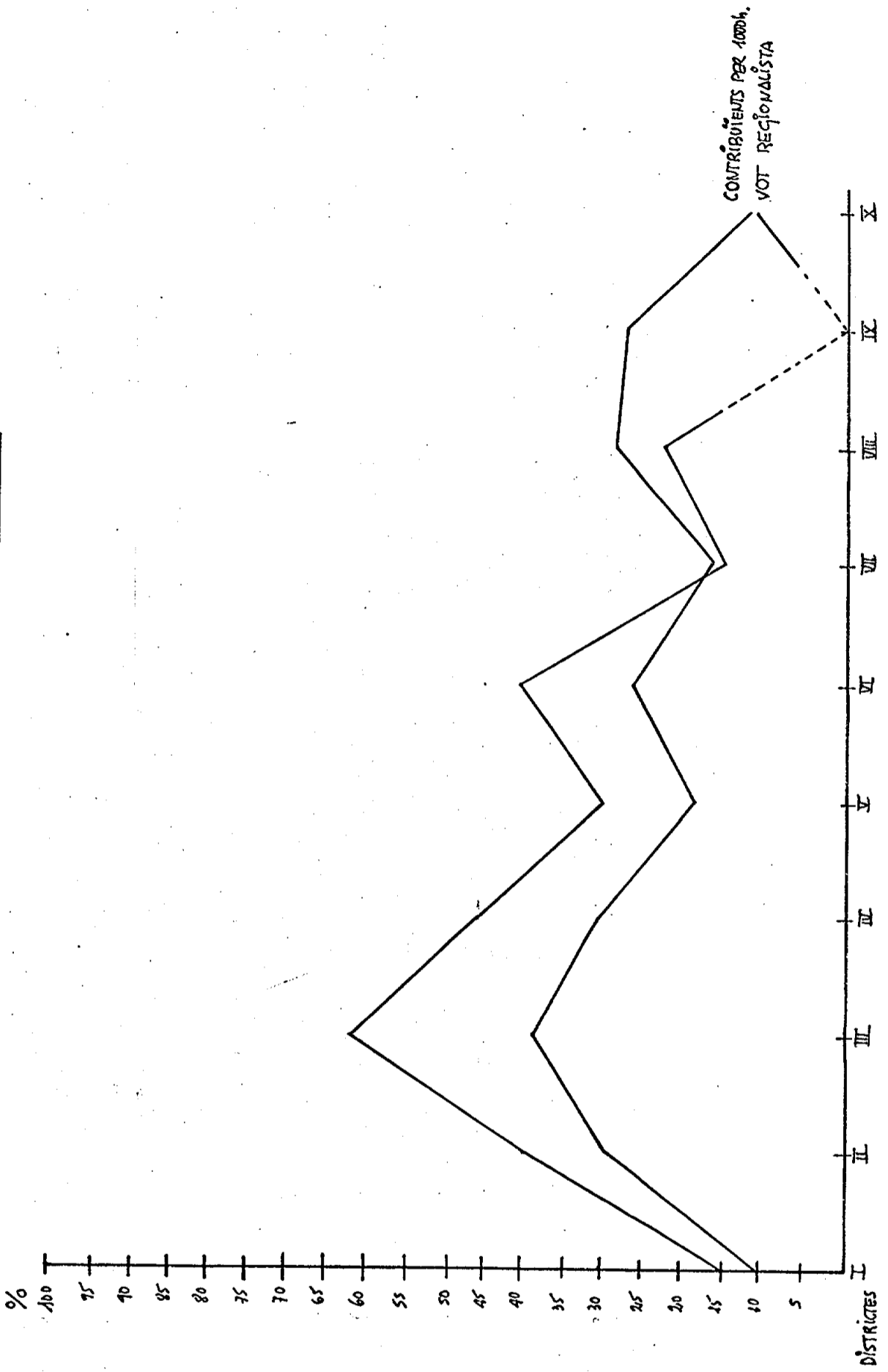
DE BARCELONA. ELABORACIÓ PRÒPIA. FONTS: "LES ELECCIONS DE LA SOCIEDATAT CATALANA" BARCELONA. BOQUÉ DE RIQUER. RECERQUES 2. - ANUARI ESTADÍSTIC CIUTAT DE BARCELONA. 1903.

PER AQUESTA TIPOLOGIA DE DISTRICTES, VEURE BOQUÉ DE RIQUER. RECERQUES 2.

COMPORTAMENT DEL VOT REPUBLICÀ COMPART Δ L'ANALFABETISME.

CÒMPORTAMENT DEL VOT REGIONALISTA COMPARAT AMB L'ÍNDEX DE CONTRIBUENTS.

Els districtes de tendència obrera, votaran republicanisme, tenint factors sociològic determinats per un analfabetisme elevadíssim, un índex de sanitat marcat per les defuncions epidèmiques elevat, i menor quantitat de contribuents.

Per altra banda, els districtes senyalats com a burgesos o petit burgesos, oferirant el vot majoritàriament a la Lliga Regionalista, i tindran els signes sociològics inversos: és a dir, un índex més baix d'analfabetisme, un grau de sanitat amb defuncions epidèmiques normal, i un alt grau de contribuents .

En conjunt, doncs, podem apreciar que el vot republicà, és el vot de les zones més populars, més obreres, mentres que el vot regionalista , és el vot de les classes altes, mig-altes i adinerades de Barcelona.

D'altres factors, com l'índex de nascuts a Catalunya, o l'abstenció electoral, ofereixen una complexitat d'anàlisi, que no es prou identificable. Malgrat això, però, podem establir els dos comportament més significatius amb l'ajuda dels dos gràfics de les pàgines següents .

El primer ens mostra l'identificació de les opcions republicanes comparada amb l'índex d'analfabetisme i el de sanitat. El segon mostra també l'identificació del vot regionalista comparat a l'índex de contribuents per districtes.

El vot republicà surgeix doncs, dels districtes a on el grau d'analfabetisme és més elevat, a on hi ha major concentració de població popular i treballadora, i a on existeix una situació urbana més deficient i més deixada.

Inversament, el vot regionalista és nodreix de població considerada de mitjana i alta burgesia, que viuen en districtes nous, com els de l'eixample, i en barris elegants de Barcelona; aquest tenen , malgrat el retard en que Barcelona urbanitza el seu eixample, un grau més elevat de serveis públics, una possibilitat més gran d'adquisició de vivenda, i per tant una disponibilitat monetària i patrimonial que repercuteix en la seva opció política, amb criteris fortament dretans : afavorir els esquemes religiosos establerts, l'ordre social, garanties culturals, etc, .

Aquesta opció política, que fins ara era defensada pels partits dinàstics, tindrà un nou camp electoral, quan els regionalistes

intentaran arreplegar aquells vots i reconvertir-los en vots catalanistes.

Si el conjunt de Barcelona, ofereix aquests tipus de comportament electoral, examinem ara, més detingudament quins són els resultats a un dels districtes tradicionals : el vuitè.

El districte vuitè, està dividit en tres barris ben caracteritzats : Gràcia, Vallcarca i Sant Gervasi.

En l'estadística que tenim a la pagina següent, podem comprovar com dels set candidats que es presentaren al districte, triomfaren primerament els republicans Giner de los Rios i Bastardas, seguits dels regionalistes Pijoan i Rosés, i dels tres darrers, Sans de la candidatura democràtica, Perpiñà com a Independent, i Rodriguez com a republicà progressista.

Els tres regidors electes foren els dos republicans de la Unió Giner de los Rios i Bastardas i el regionalista Pijoan.

Per seccions, els republicans surtiren primers en totes les de Gràcia, menys en la primera i en totes les de Sant Gervasi, menys en les seccions 20 i 21 que guanyaren els regionalistes, triomfant també els republicans a Vallcarca.

A part de la primera secció de Gràcia, que els regionalistes van primers amb poca diferència, és significatiu el cas de les dues seccions de Sant Gervasi que si tampoc la diferència és exagerada, té en canvi un valor geogràfic : si estudiem sobre el plano de Gràcia, la localització d'aquestes seccions, veurem que la secció primera, està situada en els actuals jardinetes de Gràcia, és a dir, dintre mateix d'una zona de l'eixample, tocant a la Diagonal, els habitants dels quals perteneixen geograficament i sociològicament a una àrea diferent de la de Gràcia. Es per tant versamblant que els habitants del sector votin com a exponents d'un altre districte (tipificat com més selecte i més dretà) i no s'incorporin socialment ni políticament a l'àrea de Gràcia.

Pel que fa a les seccions 20 i 21 de Sant Gervasi, (vegis plano del districte VIIIè, i els punts a on eren situades les seccions electorals), mantenen també uns signes semblants, encara que més diferenciats : aquestes seccions localitzades a la part alta de Sant Gervasi, una tocant a la plaça de la Bonanova, i l'altre al carrer Mandri, formen part de la zona de torretes i surten de la configuració típica de Gràcia. La composició socio-

RESULTATS DE LES ELECCIONS
MUNICIPALS DE NOVENBER DE
1903 AL DISTRICTE VIII PER
SECCIONS I CANDIDATS I
COMPARACIÓ DE VOTS AMB
ELS RESULTATS DE LES ELECCIONS
DE L'ABRIL DE 1903
EN EL DISTRICTE VIII DE
BARCELONA.

COPIES DE LES
ACTES DE LES
SECCIONS DEL DTE VIII
"ARXIU ALBERT BASTARDAS"

* ELABORACIÓ PRÒPIA.

RESULTATS ELECCIONS MUNICIPALS NOV-1903 AL DISTRICTE VIII PER SECCIONS										RESULTATS ELEC. GENERALS 26-ABR-1903 DTE VIII		VARIACIÓ DE VOTS ENTRE ELECCIONS.				
BARRIS	SECCIONS	HERNANDEZ GINER		BASTARDAS	PIJÓAN	ROSÉS	SANS		PERPIÑÀ	RODRÍGUEZ	SECCIONS	SOLVERA/RUSTIÓOL	REPUBLICANS	LIGIA R.		
		GINER	HERNANDEZ				SANS	PERPIÑÀ								
GRÀCIA	1	65	75	63	75	74	4	3	3	3	1	116	80	-51	-5	
	2	163	37	165	37	39	4	2	1	1	2	201	29	-36	+10	
	3	141	34	141	34	34	7	1	3	3	3	185	33	-44	+1	
	4	174	28	175	28	28	2	3	3	3	4	250	16	-75	+12	
	5	179	17	171	17	17	17	7	6	0	5	193	24	-14	-7	
	6	180	23	175	23	23	25	2	6	1	6	209	29	-29	-4	
	7	150	45	160	45	44	44	1	2	1	7	184	44	-34	+1	
	8	137	32	136	32	31	31	2	1	1	8	216	28	-79	+4	
	9	213	19	209	19	19	19	5	1	0	9	207	17	+6	+2	
	10	182	12	184	12	12	12	3	2	3	10	207	12	-23	0	
	11	167	14	168	14	14	14	3	2	1	11	170	24	-2	-10	
	12	150	17	139	17	17	17	2	13	1	12	143	65	+7	-48	
	13	163	22	163	22	22	22	2	2	2	13	194	19	-31	+3	
	14	104	39	99	39	39	36	1	4	2	14	159	47	-55	-8	
	15	109	51	109	51	49	49	1	0	1	15	137	58	-88	-7	
	16	124	40	123	40	41	41	1	1	1	16	113	50	+11	-9	
	17	125	52	122	52	47	47	12	1	1	17	161	85	-36	-33	
	18	79	80	80	61	60	60	5	1	3	18	85	67	-5	-6	
	19	119	72	123	72	72	67	3	0	5	19	65	36	+58	+36	
	20	62	81	63	81	89	89	5	0	0	20	137	85	-74	+4	
	21	58	56	56	65	67	67	1	0	0	21	300	24	-142	+43	
	22	108	102	102	82	87	87	3	1	1	22	141	24	-33	+63	
	23	177	171	171	34	29	29	1	1	0	23	141	55	+36	-21	
	24	99	98	98	43	31	31	17	0	0						
	25	88	81	81	49	55	55	9	0	0						
	26	53	53	53	15	1	1	17	0	2						
TOTALS	3369	3319	4059	1035	120	53	35			TOTALS	3.814	951	-445	-108		

SANT
GERVASI

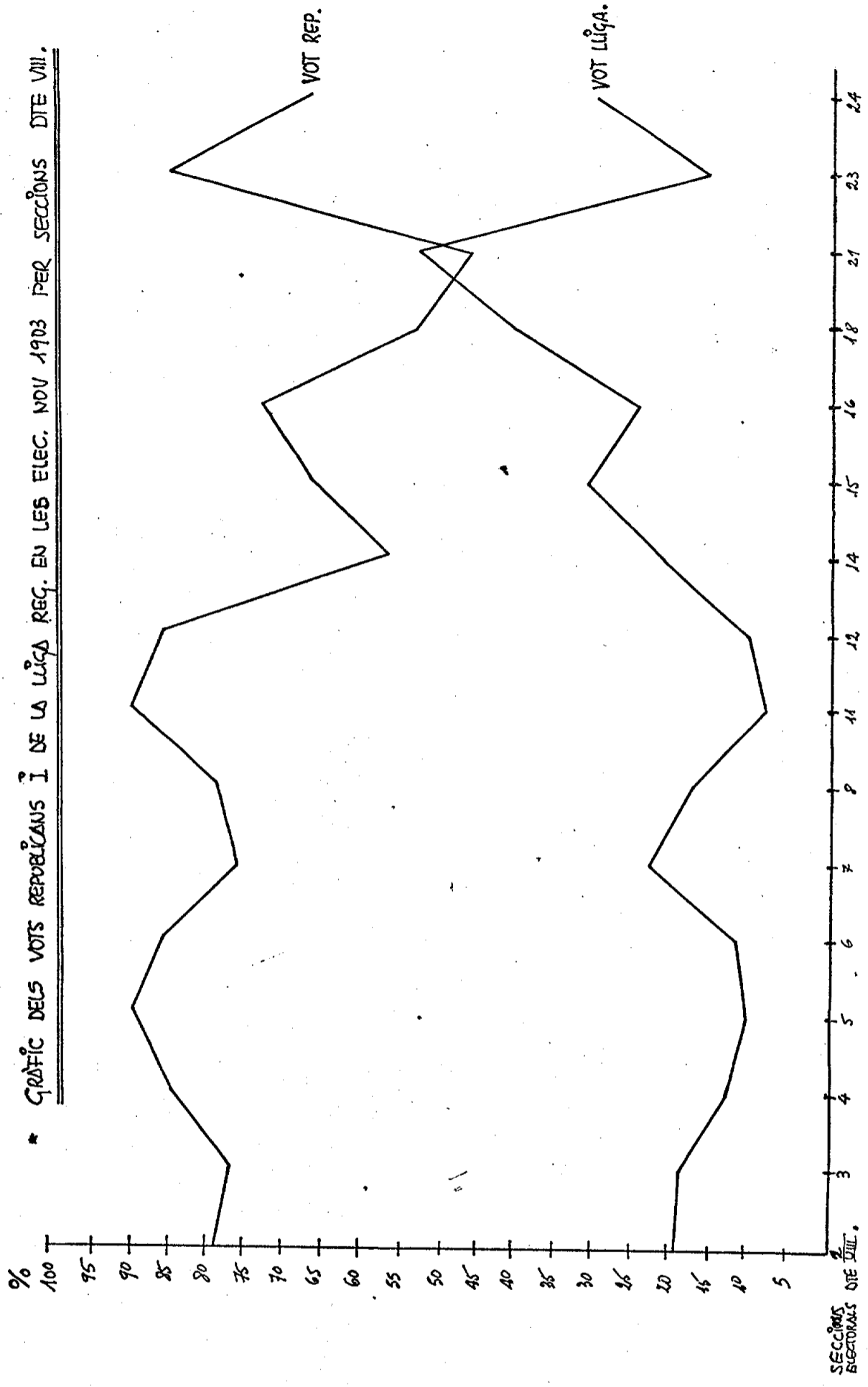
VALLCARGA

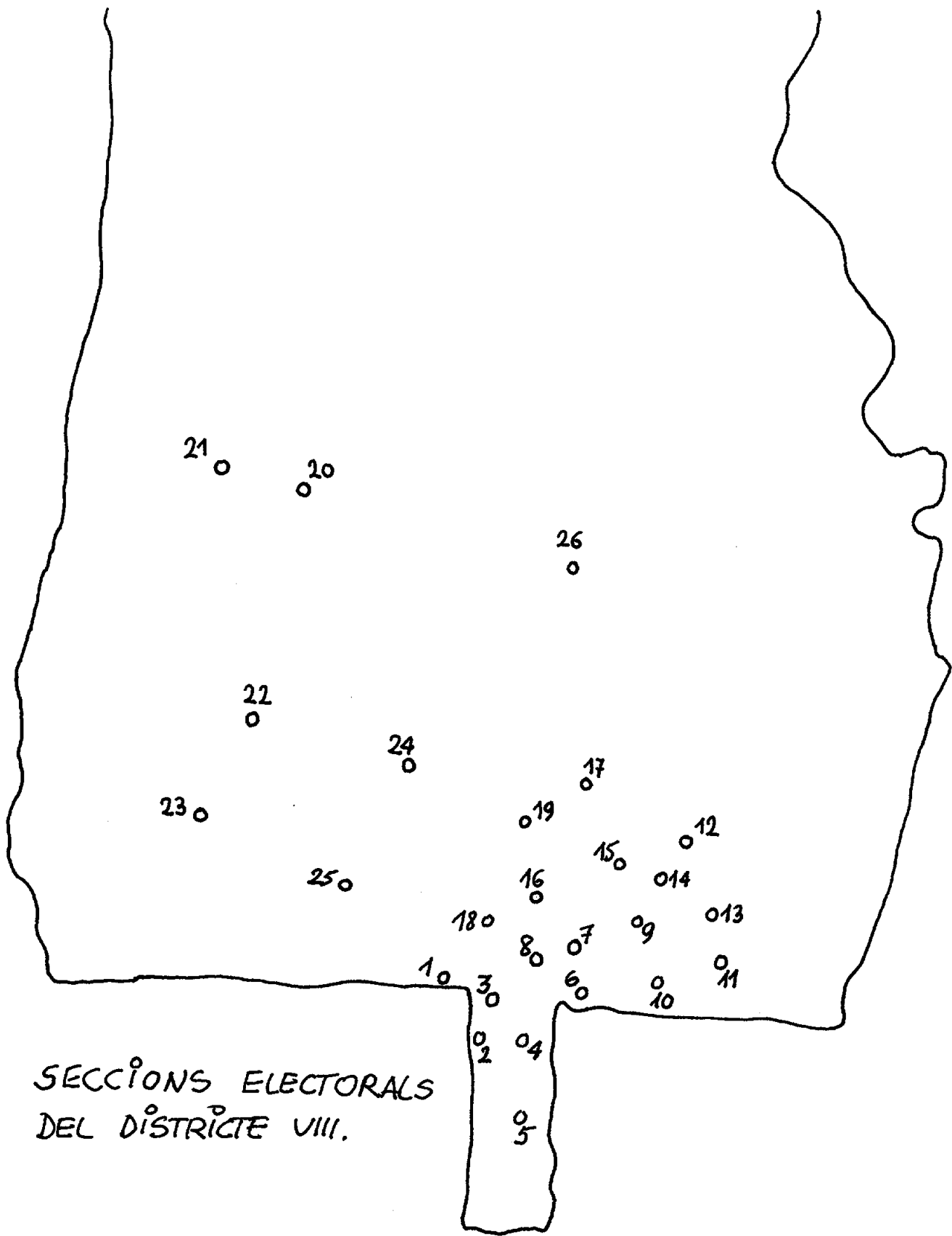
lógica d'aquell tros està més aprop de les zones que l'envolten (Sarrià), que de les que li pertoquen electoralment. Per això no és estrany que hi predomini el vot de dreta, o favorable als regionalistes, i en canvi totes les seccions localitzades en el cor de Gràcia, votin majoritàriament republicà. A part, és important tenir present, que la Vila de Gràcia, havia estat tradicionalment republicana, i en aquest sentit, la vida política graciense era molt viva.

Si comparem ara els resultats electorals municipals al districte VIIIè, amb els resultats en el mateix districte de les eleccions legislatives del 26 d'abril del mateix any 1903, (veure igualment la estadística electoral del districte VIIIè de la pag anterior), és a dir tant sols sis mesos abans, veurem que malgrat la zona electoral no s'ajusta exactament a la de les municipals, tenim punts de referència en les altres seccions, que senyalen que la participació ja a cop d'ull és més elevada, perquè aquestes eleccions eren considerades més polititzades, tot i que les municipals de 1903 augmentà la participació comparat amb les mateixes de 1901. En aquest cas, el cap republicà Nicolau Salmerón guanya rotundament en totes les seccions, estiguin aquestes situades a Gràcia o a Sant Gervasi.

Davant d'això cal tenir en consideració que si bé les municipals toquen temes de gran transcendència i ofereixen atractius als problemes concrets i a situacions de cada dia que es viuen a la ciutat, i per tant és comprensible que les candidatures de partit tinguin un atractiu cada una per separat, no és menys cert que en les legislatives, la força i la tradició republicana a la zona de Gràcia davant del més gran líder vivent del republicanisme espanyol, fes infructuosos els esforços de la Lliga a favor del seu candidat Albert Rusiñol, que com tothom sabia, era un gran propietari tèxtil. En aquest sentit, el resultat sembla molt coherent.

Examinades així les coses, i si configurem en un gràfic com el de la plana següent, els resultats comparats entre el vot republicà i el vot regionalista dintre el districte VIIIè, despreciant la resta dels altres vots diversos, podem observar que resulta una figura quasi simètrica, el que donaria a entendre, que en aquest cas els punts alts, és a dir el vot republicà, i els punts baixos, és a dir vot regionalista, d'una mateixa secció són tan distants, que compleixen perfectament un equi

SECCIONS ELECTORALS
DEL DISTRICTE VIII.

establert en el districte, entre les dues forces polítiques majoritàries, mantenint així l'impossibilitat de que surti elegida una tercera alternativa electoral. El bipartidisme exclou simultàneament altres opcions polítiques.

Solament la figura s'ajunta i s'endinsen els gràfics un dintre l'altre en la zona de Sant Gervasi, en les seccions ja comentades nº 20 i 21. Es a dir, allà a on majoritàriament es vota republicà, existeix una minoria regionalista, que fa de contrapes; aquest fet es produeix a totes les seccions electorals. És doncs, un districte a on no hi ha una lluita aferrissada, perquè les tendències polítiques estan perfectament delimitades i mentres no canviï la composició sociològica de la zona, és molt difícil un capgirament electoral.

Però també és interessant observar que, la comparació d'aquest fet electoral que es produeix a Gràcia, és manté sensiblement a nivell de tot Barcelona; si sobreposem les dues gràfiques que senyalen el vot republicà i el vot regionalista a nivell de districtes electorals barcelonins, tindrem també la formació d'una figura simètrica, que ens permetrà copsar aquesta mateixa relació entre majories republicanes i minories regionalistes, sense marge possible per introduir-si una tercera força política. El que es donava a Gràcia, també es generalitza a nivell de tot Barcelona.

Constatem igualment que al reconstruir esquemàticament els cens electorals i els vots emessos per cada secció en el districte VIIIè, (veure l'estadística de comportament electoral per seccions segons zona geogràfica en el dte VIIIè, inclosos els cens electoral i els vots emesso, etc), comprovem que tanmateix l'índex de participació és més elevat que la mitjana de Barcelona; això significaria que, o bé el districte és més sensibilitzat políticament -doncs la participació ha augmentat un 9% d'ençà les municipals de 1901-, o bé que els candidats han aconseguit introduir-hi la vitalitat i la força política necessària, per fer augmentar els vots.

Si ho comparem amb d'altres eleccions, -vegis l'estadística de l'abstenció a Barcelona entre 1901 i 1903, amb un augment de participació a Barcelona ciutat del 3,4% entre les municipals de 1901 i les de 1903 -, sembla indicar que pel que fa al districte VIIIè, l'augment de participació és fruit de la lluita dels candidats republicans i regionalistes, que d'altres factors. I si pensem que la campanya electoral d'Unió Republicana

BARRIS	SECCIONS	CENS ELECTORAL	VOTS EMESSOS	% PARTIDERS REPRERSENTANS	VOTS REPRERSENTANS	%	VOTS IL·L·G·D REPIÓ.	%	LOCALITZACIÓ DEUS COL·L·G·T·S ELECTORALS DE VIII.
GRÀCIA	1				65		75		
	2	464	210	45,2	165	79,5	39	18,5	ESCOLES de.
	3	470	185	39,3	141	76,2	34	18,3	SANT PERE MARTÍR, 1 bx.
	4	482	209	43,3	175	83,7	28	13,3	EX-CASES CONSTITUCIONALS.
	5	458	203	44,1	179	88,1	17	9,4	CULEBRA, 26.
	6	489	210	42,9	180	85,7	25	11,4	ZURBANO, 14.
	7	435	179	41,8	150	75,3	45	22,6	PERLA, 26 bx.
	8	490	175	35,5	137	78,2	32	18,2	
	9				213		19		
	10				182		12		
	11	492	186	37,8	168	90,0	14	7,5	TORRENT DE LES TORRES, 54.
	12	480	173	36,0	150	86,7	17	9,8	MARTÍ DE GRÀCIA, 70.
	13				163		22		
	14	485	185	38,1	104	56,7	39	21,0	SALINA, 12 bx.
	15	491	163	33,2	109	66,8	51	31,2	TOPAL, 23
	16	494	170	34,4	124	72,9	41	24,1	SANT ANTONI, 18. ELORA.
	17				125		52		
18	432	149	34,4	80	53,6	61	40,9	MAJOR DE GRÀCIA, 211.	
19				123		72			
SANT GERUSI	20				63		89		
	21	488	126	25,8	58	46,0	67	53,1	MANDRI, 7
	23	490	210	42,8	177	84,2	34	16,3	SANTAD, 49
	24	496	147	29,7	99	67,3	43	29,2	SANT FELIPE 129

COMPORTAMENT ELECTORAL PER SECCIONS SEGONS ZONA GEOGRÀFICA DINTRE DISTRICTE VIII. ELEC. MUNICIPALS NOV. 1903

FONT: ACTES DE LES SECCIONS ELECTORALS DE VIII. "ARIU A. BASTARDAS I SAMPER". * ELABORACIÓ PRÒPIA.

⊗ LES SECCIONS Nº 25 i 26 no estan incloses en aquest quadre.

* ELABORACIÓ SEGONS DADES de BORJA DE RIQUEL en les "ELECCIONS DE LA SOLIDARISTAT CATALANA" a REPERQUES 2.

* ELABORACIÓ PRÒPIA.

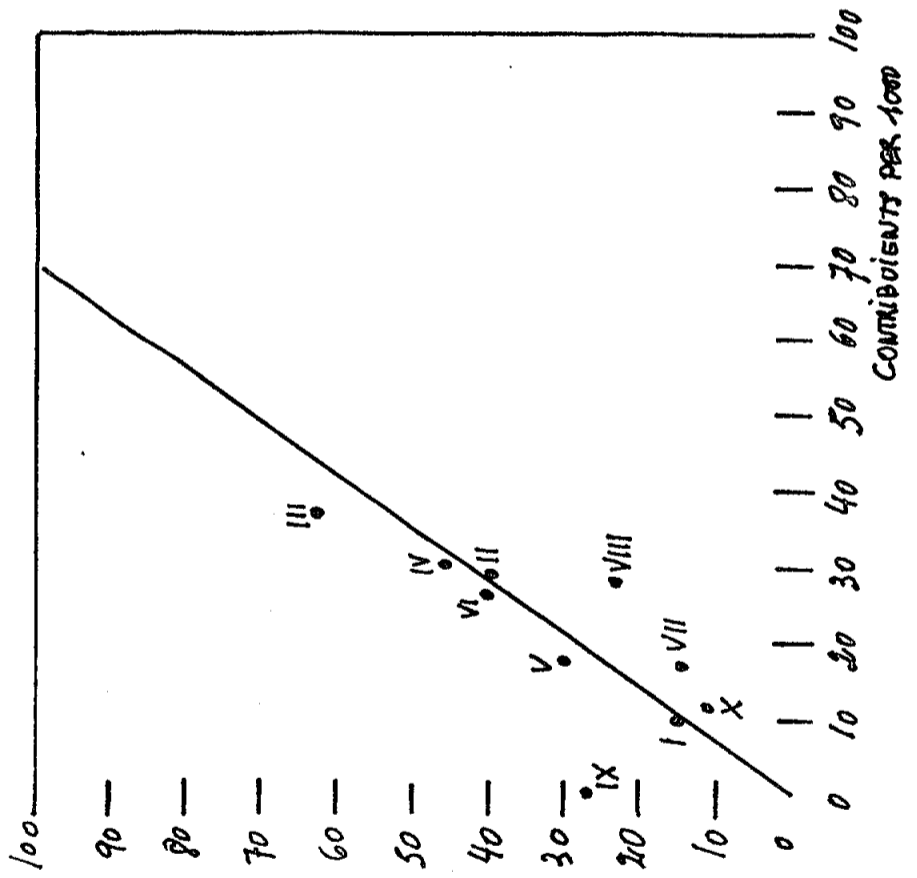
* XIFRES EXPRESADES EN %

% ABSTENCIÓ A BARCELONA PER DISTRICTES. 1901 a 1903									
ELECCIONS	Provinc. 1903	Gnals. 1903	Municip.		Diferenc. 1903 1901 % Munic.	ELECCIONS		TIPIUS	
			1903	1901		DISTRICTE			
I	73	51	60	72	-8	I		ORRER	
II	69	52	65	65	0	II		MESESTAL	
III	65	47	63	62	+1	III		RESIDENCIAL BURGÈS	
IV	70	54	69	68	+1	IV		RESIDENCIAL BURGÈS	
V	77	65	73	71	+2	V		PETIT BURGÈS	
VI	75	59	72	71	+1	VI		BURGÈS	
VII	77	54	67	64	+3	VII		ORRER	
VIII	72	54	64	73	-9	VIII		MESESTAL	
IX	72	50	62	67	-5	IX		OBREX	
X	78	49	64	80	-16	X		ORRER	
BARCELONA	72,8	53,5	65,9	69,3	-3,4			BARCELONA.	

% VOTS LIGIA REGIONALISTA PER DRES

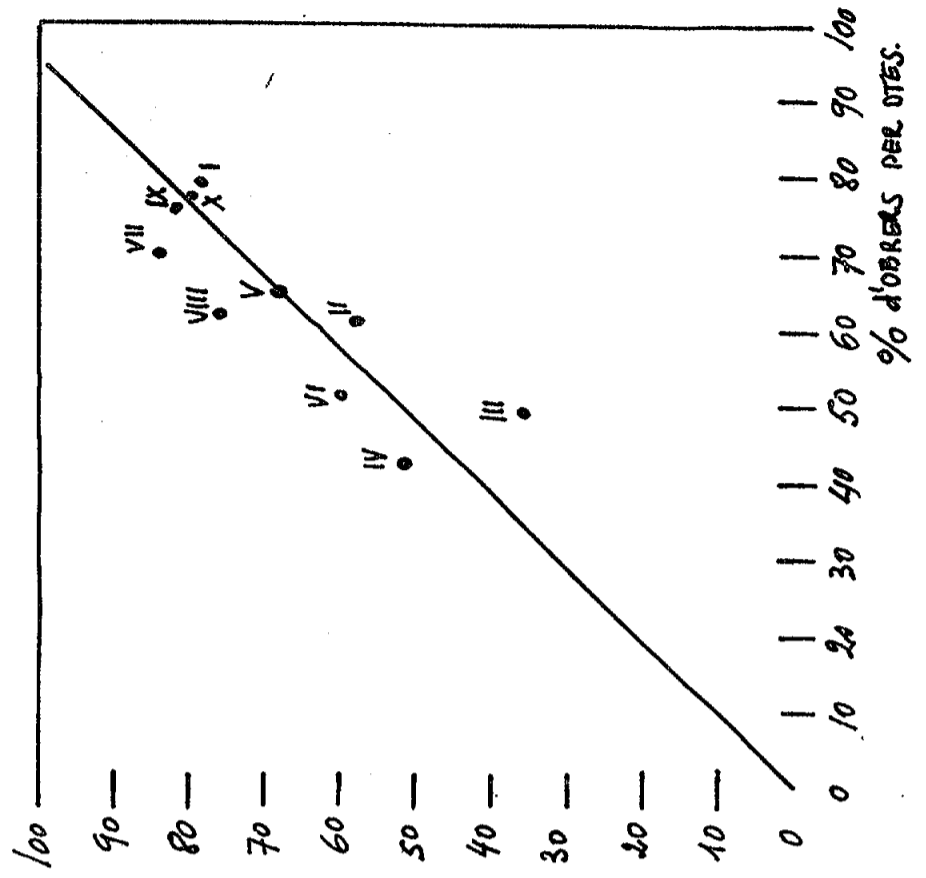
CORRELACIÓ ENTRE % VOTS LIGIA
REGIONALISTA AMB CONTRIBUENTS
PER 1000 ha.

DADES ELECTORALS de NOVEMBRE 1903.

% VOT REPUBLICA' PER DRES.

CORRELACIÓ ENTRE % D'OBRES AMB
% VOTS REPUBLICA' PER DISTRICTES
DADES ELECTORALS de NOVEMBRE 1903.

a Gràcia fou obra del candidat Bastardas, doncs, Giner de los Rios no hi va participar per estar a Madrid, cal considerar que l'esforç d'aquell fou considerable, i els resultats òptims. Pel que fa al conjunt de Barcelona, les correlacions entre els vots republicans i el tant per cent d'obrers sociològicament constatats pers districtes electorals, indica que estem en una evidència, ja indicada anteriorment i corroborada ara, al tendir la línia intermitja cap a la posició de perfecta diagonal. Igualment, pel que fa entre la correlació de vot regionalista i l'índex de contribuents per 1.000 habitants per districtes, indica que en general els que votaven la dreta, tenien almenys majoritàriament patrimonis o negocis afectes a contribució, cosa que es dona molt poc respecte dels votants republicans.

Finalment mostrem unes estadístiques de comparació que ens indiquen les tendències majoritàries en el si dels districtes electorals, segons diferents eleccions hagudes.

La primera d'aquests comparacions, (veure pàgina següent), amb el nº 1 correspon a les eleccions municipals de 1901 i 1903; Els districtes electorals de la primera columna estan ordenats segons el tant per cent dels vots obtinguts en les eleccions municipals de 1901, i la darrera columna és el resultat obtingut després de comparar les dades electorals municipals de 1903.

Així és evident, que la primera ordenació segueix una possible graduació -obrers a residencial burgesos- per districtes segons els primers resultats electorals, tenint en compte una abstenció del 69,3 % a Barcelona. Però al passar a les eleccions de 1903 municipals, podem observar que hi ha hagut algunes variants significatives entre districtes de tipus obrer i menestral, però sense interferències dels de tipus burgès; igualment tot i augmentar la participació electoral per les municipals de 1903 (l'abstenció fou del 65,9 % a Barcelona), observem un increment considerable dels vots republicans en tots els districtes i en alguns d'ells com el VII, de forma extraordinària, passant a ocupar el primer lloc, quan en 1901 tenia el cinquè.

Pels altres districtes, com per exemple el I, (Barceloneta, Poble nou), que segons els vots republicans de 1901, era el primer de l'ordre, queda al lloc quart després de les municipals de l'any 1903, i passen davant seu, districtes com el VII (Hostafrancs, Sants, Les Corts, Poble Sec)-que el 1901 va tenir una votació republicana minsa, comparat amb el seu conjunt sociològic marcadament treballador, el districte II (Parc, l'Audiència -

COMPORTAMENT ELECTORAL PER DISTRICTES - COMPARACIÓ -

DISTRICTES ORDENATS SEGONS EL % DELS VOTS OBTINGUTS PER REPUBLICANS SEGONS DADES ELECCIONS MUNICIP. 1901 a 1903

NUMERO ORDRE	DISTRICTE	TIPUS	% ELECCIONS MUNICIPALS 1901	% ELEC. MUN. 1903	% VARIACIÓ	NOU NO ORDRE
1	I	OBRER	60	79	+19	4
2	IX	OBRER	53	82	+29	2
3	VIII	MENESTRAL	51	76	+25	5
4	X	OBRER	44	80	+36	3
5	VII	OBRER	35	84	+49	1
6	V	PETIT BURGÈS	32	69	+37	6
7	IV	RESIDENCIAL BURGÈS	30	52	+22	9
8	VI	BURGÈS	29	60	+31	7
9	II	MENESTRAL	22	58	+36	8
10	III	RESIDENCIAL BURGÈS	18	36	+18	10

FONT: "LES ELECCIONS DE LA SOLIDARITAT CATALANA A BARCELONA"
 BORJA DE RIQUER. RECERQUES 2.

* ELABORACIÓ PRÒPIA.

COMPORTAMENT ELECTORAL PER DISTRICTES - COMPARACIÓ -

DISTRICTES ORDENATS SEGONS EL % DE VOTS OBTINGUTS PER LA Lliga SEGONS DADES ELECCIONS MUNICIPALS DE 1901 a 1903.

NUMERO ORDRE	DISTRICTE	TIPUS	% ELECCIONS MUNICIPALS 1901	% ELEC. MUNI. 1903	% VARIACIÓ	NOU NO ORDRE
1	IV	RESIDENCIAL BURGÈS	60	46	-14	2
2	III	RESIDENCIAL BURGÈS	54	63	+9	1
3	II	MENESTRAL	51	40	-11	4
4	VIII	MENESTRAL	49	23	-26	6
5	VI	BURGÈS	43	40	-3	3
6	V	PETIT BURGÈS	32	30	-2	5
7	I	OBRER	30	15	-15	8
8	IX	OBRER	27	-	-27	10
9	X	OBRER	20	11	-9	9
10	VII	OBRER	-	15	-	7

→ EL TANT PER CENT EXPRESAT ÉS SOBRE VOTANTS.

cia, Santa Caterina, i Santa Maria), i el Xè (Sant Martí, Clot, i Guinardó).

La massa de votants ha variat en els districtes republicans, i regionalistes, però no ha variat l'ordre ni s'ha invertit, de manera que continuen mantenint-se primers els districtes de vot essencialment obrer i segons els de vot dretà.

Des del punt de vista de l'abstenció, les eleccions municipals de 1903 fan disminuir-la en les àrees de població obrera i augmentar en zones burgeses de Barcelona, amb un canvi qualitatiu molt important en el districte VIIIè, que passa del 73% d'abstenció en les municipals de 1901 al 64% en les de 1903.

L'augment de participació ha estat doncs, en certa manera proporcional als vots de cada tendència, i per tant no ha donat lloc a la inversió en la correlació de forces polítiques en cap districte.

Sobre l'estadística de comparació nº 2, de la pàgina anterior, que reflecteix aquests mateix procés, però relacionat amb els vots de la Lliga, podem comprobar que ha mermat considerablement el vot regionalista, concretament en set dels deu districtes, sense però arribar-se tampoc a la inversió en la correlació de forces polítiques. Sembla doncs, coherent que si en les eleccions municipals de 1903, augmenta el vot republicà i disminueix el vot regionalista, augmentant també la participació, aquesta és probable que sigui més republicana que regionalista, ja que per districtes augmenta l'abstenció en aquells que son de tipus burgès.

Dels quadres estadístics de la pàgina següent, que confronten les eleccions provincials i legislatives de 1903, amb les municipals del mateix, per tant per cents de vots obtinguts pels republicans (estadística nº 1), i pels regionalistes (estadística nº 2), podem apreciar-hi unes variacions dintre el cos electoral d'un mateix any polític.

Respecte dels comportament republicà, cal apreciar-hi un augment en vuit dels deu districtes força sensible, malgrat que tampoc això produeix una inversió de les tendències polítiques per districtes barcelonins, i tant sols és produeix un canvi entre els districtes que han votat principalment republicà.

En la comparació realitzada al vot de la Lliga (estadística nº 2), observem també un canvi en sis dels deu districtes que

COMPORTAMENT ELECTORAL PER DISTRICTES. COMPARACIÓ.

DISTRICTES ORDENATS SEGONS EL PROMIG DELS VOTS OBTINGUTS PER REPUBLICANS SEGONS DADES ELECCIONS de 1903 COMPARADES a les MUNIC. 1903

NUMERO ORDRE	DISTRICTE	TIPUS	\bar{x} % Pr-03 % Gr-03	% ELEC. MUNIC. 03	% VARIACIÓ	NOU NO ORDRE
1	I	OBRER	82,5	79	-3,5	4
2	X	OBRER	80,0	80	0	3
3	VII	OBRER	77,0	84	+7	1
4	IX	OBRER	75,5	82	+6,5	2
5	VIII	MENESTRAL	70,0	76	+6	5
6	V	PETIT BURGÈS	67,5	69	+1,5	6
7	VI	BURGÈS	53,0	60	+7	7
8	II	MENESTRAL	48,5	58	+9,5	8
9	IV	RESIDENCIAL BURGÈS	45,0	52	+7	9
10	III	RESIDENCIAL BURGÈS	31,0	36	+5	10

FONT: "LES ELECCIONS DE LA SOLIDARITAT CATALANA A BARCELONA"
BORJA DE RIQUER. RESERVES 2.

* ELABORACIÓ PRÒPIA.

COMPORTAMENT ELECTORAL PER DISTRICTES. COMPARACIÓ.

DISTRICTES ORDENATS SEGONS EL PROMIG DELS VOTS OBTINGUTS PER LA LLIGA SEGONS DADES ELECCIONS de 1903 COMPARADES a les MUNIC. 1903

NUMERO ORDRE	DISTRICTE	TIPUS	\bar{x} % Prov.03 % Gial.03	% ELEC. MUNIC. 03	% VARIACIÓ	NOU NO ORDRE
1	III	RESIDENCIAL BURGÈS	53,5	63	+9,5	1
2	IV	RESIDENCIAL BURGÈS	42,5	46	+3,5	2
3	II	MENESTRAL	40,0	40	0	3
4	VI	BURGÈS	38,0	40	+2	4
5	V	PETIT BURGÈS	25,0	30	+5	5
6	VIII	MENESTRAL	22,5	23	+0,5	6
7	VII	OBRER	17,0	15	+2	7
8	I	OBRER	15,0	15	0	8
9	IX	OBRER	11,0	—	—	10
10	X	OBRER	10,0	11	+1	9

→ EL TANT PER CENT EXPRESSAT ÉS SOBRE VOTANTS.

fan augmentar el vot regionalista, malgrat que a part del districte III típicament de vot dretà, els altres han variat però molt poc, el que tampoc afecta a produir una inversió en el número d'ordre de la darrera columna.

En definitiva, d'ençà l'elecció municipal de 1901, no han variat les tendències dintre els districtes de Barcelona, ni amb les eleccions provincials, ni amb les legislatives, ni amb les municipals de 1903.

En canvi sí que ha variat ostensiblement segons les eleccions esmentades l'abstenció electoral; doncs, si en les provincials de 1903 fou del 72,8 %, en les legislatives del mateix any passà al 53,5%, millorant totes les marques abstencionistes conegudes fins aleshores; caldrà esperar les eleccions legislatives de la Solidaritat Catalana, per rebaixar més aquests índex, ja que en les municipals de 1903 creix fins el 65,9 %.

E - ALBERT BASTARDAS i SAMPERE, ELEGIT REGIDOR

Com que el triomf republicà en les eleccions municipals de 1903 fou rotund, surtí la candidatura d'Unió Republicana elegida íntegrament.

Entre els regidors d'aquella hi trobem un jove advocat molt conegut a Gràcia, encara que desconegut en d'altres zones de Barcelona : és Albert Bastardas.

Bastardas, no és un membre nou dintre el republicanisme gracienc, doncs, ja el seu pare havia sigut regidor de la ex-Vila, i ell es col.laborador d'ençà alguns anys de "La Publicidad".

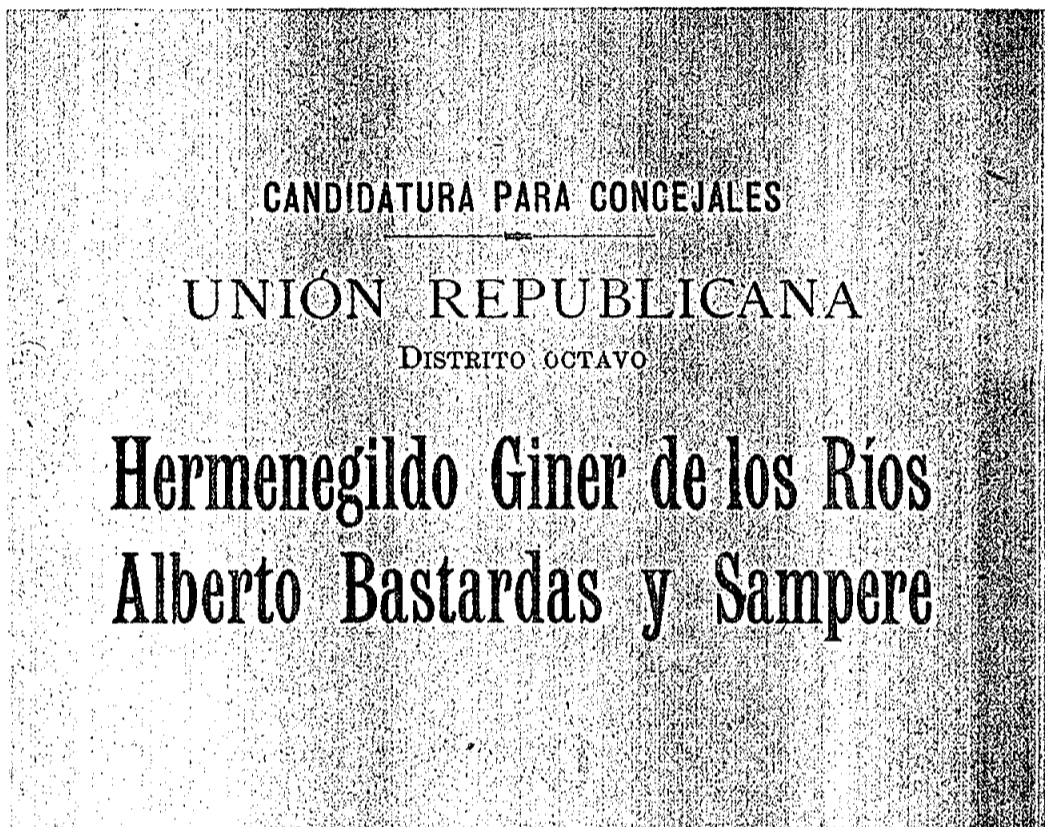
Home preocupat per l'esperit polític del republicanisme, i dotat de bona oratòria, se'l reconeix com un republicà honest. Com a advocat ha defensat algunes causes difícils i se'l considera competent.

Tuntament amb ell, és també elegit el vell professor, republicà de tota la vida, Hermenegildo Giner de los Rios.

Giner de los Rios havia nascut a Andalucía, però ja feia prop de deu anys que residia a Barcelona.

La coneixença política i social entre els dos candidats electes, no es produirà fins acabada la campanya electoral.

Giner de los Rios que formava part de la candidatura, a petició d'en Corominas, i amb sacrifici personal, es trobarà com a company de campanya i de partit a Bastardas, que era fervent admirador de Salmerón, i que formava part de la candidatura com a un deure cívic, de servei al partit i a la vella causa republicana.

Papereta de votació de la candidatura Unió Republicana del districte VIIIè, en les eleccions municipals del 8 de novembre de 1903.

"Arxiu ALBERT BASTARDAS i SAMPERE"

Per introduir-nos millor en el seu món polític, deixem que siguin ells mateixos els que ens facin conèixer, per mitjà de dues cartes intercanviades, el seu criteri.

La primera, escrita per Bastardas a Giner de los Rios, és tant sols un esborrany sense data, trobat a l'"Arxiu", i que per aproximació podem datar-la entre el dia 9 ó 10 de novembre de 1903. Diu així :

"Sr. D.H. Giner de los Rios

Muy Sr. mio y distinguido correligionario :

Hasta el miércoles¹ por la mañana no supe que figuraba mi modesto nombre, en la candidatura del distrito 8º, al lado del prestigio (so) (nombre) de Usted.

No ambicionaba el cargo de concejal, que ya se nos ofreció y rehusé dos años antes; pero en las actuales circunstancias mi renúncia hubiera sido una cobardía y dada la premura del tiempo, un grave daño para el partido, que a travésó un momento verdaderamente crítico.

Requerido por los amigos, y ausente Usted, me entregué a la lucha consiguiendo aunar las fuerzas de los diferentes casinos, separados por rivalidades y antagonismos personales, y organizar en lo posible mitings y cuidar de (los) interventores, carteles, etc., pues reinaba una magnífica desorganización, salvo San Gervasio que estaba bien preparado.

Tales fueron mis ocupaciones que ni tiempo tuve de escribir a Usted. Mis nervios y mi estómago vencerían a mi voluntad; El viernes guardé cama con una neurálgia horrible; pero aún tuve alientos para discursar el sábado por la noche en San Gervasio (Campo de Galvany) y recorrer los demás centros; y ayer estuve al pié del cañon todo el dia. Supongo que sus Sres sobrinos ya le habran dicho que me tomé la libertad de saludar y hablar en nombre de Usted, pues me parece (perdone Usted la inmodestia) que los ideales de Usted, filosóficos, políticos, sociológicos, religiosos, etc., son también los míos.

Estudié el doctorado en Madrid y soy un admirador de D. Francisco (Giner de los Rios), de los Sres. Salmerón, Azcárate, González Serrano. Morayta, etc., y también de Ud.

1 - dia 4 de noviembre de 1903

El entusiasmo fué muy grande y el éxito brillantísimo, como lo demuestran los siguientes datos .

.... (los) pueblos, tanto de Gracia como en San Ger-vasio y en Vallcarca.

En casi todas las secciones tuvimos más de cien vo - tos, y en algunas pasamos de 200.

Perdone Usted, que no le haya escrito antes, así co-mo el desorden de la presente, escrita después de le-er en La Publicidad el telegrama de Usted aceptando el cargo, noticia recibida con gran satisfacción, so-bre todo por mí.

Reciba Usted mi cordial felicitación y mande siempre a su correligionario y comapañero que le ofrece la más leal amistad y B.S.M. "

ALBERTO BASTARDAS

La resposta de Giner de los Rios fou aquesta :

Madrid, 12 de noviembre de 1903

Señor

D. Alberto Bastardas Sampere

"Muy Sr. mío y distinguido correligionario : recibo la atenta carta de Usted y le agradezco viva-mente su contenido.

También a mí me sorprendió mi candidatura pues creí haber convencido de una vez a mis amigos para que no pensasen más en ella. Pero las circunstancias, sin duda, la resucitaron. Y lo mismo que Usted, también rehusé el cargo en las elecciones anteriores.

Ya sé toda la labor eficaz de Usted en las prelimi-nares y en la lucha , que sin duda ha preparado la victoria.

Reciba por ello mi parabién, con el testimonio de mi agradecimiento.

En efecto me han escrito las buenas ausencias que de-bo a Usted y es un nuevo lazo éste de gratitud que u-niré al de compañerismo para sellar nuestra amistad que ahora empieza. Gracias asimismo por las palabras amables que dedica Usted a mi hermano Francisco y a mí.

Reciba mi más sincera felicitación por su triunfo que me envanezco en compartir y aprovecho la ocasión para ofrecerme de Usted atento afectísimo amigo y servidor

q.l.b.l.m."

H. Giner de los Rios

" Supongo que ya habran hablado con Usted mis sobrinos a quienes encargué que procurasen recabar de Usted la nota de gastos en que debo participar naturalmente, por mitad.

Y gracias mil muy expresivas y reiteradas" 20.

Amb aquests documents sembla que queda clar que la campanya electoral d'Unió Republicana, fou curtíssima, potser de cinc dies comptats, i que la improvització tingué també molt a veure-hi. Semblantment, podem deduir, que la composició de la candidatura no fou fàcil, tot el contrari, davant les dificultats d'unir noms i grups polítics.

Per altra banda, ja que Giner de los Rios, no es molestà a venir a Barcelona per participar-hi, la victòria republicana en el districte VIIIè, és deu exclusivament al candidat Bastardas, que va saber unificar criteris i aglutinar faccions dintre dels diferents centres polítics graciencs . 21

NOTES 3

-
- 1 - Claudi Ametlla, "Memòries polítiques", vol I, pag, 161.
- 2 - Claudi Ametlla, "Memòries polítiques", vol I, pag, 168.
- 3 - J.A. Gonzàlez Casanova, "Federalisme i Autonomia..", pags 184 i 185.
- 4 - J. Romero Maura, "La Rosa de Fuego", pag 303.
- 5 - J. Romero Maura, "La Rosa de Fuego", pag 303.
- 6 - "La Publicidad" 4 de novembre de 1903; L'article titolat "CANDIDATURA REPUBLICANA" deia :
- "Cedo a la imposición irresistible de les circunstancias. El clamoreo de la oponión llega hasta mí con acentos conminatorios.*
- No quiero entretenerme en analizar el porque estos clamores se dirigen a mí.*
- Es la hora del sacrificio y de la abnegación, yo apporto al holocausto que el deber exige a todos, no solamente afecciones y preferencias personales mias y de mis amigos, sino una no pequeña parte de aquellos prestigios populares que la opinión me ha conferido como premio a una labor incansante y altruista.*
- Me dirijo a los míos de siempre, al pueblo generoso que no hace política a menudo, que vota, que lucha y que vence en nombre de las ideas no en nombre de las personas.*
- Necesito su apoyo para que en las elecciones que se celebraran el domingo próximo triunfen las ideas, encarnadas en hombres independientes, ajenos a toda sospecha de imposición y de favoritismo.*
- No hemos despertado al pueblo, no ha resurgido poderoso el partido republicano, para quebrarse y disolverse entre los escollos de las miserias humanas, de la difamación y de la calumnia.*
- Comisiones de republicanos prestigiosos, procedentes de todas las fracciones democráticas, exentos de toda pretensión, libres de todo prejuicio, se han acercado a mí y me han exigido, me han conminado en nombre de la opinión pública a que tome una resolución suprema.*
- Rota la coalición con el partido federal, desorientado el pueblo, relajada la disciplina y alborozado el enemigo, no*

cabe vacilar.

Al patriotismo y al buen sentido de todas las clases sociales apelo.

Apenas me queda tiempo para la meditación. Hay que marchar rápidamente a la lucha y a la victoria.

Diríase, sino, que pueden más el favoritismo y el personalismo, lepra de los partidos monárquicos, que el amor a la causa que defendemos.

Diríase que los triunfos alcanzados son la consecuencia del movimiento inconsciente de un pueblo epiléptico, más que el resultado de la convicción y de la comunidad de ideas, actuando como impulso regenerador de un país que quiere salvarse redimido por la República.

Acepto todas las responsabilidades, así las del triunfo seguro como las de la derrota improbable.

De los nombres que sonaron en candidaturas fracasadas, no hay uno sólo cuyo honor y merecimientos ponga en pleito mi pluma y para los cuales no tenga alabanzas ni palabras. Lo que busco al olvidarlos, con profunda pena de mi alma, es sustraer al partido republicano en general y sus directores en particular, de toda discusión aparentemente justa, de toda acusación aparentemente fundada de arbitrariedad y de compadrazgo, que en los comienzos de una vida política nueva, son peligros de grave trascendencia.

Y ahí van esos otros nombres, nombres ilustres que entrego a la opinión pública y al pueblo; al gran pueblo que ha pasado sobre los adjetivos y las intransigencias que nos dividían, la esponja de su amor a los ideales y que espera la República para encontrar en su seno ambiente propicio a las reivindicaciones sociales y económicas.

Que los haga suyos, que los defienda y que los vote. Y a los que levantan bandera de rebelión o de disidencia en nombre de intereses locales o personales, pídáseles explicación concreta de sus actos.

No la darán porque no hay razón alguna superior, en estos momentos, a la del triunfo del partido, precursor venturoso de mayores triunfos.

Y en esta actitud, hay que arrastrar todas las consecuencias : no se admiten renunciaciones. El pueblo emitirá su voto

libremente. Luego veremos quien le desaira.

A luchar republicanos de Barcelona.

Salud y República."

ALEJANDRO LERROUX

- 7 - J. Romero Maura, "La Rosa de Fuego", pag 304.
- 8 - "La Publicidad", 7 de novembre de 1903.
- 9 - "La Campana de Gràcia", 7 de novembre de 1903.
- 10 - "La Publicidad", 4 de novembre de 1903
- 11 - J. Romero Maura, en "La Rosa de Fuego", pag 305
- 12 - "La Publicidad", "ALERTA", del 8 de novembre de 1903
- 13 - J. Romero Maura, "La Rosa de Fuego", pag 306
- 14 - "La Tribuna", del 8 de novembre de 1903
- 15 - Cal destacar els següents :
- "ABSURDOS JURIDICOS", La menor edad en Cataluña
"La Publicidad", 23 de gener de 1895.
 - "PROYECYO DE APENDICE"
"Diario de Avisos de Manresa", 22 de febrer de 1896
 - "ORDENANZAS QUE NO SE CUMPLEN"
"La Publicidad", 26 de febrer de 1896
 - " LEYES QUE NO SE CUMPLEN"
"La Publicidad", 2 de març de 1896
 - "CUESTION JURIDICA"
"El Republicano" 16 de setembre de 1897. Madrid
 - "CUESTION JURIDICA", Puede ejercitarse en Cataluña el retracto de comuneros ?.
"La Vanguardia", 27 de novembre de 1901
- Tots ells reproduïts a Documents. (volum II).
- 16 - Borja de Riquer, "Lliga Regionalista", pag 265.
- 17 - Vegis "El Diluvio" del 7 de novembre de 1903, i "Historia crítica de los hombres del republicanismo catalan en la última decada 1905-1914".
- 18 - Alguns telegrams del Governador Civil de Barcelona, fan notar la temença a incidents, durant la jornada electoral. El mateix dia 8 de novembre de 1903, El Governador González Rothwos enviava el següent telegrama al Ministeri de Governació :
- " Ha comenzado el escrutinio sin que a pesar de la excitación que reinaba haya ocurrido suceso alguno de importancia, habiendo logrado resolver rapidamente pequeños incidentes que se pro*

movieron en algun colegio. No tengo noticia de que en los pueblos haya ocurrido nada anormal. Tan pronto reciba datos de resultados votación los transmitiré en la forma ordenada".

Archivo Historico Nacional. Madrid. Seccio Governació. Lligalls 21-A, nº2.

Per a una visió de detall consultar també "El Diluvio" del dia 9 de novembre de 1903, així com els diaris habituals.

- 19 - Isidre Molas , "Lliga Catalana", pag 58, vol I.
- 20 - "ARXIU ALBERT BASTARDAS i SAMPERE", Correspondència.
- 21 - Les reaccions davant l'elecció de Bastardas com a regidor foren en general de felicitació. Destaquem-ne dues enviades per col·legues seus, i que mostren a bastament aquest esperit.

"FEDERICO PUIG SAMPER
Notario y Abogado
Minerva 6, bj. BARCELONA-GRACIA"

11 de novembre de 1903

"Sr. D. Alberto Bastardas

Estimat amic y company : Desde 'l diumenge que tenia el ferm proposit d'anar a veurel, pero no he tingut ni un moment disponible; aixís es que faré per escrit lo que volia fer de paraula ó siga felicitar pel seu brillant éxit a les eleccions de diumenge ; encar que ben mirat, tractan se d'una persona honrada i desinteressada com vos té, entench que, si'l pot afalagar el veurés honrat ab els sufragis del seus conciutadans, ha d'esserli un ver sacrifici acceptar un carrech de desempenyo tan dificil y perillós com ho es avuy'l de regidor.

De totes maneras , el felicito per lo que'ls fets puguin tenir d'honros pera vosté.

Y mani al seu ver amic " F. PUIG SAMPER.

ARTUR GUAL
Abogado

"Barcelona, 9 noviembre 1903

"Amigo Bastardas : Aceptando como definitivos los datos que publica la prensa, he de manifestarle

que me felicito muy de veras y sentidamente por el hecho de haber sido Usted elegido Concej^{al} ; Y digo que me felicito, porque los que queremos y pedimos ante todo, ilustración, rectitud y laboriosidad en los Ayuntamientos, tendremos en Usted y en el de esta Ciudad, una persona que reúne todas aquellas cualidades. Incondicionalmente queda a sus ordenes su Atta y compañero "

L.B.S.M. "

Totes dues felicitacions a "ARXIU ALBERT BASTARDAS i SAMPERE", Correspondència.

4. UN AJUNTAMENT DE REPUBLICANS I REGIONALISTES (1904-1907)

A - LA CONSTITUCIO DEL NOU AJUNTAMENT 1904-1905

L'Ajuntament sorgit de les eleccions del novembre de 1903, es constituí el primer de gener de l'any 1903, amb els regidors següents :

REGIDORS PER ORDRE DE VOTS

- 1 - Josep Magriñà i Martí (Rep)
- 2 - Celestí Teixidó Jubes (Rep)
- 3 - Santiago Mundí Giró (Rep)
- 4 - Hermenegildo Giner de los Rios (Rep)
- 5 - Albert Bastardas Sampere (Rep)
- 6 - Pere Badia Manen (Rep)
- 7 - Ramon Altayó Bonàs (Rep)
- 8 - Fèlix Costa Ferrer (Rep)
- 9 - Jaume Moré Miralles (Rep)
- 10 - Josep Borrell i Sol (Rep)
- 11 - Raimon d'Abadal Castelló (Reg)
- 12 - Guillem Lòpez Ventura (Rep)
- 13 - Josep Rogent Padrosa (Reg)
- 14 - Juli Marial Tey (Rep)
- 15 - Narcís Pla Deniel (Reg)
- 16 - Josep Grañé Artigas (Liberal)
- 17 - Josep Pella Forgas (Reg)
- 18 - Alexandre Maria Pons Serra (Def. social)
- 19 - Ramon Vila Rasquí (Rep)
- 20 - Joaquim Giralt Verdaguer (Reg)
- 21 - Jaume Carner Romeu (Reg)
- 22 - Felicià Serra Vidal (Reg)
- 23 - Josep Puiç i Cadafalch (Reg)
- 24 - Francesc de A. Cambó Batlle (Reg)
- 25 - Ildefons Suñol Casanovas (Reg)

- 26 - Enric Nel.lo Camps (Rep)
- 27 - Josep Nuri Font (Liberal)
- 28 - Llorenç Porrera Massip (Rep)
- 29 - Manel Fabra Ledesma (Liberal)
- 30 - Joan Moles Ormella (Rep)
- 31 - Eusebi Corominas Ormell (Rep)
- 32 - Josep A. Mir Miró (Rep)
- 33 - Ramon Palau Morros (Rep)
- 34 - Josep M. Mas Cuadros (Reg)
- 35 - Ignasi Peris Galés (Reg)
- 36 - Lluís Zurdo Olivares (Rep)
- 37 - Odón del Buen idel Cos (Rep)
- 38 - Marcel Rivas Mateos (Rep)
- 39 - Pere Galí Fragnet (Rep)
- 40 - Bonaventura Gispert Brull (Rep)
- 41 - Joan Salas Anton (Socialista)
- 42 - Ramon Albó Martí (Def. Social)
- 43 - Narcís Buxó Prats (Rep)
- 44 - Jona Pijoan Serres (Reg)
- 45 - Josep Nubiola Esteve (Reg)
- 46 - Tiberi Avila Rodriguez (Rep)
- 47 - Francesc de P. Nebot Cantí (Liberal)
- 48 - Josep Maria Serrclara Costa (Rep)
- 49 - Josep Boguñà Vila (independent)
- 50 - Miquel Dalmau Casamitjana (independent)

Les votacions per elegir els membres de les Tinències d'Alcaldia donaren aquests resultats :

- 1er - Eusebi Corominas i Cornell (Rep)..... Districte 3er.
- 2on - Juli Marial i Tey (Rep)..... Districte 7è.
- 3er - Narcís Buxó i Prats (Rep)..... Districte 5è.
- 4at - Josep M. Serraclara i Costa (Rep)..... Districte 10è.
- 5è - Guillem Lòpez i Ventura (Rep)..... Districte 4at.
- 6è - Jona Moles i Ormella (Rep)..... Districte 6è.
- 7è - Josep Borrell i Sol (Rep)..... Districte 2on.
- 8è - Pere Badia i Manent (Rep)..... Districte 1er.
- 9è - Santiago Mundi i Giró (Rep)..... Districte 8è.
- 10è - Ramon Vilà i Rasqui (Rep)..... Districte 9è.

Regidro Síndic

Suplent

Enric Nel.lo i Camps (Rep) Ramon Palau i Morros (Rep)

COMISSIONS PERMANENTSordinàriesHisenda

Eusebi Coromines (Rep)	Albert Bastardas (Rep)
Joan Moles (Rep)	Fèlix Costa (Rep)
Pere Badia (Rep)	Raimon d'Abadal (Reg)
Santiago Mundi (Rep)	Narcís Pla (Reg)
Enric Nel.lo (Rep)	Lluís Zurdo (Rep)
Josep Magriñà (Rep)	Marcel Rivas (Rep)
Jaume Moré (Rep)	Bonaventura Gispert (Rep)
Josep Rogent (Reg)	Ramon Albó (Def. Social)
Josep Grañé (Liberal)	Joan Pijoan (Reg)
Felicià Serra (Reg)	Francesc de P. Nebot (Liberal)
Francesc de A. Cambó (Reg)	Josep Boguñà (Independent)
Ildefons Suñol (reg)	
Josep A. Mir (rep)	
Josep M. Mas (Reg)	
Ignasi Peris (Reg)	
Odón de Buen (Reg)	
Pere Galí (Rep)	
Miquel Dalmau (Independent)	

Foment

Juli Marial (Rep)
Narcís Buxó (Rep)
Josep M. Serraclara (Rep)
Josep Borrell (Rep)
Ramon Palau (Rep)
Celestí Teixidó (Rep)
Ramon Altayó (Rep)
Josep Pella i Forgas (Reg)
Alexandre M. Pons (Def. Social)
Joaquim Giralt (Reg)
Manuel Fabra (Liberal)
Joan Salas (Socialista)
Josep Nubiola (Rep)
Tiberi Àvila (Rep)

Governació

Guillem Lòpez (Rep)
Ramon Vila (Rep)
Jaume Carner (reg)
Josep Puig i Cadafalch (Reg)
Josep Nuri (Liberal)
Llorenç Porrera (Rep)
H. Giner de los Rios (Rep)

especialsEixampla

Celestí Teixidó (Rep)
Albert Bastardas (Rep)
Josep Rogent (Reg)
Francesc de A. Cambó (Reg)
Francesc de P. Nebot (Liberal)

Vocals no Regidors Eixample

Josep M. Nadal
Josep Ciurana
Pere Mentrut

Consums

Pere Badia (Rep)
 Llorenç Porrera (Rep)
 LLuis Zurdo (Rep)
 Marcel Rivas (Rep)
 Pere Galí (Rep)

Escorxadors

Ramon Vila (Rep)
 Ramon Palau (Rep)
 Josep Magriñà (Rep)
 Fèlix Costa (Rep)
 Jaume Moré (Rep)
 Bonaventura Gispert (Rep)

Estadística Empadronament iEleccions

Josep M. Serraclara (Rep)
 Joan MOles (Rep)
 Albert Bastardas (Rep)
 Ramon Altayó (Rep)
 Jaume Carner (reg)
 Francesc de A. Cambó (Reg)
 Francesc de P. Nebot (Liberal)

Cementiris

Celestí Teixidó (Rep)
 Josep Grañé (Liberal)
 Narcí Pla i Deniel (Reg)
 Eduard Mercadé
 Francesc de P. Roqué
 Climent Selvas

2.

El nou Ajuntament democràtic estava doncs constituït per 27 regidors republicans, 16 regidors regionalistes, 5 regidors liberals i 2 independents, tenint present que els regidors de Defensa Social estant integrats en el grup regionalista.

Dins d'aquesta correlació de forces el republicans i tindran la majoria absoluta. "Per primer cop un partit d'oposició al sistema de la Restauració, assolí el control de l'Ajuntament d'una capital de província. La política de transformacions reformistes de la Lliga dins l'Ajuntament seria aturada per la majoria lerrouxista" ¹, estimulant però un conjunt de canvis i de iniciatives que esdevindrien per la Ciutat molts importants, i obrirant el camí cap a la modernització urbanística de Barcelona.

Aquesta política de reformes republicanes, es mantindrà fins a 1909, i en tot cas serà la dreta regionalista la que s'hi oposarà, no per salvar l'esperit catalanista en contra d'un sector republicà anomenat lerrouxista, sinó per defensar els seus interessos socials i polítics.

El simplisme de dividir aquest període de l'Ajuntament entre regionalistes i lerrouxistes, equival a desconèixer políticament la història i la dinàmica de les forces polítiques representades en els Consistoris Municipals de 1903 a 1909.

B - MAJORIA REPUBLICANA I MINORIA REGIONALISTA

El nou Ajuntament democràtic barceloní, estarà format per les dues forces polítiques que havien derrotat de l'escena electoral als partits dinàstics a Catalunya. Republicans i regionalistes esdevindràn , els autèntics representants democràtics i gestionaran en nom dels seus respectius ideals polítics, els afers municipals.

Malgrat que republicans i regionalistes, ja havien inaugurat la seva gestió municipal , en el Consistori de 1902-1903, no es pot dir -degut a que les eleccions municipals es regien per un procediment que consistia en canviar tant sols la meitat del Consistori en cada elecció- que els partits democràtics controlésin l'Ajuntament fins després de la formació del Consistori de 1904, quan la segona meitat d'aquell, és consolidat per la incorporació dels regidor elegits pel novembre de 1903.

Es a partir d'aquell moment, que l'Ajuntament de Barcelona, estarà integrat en la seva totalitat, per forces polítiques d'oposició al sistema de la Restauració, amb interèssos distints dels partits dinàstics i caciquistes.

A conseqüència d'aquest canvi, i al lloc que ocupa tradicionalment l'Ajuntament barceloní dintre de Catalunya, és pot afirmar, que aquest passa a ésser d'ençà de 1904, la primera institució catalana, estrictament política, controlada per partits anti-caciquistes i anti-dinàstics.

La derrota dels vells partits a Barcelona, oferirà la possibilitat de que les forces democràtiques representades dintre el Consistori municipal, puguin practicar un conjunt de reformes i de canvis reclamats des de feia anys per l'opinió pública.

La vella política tancada, caquiquista portada a terme a esquena del poble de Barcelona, serà canviada per republicans i regionalistes , en una política municipal oberta, de participació, i de solidaritat municipal, que permetés començar a resoldre els greus problemes urbans, sanitaris, culturals, etc, que Barcelona tenia. La composició política del Consistori, estarà formada per una majoria de forces republicanes, enquadrades en el partit d'Unió Republicana, i algú que altre republicà independent i socialista. Aquesta majoria acapararà -com a mida política prèvia- tots els llocs polítics d'importància dintre l'Ajuntament; ja siguin caps de negociat, o en les comissions permanents i especials.

Les Tenències d'Alcaldia, que tenen de per sí un interès polític primordial, -doncs en cas d'inexistència d'Alcalde, els primers Tinents són automàticament declarats Alcaldes-, seran aca_uparats pels republicans, sense possibilitat d'arribar a una en_utesa municipal, sobre aquests càrrecs.

La minoria del Consistori, quedarà , per altra part, sota la di_urecció regionalista; aquesta formarà un bloc menys homogeni, com a partit, doncs, a part des regidors de la Lliga Regionalista, hi han petits grups més o menys anexionats, com els de Defensa Social, format al menys per dos regidors, i els anomenats liberals, que representaven en el primer Consistori (1904-1905) als partits dinàstics, encara que ara serant integrants de la minoria regionalista com a grup de pressió.

Aquest conjunt enquadrat en la minoria regionalista, oferirà un joc polític viu i consistent, doncs partirant de la premisa que el primer enemic polític, són els republicans, i en això bé cal dir que acertaven.

Malgrat però, aquestes formacions polítiques consistorials, durant la primera època municipal, la majoria republicana no va sa_uber fer una política unitària dintre de la mateixa majoria, probablement conseqüència de falta de rodatge parlamentari, de desco_uneixement de la pròpia força , el que provocava l'hostilitat, no solament dels propis republicans d'un i altre matís, sinó també la irritació de la premsa barcelonina republicana i la divisió dintre de la mateixa majoria. Aquesta falta de pràxis política ocasionava sorpreses en les votacions, que esdevenien contràries a la majoria i feien fer triomfar les proposicions apadrinades pels regionalistes. La divisió de la majoria, resultava beneficiosa a la minoria regionalista, que feia aprovar acords contraris als republicans.

Aquesta contradicció existent en aquell moment en el Consistori, exasperava, evidentment, a tota l'opinió esquerrana de la Ciutat, i encoratjava als regionalistes a boicotejar sistemàticament els projectes i proposicions presentats per la majoria, intuïnt que aquesta amb la seva divisió, els seria favorable, i ampliant fic_uticiament la força política de la minoria.

Mentres aquesta pràctica, no fou corretgida, la política republicana a l'Ajuntament , es saldà amb uns quants fracassos de consideració.

Fins que cada grup polític, no tingué la possibilitat pràctica de refer la seva pròpia imatge a si mateix, i aquesta dintre del conjunt del Consistori, passaren els primers mesos, amb les tensions polítiques esmentades, que provocaren la protesta general de la premsa republicana, i la impossibilitat de poguer realitzar una política municipal concreta, doncs, si bé la majoria tenia més força, no podia governar sense un cert consentiment pràctic de la minoria.

Una altra problema a afegir-hi, era el desgat que produïren entre regionalistes i republicans les eleccions passades, doncs la campanya electoral fou molt dura i els atacs d'uns contra els altres anaren molt lluny, dificultant ara, -ni que sigui per preservar-se de l'opinió pública-, trobar criteris unitaris dintre dels dos grups consistorials, per a portar a terme una feina política municipal acceptable.

La mateixa cohesió política en la majoria republicana, fallava d'ençà que es confeccionà la candidatura, sense la consulta prèvia als candidats, i intentant cubrir els llocs vacants, abans que estudiar un equip cohesionat i homogeni que pogués promoure un grup polític ferm i disciplinat.

En aquest sentit, és evident que els fonaments polítics d'un Corominas, o d'un Bastardas, no eren els mateixos que els d'un Zurdo, o d'un Borrell i Sol; ni tampoc els fonaments culturals ... Per altra banda, la minoria regionalista tampoc tenia la cohesió política desitjada. Si la diversitat de forces ja feia precària una similitud política en el Consistori, més ho era el seu nucli motor -Lliga Regionalista-, integrada per polítics coneguts però de diferents tendències i membres no polítics de botiguers i comerciants. Si això no fos poc, les diferències de criteri polític dintre de la Lliga ocasionaren per l'abril de 1904, l'escissió de Carner, Suñol, Pijoan, etc) degut al discurs que Cambó dirigí al rei, en la seva visita a l'Ajuntament.

Més endavant, les maneres consistorials dels regidors republicans de tendències lerrouxistes, originava tot seguit, les primeres baralles polítiques sobre alguns afers municipals (tramvies, etc), i arribant-se a trencar la disciplina de vot, per part d'alguns destacats republicans com Borrell i Sol, i Bastardas.

Quedava clar que malgrat la primera fesomia electoral, alguns republicans molt lligats a Lerroux, intentaven mantenir una política municipal obscura i d'interessos confosos.

Això no era motiu perquè l'Ajuntament es prengués seriosament el dèficit acumulat d'ençà de 1902, emprenent unes converses amb el banc Hispano Colonial (banc lligat a la guerra de Cuba i als negocis derivats de l'enfonsament del mercat colonial), per arribar pel octubre de 1905 a un acord, aprovant-se en la sessió del Consistori del 22 de novembre del mateix any, un Contracte de Tresoreria, que farà possible el llençament de l'Ajuntament a la realització de les obres d'infraestructura urbana que en aquell moment Barcelona necessitava.

Dintre la política que l'Ajuntament de Barcelona realitzà durant aquest anys, no va fer variar tampoc, la composició del Consistori entre dos grups importants: la majoria republicana i la minoria regionalista. Aquesta composició de forces polítiques no canviarà substancialment en els Consistoris biennals de 1904-1905, 1906-1907, i 1908-1909.

Variaran les majories i les minories, que seran formades per grups diferents de regidors, però el Consistori Municipal es mantindrà controlat per republicans i regionalistes, sense que els partits dinàstics, derrotats en les eleccions de 1901 i 1903 retornin.

Tampoc surgiran nous grups polítics, que facin variar la relació de forces republicanes-regionalistes, tot i que la composició dels grups parlamentaris consistorials variarà amb la Solidaritat Catalana.

C - LES ELECCIONS MUNICIPALS DE 1905

El 12 de novembre de 1905, es celebraren les eleccions municipals per canviar la meitat del Consistori democràtic de l'Ajuntament. Era el relleu dels regidors que entraren el 1902.

Es tractava d'unes eleccions importants, perquè calia veure al tre cop a on s'inclinaven les dues forces populars que havien conseguit, dos anys abans, derrotà als partits caciquistes i expulsar-los de l'Ajuntament.

Amb aquestes eleccions, regionalistes i republicans, tindran l'oportunitat "per a refermar les posicions assolides i per posar l'ànim de les forces conservadores" ³.

La Lliga Regionalista presentà dotze candidats, que sortiren elegits íntegrament.

Els republicans d'Unió Republicana, presentaren vint candidats, i en sortiren elegits catorze.

El grup de pressió "Defensa Social", presentà candidats als districtes als que la Lliga no hi concorria.

"A la Lliga Regionalista i Defensa Social corresponen en conjunt 14.858 (vots) de màxima i 14.404 de mínima".

"La Unió Republicana n'aconsegueix 17.566 de màxima i 17.276 de mínima, que sumats als dels federals (1.718-1551) i als dels dissidents republicans (2.122) fan un total de 21.406 de màxima i 20.949 de mínima, és a dir uns 4.000 vots de menys. La tendència descendent dels republicans torna a manifestar-se, i l'alça moderada, però sostinguda, dels regionalistes es manté" ⁴.

Els resultats per candidat i districte foren els següents :

	NOMBRE DE LOS ELEGIDOS	Filiación política	Número de electores	Votos obtenidos	Votos por 100 electores
Distrito 1.º.....	Francisco Magriñá Cañellas...	Republicano	8,991	1,940	21
Distrito 2.º.....	José Rovira Bruguera.....	Catalanista	12,841	1,868	14
	Narciso Fuster.....	id.		1,858	14
Distrito 3.º.....	Juan Batlle Horta.....	Republicano	11,301	1,419	11
	Francisco Puig Alfonso.....	Catalanista		2,047	18
Distrito 4.º.....	Luis Durán Ventosa.....	id.	14,030	1,964	18
	José M. Valls Vicens.....	id.		1,782	16
	Juan Rubió Bellvé.....	id.		2,147	15
	Fernando Sagarra.....	id.		2,147	15
Distrito 5.º.....	Antonio González Prat.....	Republicano	16,214	1,545	10
	Joaquín Vila Moliné.....	id.		1,666	10
	Antonio Fargas de la Flor....	id.		1,664	10
Distrito 6.º.....	Pélex Cardellach.....	Catalanista	10,353	1,116	7
	Salvador Roca.....	id.		2,707	14
Distrito 7.º.....	José Oliva Mercadé.....	id.	20,600	2,661	14
	Antonio Mursá.....	Republicano		2,345	12
	Luis Zulueta.....	id.		2,241	10
	Francisco Layret.....	id.		2,163	10
Distrito 8.º.....	Arturo Giménez.....	id.	12,886	2,056	10
	Pascual Payá.....	id.		1,773	13
	Juan Ventosa.....	id.		1,745	13
Distrito 9.º.....	José Cararach.....	Catalanista	8,899	1,242	10
	Santiago Valentí Camp.....	id.		954	11
Distrito 10.º.....	Francisco Esteva Bertrán.....	Republicano	8,153	637	7
	Jesús Pinilla.....	id.		781	9
		id.		701	9

Font : "Anuario Estadístico de la Ciudad de Barcelona", any XVI, 1917. Barcelona 1921, pag 130.

Els resultat d'aquestes eleccions, sera considerat com a una victòria electoral per part de la Lliga Regionalista, malgrat que el triomf electoral fou dels republicans, i ho celebraran amb l'anomenat "banquet de la victòria", que serà el començament polític perquè algunes forces militars a Barcelona provoquessin, després d'un acudit al "Cu-cut!", l'assalt militarista de la revista i del diari "La Veu de Catalunya", tots dos de tendència regionalista.

UNION REPUBLICANA

AL PUEBLO DE BARCELONA

Hace cuatro años asaltamos la fortaleza del caciquismo plantando en el Ayuntamiento la bandera de la Unión Republicana.

Hace dos años conquistamos la mitad del Municipio contra regionalistas y monárquicos.

Ahora vamos a ganar para nuestra causa el alma de Barcelona.

La queríamos honrada y en cuatro años, nuestros representantes bajo la acción fiscalizadora de enemigos implacables que nada han podido reprocharles, han moralizado la administración, han reforzado los ingresos, han recaudo más que los ayuntamientos anteriores, han elevado considerablemente el crédito municipal y han conseguido que las entidades económicas más reaccionarias acudan a ofrecer sus capitales al Ayuntamiento.

La queremos culta, sana, rica, bella y en cuatro años los ediles sembradores de nuestros ideales en el Municipio han preparado una labor fecunda que ya florece y va a fructificar en seguida.

La Unión Republicana ha hecho una obra revolucionaria, dentro y fuera del Ayuntamiento, en las costumbres políticas y en la administración local.

Y vamos a completar esa obra convirtiendo el presupuesto municipal, que era la lista civil del caciquismo, en semilla de grandeza para Barcelona, de riqueza para la industria y el comercio, de instrucción y para los trabajadores, de bienestar para todos y de gloria para la patria española.

Ayúdanos a vencer y a consolidar nuestras victorias fecundas. Hagamos entre todos, a Barcelona, la Venecia, la Florencia, la Roma de la Edad Media, las libres ciudades alemanas, que con su autonomía, sus puertos francos y sus universidades se engrandecieron y glorificaron a su patria.

Ciudadanos de Barcelona que amáis la Libertad, el Progreso y la Patria, el día 12 votad en vuestros respectivos distritos la siguiente

CANDIDATURA PARA CONCEJALES

BARCELONA

DISTRITO 1.º

D. Francisco Magriñá Cañellas

DISTRITO 2.º

D. Luis Callén Corzán
D. Juan Batlle Horta

DISTRITO 3.º

D. Enrique Palma y Pastor
D. Pascual Acarín

DISTRITO 4.º

D. Salvio Casals Puig
D. Antonio González Prats

DISTRITO 5.º

D. Antonio Fargas de la Flor
D. Joaquín Vila Mollné

DISTRITO 6.º

D. José Oliva Mercadé
D. Juan Pich Pon

DISTRITO 7.º

D. Francisco Layret y Foix
D. Antonio Marsá y Bragado
D. Luis de Zulueta Escolano

DISTRITO 8.º

D. Arturo Jiménez Barceló
D. Pascual Payá Soria

DISTRITO 9.º

D. Santiago Valentí Camp
D. Emiliano Iglesias Ambrosio

DISTRITO 10

D. Francisco Esteva Bertrán
D. Jesús Pinilla Fornell

Por la Unión Republicana, *Eusebio Corominas.* — *Alejandro Lerroux.*

Manifest electoral d' "UNIO REPUBLICANA" amb la seva candidatura, a les eleccions municipals del novembre de 1905.

("La Publicidad")

Aquest fet, que determinarà la política catalana durant els tres anys següents, repercutirà també en el context polític de Barcelona i de Catalunya, i variarà les relacions de forces polítiques que d'ençà l'any 1901 configuraven el panorama català.

La reacció parlamentària, davant els incidents promoguts pels militars contra els insults i denigracions regionalistes a ells dirigits, fou la presentació a les Corts d'una Llei de Jurisdiccions⁵ sobre delictes -per obra o per escrit- a l'estament militar, per mantenir intocable l'honor de l'exèrcit dintre la política espanyola.

Aquesta Llei de Jurisdiccions, autèntica llei de repressió, indignarà àmples capes socials de Catalunya i provocarà la formació d'una coalició política interclassista anomenada "Solidaritat Catalana"⁶, sota la direcció de la Lliga Regionalista.

Però la transcendència electoral i política d'aquest nou conglomerat anti-governamental, així com la posició davant la Llei de Jurisdiccions, portaran a la divisió política dels republicans de la Unió, -després que Alejandro Lerroux proclamés solemnement la solidaritat amb els militars revoltats, en un article famós titolat "El Alma en los Labios"-, i a la solidaritat entre regionalistes, carlins, i republicans no lerrouxistes.

Dintre aquestes circumstàncies polítiques, l'Ajuntament de Barcelona també es veurà immers en la política general derivada de la formació de la Solidaritat Catalana, i la consegüent divisió de la majoria republicana del Consistori.

D - LA CONSTITUCIÓ DE L'AJUNTAMENT DE 1906

L'Ajuntament surgit de les eleccions municipals de 1905, tindrà altra cop una majoria republicana.

Aquests disposaran de trenta regidors, mentres que els regionalistes de dinou.

La composició del Consistori quedarà doncs configurada així, segons els vots obtinguts per cada regidor :

- 1- Josep Magriñà i Martí (Rep)
- 2- Celestí Teixidó i Jubés (Rep)
- 3- Santiago Mundi i Giró (Rep)
- 4- Hermenegildo Giner de los Rios (Rep)

- 5- Albert Bastardas i Sampere (Rep)
- 6- Pere Badia i Manen (Rep)
- 7- Ramon Altayó i Bonas (Rep)
- 8- Fèlix Costa i Ferrer (Rep)
- 9- Jaume Moré i Miralles (Rep)
- 10- Fèlix Cardellach i Alivés (Reg)
- 11- Salvador Roca Ballber (Reg)
- 12- Josep Borrel i Sol (Rep)
- 13- Raimon d'Abadal i Calderó (Reg)
- 14- Josep Oliva i Mercadé (Rep)
- 15- Antoni Marsà i Bragado (Rep)
- 16- Guillem López i Ventura (Rep)
- 17- Lluís Zulueta i Escolano (Rep)
- 18- Ferran de Sagarra i de Siscar (Reg)
- 19- Joan Rubió i Bellvé (Reg)
- 20- Josep Rogent Padrosa (Rep)
- 21- Francesc Layret i Foix (Rep)
- 22- Francesc Puig i Alfonso (Reg)
- 23- Lluís Duran i Ventosa (Reg)
- 24- Narcís Pla i Deniel (Reg)
- 25- Francesc Magriñà i Cañelles (Rep)
- 26- Josep Rovira i Bruguera (Reg)
- 27- Narcís Fuster i Domingo (Reg)
- 28- Josep M. Valls i Vicens (Reg)
- 29- Artur Gimenez Barceló (Rep)
- 30- Pascual Payà i Soria (Rep)
- 31- Joaquim Giralt i Verdager (Reg)
- 32- Joaquim Vila i Moliné (Rep)
- 33- Antoni Fargas de la Flor (Rep)
- 34- Antoni González i Prats (Rep)
- 35- Juan Batlle i Horta (Rep)
- 36- Enric Nel·lo i Camps (Rep)
- 37- Llorenç Porrera i Masip (Rep)
- 38- Ramon Palau i Morros (Rep)
- 39- Ignasi Peris i Galès (Reg)
- 40- Lluís Zurdo i Olivares (Rep)
- 41- Joan Ventosa i Calvell (Reg)
- 42- Pere Galf i Fragnet (Rep)
- 43- Pere Rahola i Molinas (Reg)

- 44- Joan Pijoan i Serres (Reg)
 45- Josep Nubiola i Esteve (Reg)
 46- Josep Cararach i Mauri (Reg)
 47- Francesc Esteva i Bertràn (Rep)
 48- Jesús Pinilla i Fornell (Rep)
 49- Santiago Valentí i Camp (Rep)

Per les Tenències d'Alcaldia foren elegits els regidors següents:

1a	Tenencia..Hermenegildo Giner de los Rios (Rep).	Distr.8è
2a	" ...Albert Bastardas i Sampere (Rep).....	Distr.4.
3a	" ...Francesc Layret i Foix (Rep).....	Distr.7.
4a	" ...Enric Nel.lo Camps (Rep).....	Distr.3
5a	" ...Francesc Magriñà i Cañellas (rep)....	Distr.1
6a	" ...Ramon Altayó i Bonas (Rep).....	Distr.9
7a	" ...Antoni Fargas de la Flor (Rep).....	Distr.5
8a	" ...Jaume Moré i Miralles (Rep).....	Distr.2
9a	" ...Jesús Pinilla i Fornell (Rep).....	Distr.6
10a	" ...Pere Galí i Fragnet (Rep).....	Distr.10

Síndic	Suplent
Josep Borrell i Sol (Rep)	Santiago Valentí i Camp (Rep)

COMISSIONS PERMANENTS

ORDINARIES

Hisenda

Francesc Layret (Rep)
 Enric Nel.lo (Rep)
 Antoni Fargas (Rep)
 Pere Galí (Rep)
 Josep Borrell i Sol (Rep)
 Josep Magriñà (Rep)
 Pere Badia (Rep)
 Fèlix Costa (Rep)
 Raimon d'Abadal (Reg)
 Antoni Marsà (Rep)
 Josep Rogent (Reg)
 Narcis Pla i Deniel (Reg)
 Josep Rovira (Reg)

Josep M. Valls. (Reg)
 Artur Gimenez (Rep)
 Ignasi Peris (Rep)
 Pere Rahola (Reg)
 Francesc Esteva (Rep)

Governació

H. Giner de los Rios (Rep)
 Jesus Pinilla (Rep)
 Santiago Valentí (Rep)
 Santiago Mundi (Rep)
 Salvador Roca (Reg)
 Guillem López (Rep)
 Lluís Zulueta (Rep)

Ferran de Sagarra (Reg)	Celestí Teixidó (Rep)
Francesc Puig i Alfonso (Reg)	Fèlix Cardellach (Reg)
Lluís Duran i Ventosa (Reg)	Josep Oliva (Rep)
Narcís Fuster (Reg)	Joan Rubió (Rep)
Pascual Payà (Rep)	Joaquim Giralt (Reg)
Antoni González (Rep)	Joaquim Vilà (Rep)
Joan Batlle (Rep)	Llorenç Porrera (Rep)
	Ramon Palau (Rep)
	Lluís Zurdo (Rep)
	Joan Ventosa i Calvell (Reg)
	Joan Pijoan (Rep)
	Josep Nubiola (Rep)
	Josep Cararach (Rep).

Foment

Albert Bastardas (Rep)
 Francesc Magriñà (Rep)
 Ramon Altayó (Rep)
 Jaume Moré (Rep)

COMISSIONS ESPECIALS

Eixample

Exc. Alcalde
 Ramon Altayó (Rep)
 Antoni Marsà (Rep)
 Guillem López (Rep)
 Joan Rubió (Rep)
 Lluís Duran i Ventosa (Reg)

-Vocals no regidors-

B. Grases Hernandez
 Antoni Jansana Llopart
 Lluís Ferrer-Vidal Soler
 Joaquim Bonet Amigó

Consums

Enric Nel.lo (Rep)
 Pere Badia (Rep)
 Fèlix Costa (Rep)
 Llorenç Porrera (Rep)
 Francesc Esteve (Rep)

Cementiris

Exc. Alcalde
 Pere Galí (Rep)
 Fèlix Cardellach (Reg)
 Joaquim Vila (Rep)

-Vocals no regidors-

Ramon Guiamet
 Ramon Albó
 Lluís Callén

Estadística

Jesus Pinilla (Rep)
 Guillem López (Rep)
 Lluís Duran i Ventosa (Reg)
 Artur Gimenez (Rep)
 Pascual Payà (Rep)
 Joaquim Giralt (Reg)
 Joan Ventosa i Calvell (Reg)

Reformes-Obres extraor. i Deute

Exc. Alcalde
 H. Giner de los Rios (Rep)
 Albert Bastardas (Rep)
 Francesc Layret (Rep)
 Josep Borrell i Sol (Rep)
 Celestí Teixidó (Rep)
 Raimon d'Abadal (Reg)
 Joan Rubió (Rep)
 Josep Rogent (Rep)
 Artur Gimenez (Rep)
 Pere Rahola (Rep).

<u>Propietats i Drets</u>		<u>Atracció de Forasters i</u>
Josep Borrell i Sol	(Rep)	<u>Turistes</u>
Santiago Valentí	(Rep)	Excmo Alcalde
Celestí Teixidó	(Rep)	Albert Bastardas (Rep)
Ferran de Sagarra	(Reg)	Santiago Valentí (Rep)
Joaquim Giralt	(Reg)	Josep Rpgent (Reg)
		Lluís Duran i Ventosa (Reg).

6 bis

E - ELS REPUBLICANS ACCEDEIXEN INTERINAMENT A L'ALCALDIA 1904-1907
El quadrienni inaugurat amb la constitució de l'Ajuntament, un cop celebrades les eleccions municipals del novembre de 1903, farà possible l'arribada de regidors republicans a la presidència de l'Alcaldia de Barcelona.

Aquest fet, malgrat fos de poca durada i en situacions d'interinitat, tindrà connotacions polítiques, que faran examinar a la llum dels esdeveniments polítics del país, la possibilitat de què un dia o altre es logri uns dels ideals autonomistes de republicans i regionalistes : que l'Alcalde de Barcelona sigui elegit pel Consistori.

Entretant, el temps que els republicans accedeixen a l'Alcaldia, encara que de forma interina, comportarà examinar amb cert detall els problemes polítics i administratius que surgiren.

EUSEBI COROMINAS i CORNELL, fou el primer republicà de prestigi que ocupà el càrrec d'Alcalde accidental pel maig de 1904, quan l'Alcalde de R.O. Guillem de Boladeres, va demanar una llicència d'un mes per malaltia; Corominas enllaçà amb la dimissió presentada per aquell pel juny del mateix any.

D'aquesta manera el cap de la majoria republicana, ocuparà l'Alcaldia fins el 20 de juliol de 1904, quan fou nomenat nou Alcalde de R.O. Gabriel Lluch i Anfruns.

El pas de Corominas per l'Alcaldia, estigué sotmés per les primeres lluites entre republicans i regionalistes : és fa públic un afer de corrupció administrativa per part del regidor republicà Zurdo Olivares, que intentà reduir-lo presentant la dimissió del càrrec que ostentava a la Comissió de Consums; els regionalistes aprofiten aquesta avinentesa i la falta de solidaritat, -per altra part comprensiva- dels regidors republicans, per atacar fortament el partit de la Unió Republicana i produir una derrota política

als seus adversaris.

La segona ocasió es presenta, quan els regionalistes proposen una subvenció municipal al Corpus, i els republicans intenten ajornar la discussió per trobar-se en minoria (sessió del 21 de maig de 1904); l'estira i arronsa entre republicans i regionalistes, provoca que el Governador Civil intervingui, a instàncies regionalistes, per amenaçar al Consistori amb la suspensió de l'Ajuntament si aquest deixava de debatre el dictamen relatiu a la subvenció esmentada. Inclús els regionalistes amenacen al Consistori amb el seu abandó, si no es porta a terme el significatiu debat. En aquestes condicions Corominas assegura que no s'ajecarà la sessió, fins que s'hagin discutit tots els dictamens i proposicions de l'ordre del dia.

Fet així la subvenció regionalista del Corpus és aprovada, a conseqüència de que la majoria republicana no fou conscient del dictamen presentat pels regionalistes, i quedà en minoria, per falta d'assistència.

Quan Corominas surtí de l'Ajuntament, aquell vespre, rebé una estrepitosa pitada. La serietat i la responsabilitat de la majoria republicana, no estava a l'Alçada de la seva missió política.

A la següent sessió, presidida també per Corominas, fou dedicada a neutralitzar la primera derrota republicana en el Consistori: A l'hora d'aprovar l'acta anterior, els republicans, ja en majoria, la revocaren, i la subvenció del Corpus no pogué subsistir. No cal dir, que la campanya que amb aquest motiu desencadenà la dreta catòlica i integrista, contra la majoria republicana, es concentrà a denunciar sistemàticament el sistema republicà "caciquista"...

Així, la ratificació de l'acord de l'anterior sessió fou perduda pels regionalistes, i la "revolta" dels regidors de Defensa Social i regionalistes en general fou sensacional: El Cardenal Casañas instrumentalitzà immediatament l'acord de l'Ajuntament i llençà una crida contra la Corporació municipal republicana. Era el principi, de les posicions defensives de l'integrisme barceloní.

En aquestes circumstàncies, el regidor Albert Bastardas, que era un dels signants d'una esmena per suavitzar el dictamen del Corpus, es veié obligat a sortir en defensa de la posició republicana, -davant dels atacs que catòlics i regionalistes portaven a terme-, amb un article aparegut a "La Publicidad" ⁷.

L'article de Bastardas, senzill però contundent, aclareix la posició dels republicans així com la d'ell mateix, i aprofita per demostrar que els homes de Casañas i la premsa regionalista, falsifiquen els debats de l'Ajuntament tot confonent el criteri religiós dels regidors, amb les possibilitats reals que la llei dona als municipis. Bastardas acaba amb paraules de combat, i demanant la unitat i la disciplina dels regidors republicans.

Però l'aldarull de la dreta catòlica i regionalista arribà més lluny: s'extén el rumor de la possible suspensió dels regidors que votaren en contra de la subvenció del Corpús. Es un avís de que el joc democràtic dins l'Ajuntament no era acceptat per segones forces polítiques i socials; i tanmateix aquesta positura indica l'intent, davant la pèrdua del plet, d'arribar a pactar amb el sistema polític (Governador Civil) per protegir si cal, els costums i les pràctiques anteriors a 1901.

I és que la campanya de Defensa Social i dels regionalistes contra la majoria del Consistori havia estat un fracàs davant les possibilitats legalistes del mateix Consistori, i aquells davant de la derrota no acceptaven la raó democràtica dels vots.

I si amb això no n'hi havia prou, a partir d'aquell moment, els regionalistes boicotejaren sistemàticament les Comissions de Treball de l'Ajuntament. Era certament, un xantatge polític davant la pèrdua de les votacions.

El mateix regidor Bastardas s'encarregarà en la sessió del 14 de juny de 1904 de apaivagar els ànims i d'intentar arribar a un acord per resoldre les tibants relacions entre els dos blocs.

El segon republicà que ocupà interinament l'Alcaldia fou HERMENE-GILDO GINER DE LOS RIOS, dintre el bienni 1906-1907.

Giner de los Rios, que era aleshores primer tinent d'alcalde tingué l'oportunitat d'accedir a l'alcaldia en moltes ocasions.

Cal esmentar la del mes de Maig de 1906; quan el Consistori per boca de Layret protestà per les revocacions dels acords de l'Ajuntament ordenades pel Govern Civil de Barcelona; Layret que es mostrà contundent a l'hora de censurar l'intromissió del poder central en els afers administratius de la Corporació es mostrà sorprés quan fou interromput en la seva defensa dels drets de l'Ajuntament, pel mateix Giner de los Rios, que li demanà que moderés el to de la seva intervenció.

Per la mateixa época, Giner de los Rios que encara mostrava una política moderada davant els regionalistes acceptà fer constar en acta la satisfacció per l'actitud del poble barceloní en la mani-

festació de solidaritat catalana del 20 de maig de 1906. Malgrat aquesta consideració Giner de los Rios demostrà falta de capacitat política com a President interí de l'Ajuntament, acompanyat de manca de tacte diplomàtic que li causà alguns disgustos : a la sessió del 5 de juny, els regionalistes censuren l'actuació de Giner de los Rios davant els aconteixaments polítics; la seva resposta deixa entreveure immediatament la possibilitat de treure'n partit pel seu caràcter polític i per les seves actituds. D'aquesta manera en la propera sessió i amb l'excusa d'una llarga estada de l'Alcalde a Madrid, Duran i Ventosa interpellà a la Presidència sobre aquesta absència, i censurant veladament la interinitat de Giner de los Rios en el seu càrrec. La contradicció es mostrava evident per a Layret, que denuncià la trampa implícita que la interpellació de Duran i Ventosa amagava : els regionalistes censuren l'Alcalde de R.O., perquè no dirigeix des de Barcelona la política municipal, però de passada critiquen l'interinitat del substituït (regidor republicà), perquè el que cal - diuen - es no donar facilitats per les llicències oficials per abandonar l'Alcaldia, ja que el problema de fons, es que aquesta es ocupada encara que interinament per un republicà.

Aquesta actitud demostra que els regionalistes estan ansiosos de que l'Alcalde de R.O. mantingui el seu càrrec amb fermesa, -sempre i quan siguin republicans els substituïts-, malgrat argumentin a favor de l'autonomia municipal i de l'elecció democràtica dels presidents dels ajuntaments.

El debat s'amplia (veure sessió del 21 de juny de 1906) quan els regionalistes demanen una resposta digne i clara per part republicana a les oportunistes crítiques de Duran i Ventosa.

Però l'intriga del debat fa el seu efecte, i Giner de los Rios que és el blanc de la disputa dialèctica, s'aixecà i anuncià la seva irrevocable dimissió. És la primera gran escaramussa política, contra els regidors republicans anti-solidaris; serà a la llarga, el trencament del bloc de la majoria republicana del Consistori, i la formació d'una nova majoria solidària, anomenada "Solidaritat Municipal".

El debat d'aquesta sessió que fou molt agre, encobreix també una tàctica de desprestigi polític dels republicans anti-solidaris, que anirà fent el seu camí.

A la següent sessió, ja es denota la dificultat que els regidors republicans solidaris trobaran davant l'ofensiva regionalista contra els anti-solidaris.

La possibilitat, -que els regionalistes intueixen, del trencament en dos blocs de la majoria republicana, no tindrà alternativa dins de la política del partit d'Unió Republicana, doncs la Solidaritat Catalana haurà guanyats de bell antuvi els regidors republicans nacionalistes.

Per això, quan Giner de los Rios, que ja ha deixat la Presidència de l'Alcaldia, es queixa a Bastardas perquè guarda silenci i es nega a parlar en nom dels republicans, estem assistint al començament del debat "solidaritat - anti-solidaritat" provocat pels regionalistes, que suscita un enèrgic discurs de Giner de los Rios, rabiosament anticatalanista i faltat de qualsevol diplomàcia política, al manifestar-se contra l'autonomia política, a favor de l'espanyolitat de Catalunya i de les seves províncies.

En aquests moments tothom sap que Bastardas no solament no té la confiança dels regidors republicans sinó que és declaradament solidari. Es la fi de les mitges tintes; el republicà Giner de los Rios, home honest i culte, no tindrà més possibilitats polítiques dins del Consistori i es veurà abocat a presentar la seva dimissió i anar-se'n. La seva adhesió a la causa lerrouxista, li comportarà una batalla massa dura que no voldrà mantenir.

Sintomàtiques son les paraules de Bastardas, en aquesta mateixa sessió quan fa menció al pecat comés per ell, als ulls de molts republicans, quan fou elegit segon Tinent d'Alcalde pels vots regionalistes.

El regionalisme dins de l'Ajuntament feia un treball molt fi: intentava arrossegar els republicans de prestigi i de catalanitat cap al moviment solidari; era el cas de'n Layret, de Zulueta, de Marsà, de Borrell i Sol, així com de Bastardas entre d'altres. Dins d'aquest context Giner de los Rios presentà la dimissió del càrrec d'Alcalde accidental i abandonà l'Ajuntament definitivament. Era el primer pas perquè pogués accedir a la Alcaldia, el republicà solidari Albert Bastardas, transformat ara en "primer" Tinent d'Alcalde.

Les circumstàncies no es fan esperar, i el 10-jul-1906 ALBERT BASTARDAS ocupa interinament el càrrec d'Alcalde de Barcelona, fins el 5 de setembre, per llicència otorgada al Marquès de Marianao, Alcalde de R.O.

La primera prova com a President de l'Ajuntament no serà pas fàcil: la visita del nou Governador Civil a la Corporació Municipal trobarà en ell, un interlocutor vàlid i sagaç. El resultat serà positiu; el parlament de Bastardas, incisiu i clar, és elo-

qüent i es basat en el programa autonomista de les forces democràtiques : Bastardas demana l'autonomia municipal, l'acceleració dels tràmits burocràtics, l'ajuda estatal, la tranquil·litat ciutadana... L'èxit inicial aferma a Bastardas en l'Alcaldia. Els republicans solidaris són ja molt lluny del republicanisme expressat per Lerroux.

Amb Bastardas , l'Ajuntament té un Alcalde republicà i solidari, que representa les forces democràtiques de progrés a Catalunya, i que s'esforça per fer actes republicans i populars, que siguin essencialment solidaris i d'esquerra.

Dintre aquest esperit podem incloure el primer "escàndol espanyolista" que es produí a l'Ajuntament de Barcelona, quan Bastardas considerà que el dia del sant de la reina Mare, la llei l'imposava el deure de fer col·locar la bandera espanyola a l'Ajuntament de Barcelona, sense però estar lligat a mantenir la tradició dels Alcaldes de R.O., de col·locar els domassos de festa a la façana de la Casa Gran. Aquesta actitud aixecà immediatament una protesta en els mitjans periodístics de Madrid, i sobretot en la premsa militar ("La Correspondencia Militar" i "El Ejército Español"), que tot falsificant la notícia es feien ressó de que l'Ajuntament barceloní no havia col·locat la bandera d'Espanya.

L'Alcalde Bastardas tingué la satisfacció de poder enviar telegrams rectificants l'errònia notícia, i veure's complagut, com l'opinió pública de Barcelona -tan regionalistes com republicans-, a aplaudien un fet, aparentment anecdòctic, però que repercutia amb força en l'opinió de la Ciutat, a favor de l'Ajuntament democràtic i del Alcalde republicà.

D'ençà d'aleshores, alguns organs de premsa madrilenya encetaren una campanya de calúmnies, que corresponia paralelament a la que la mateixa Solidaritat Catalana, havia tingut abans.

El govern, però restava a l'expectativa, i la seva resposta política, no trigà es feu esperar : quan es celebrà el Congrés de les Juventuts Republicanes, el Governador Civil Manzano, prohibí que la representació republicana internacional, pogués expressar-se en les seves respectives llengües, intentant així també que ningú pogués parlar en català. Era tanmateix una bofetada.

Però Bastardas no jugava com a Alcalde interí a fer enfadar la concurrència madrilenya, o a desprestigiar el Governador Civil, que ja prou se'n cuidaven d'altres, sinó que intentava imprimir

als seus actes, un caire jurídic inevitable per la seva formació, que permetés restablir un ordre polític segons la llei. Aquest fonament, estrictament jurídic, era la causa de que pogués mantenir actituds tan crítiques com aquesta, i que en canvi, es mantingués dintre la legalitat vigent; cal dir doncs, que un cop llençades les falses imformacions, i enviats els telegrams de rectificació, Bastardas fa saber al Capità General de Catalunya, el text d'aquells, tot enviant-li una còpia i un saluda.

Es la demostració pública, de que l'Alcalde accidental republicà actúa tan sols conforme la Llei, que és la màxima autoritat dintre l'Estat que reconeix.

I com a complement, el Consistori com a mostra d'adhessió a l'esperit que anima a l'Alcalde republicà Bastardas, aprova per unanimitat concedir-li un vot de gràcies.

Una nova actitud de responsabilitat política, davant l'opinió de Barcelona, i de tots aquells que pretenien buscar-li qualsevol fuetesa per criticar-lo, és la vaga dels propietaris dels carros d'escombraries : aquests agrupaven les escombraries en uns dipòsits que tenien a Hostafrancs; però com que el veïnatge d'aquella zona havia enviat una instància a l'Alcaldia queixant-se de la brutícia acumulada allí, Bastardas ordenà fer una inspecció que dictaminà, en un informe, la necessitat immediata -per higiene pública- de la desaparició d'aquells dipòsits monumentals.

Davant l'ordre municipal. els propietaris dels carros decidiren pressionar l'Ajuntament, i es negaren a recollir les escombraries de Barcelona.

L'Ajuntament, demostrà aleshores la possibilitat que tenia de recollir mitjançant els seus propis carros i els seus obrers de les brigades, la brossa acumulada a la Ciutat.

La voluntat, i la energia de Bastardas, en el compliment de l'ordre municipal, guanyà la partida, i els dipòsits d'escombraries foren clausurats i traslladats. Això succeïa en ple mes d'agost. El Consistori, cal senyalar-ho, secundà a Bastardas, per què pogués vèncer la resistència dels patrons carreters.

Aquesta era una de les formes de lluita progressista de l'Ajuntament barceloní, que tenia interès polític i social en restablir un clima de confiança en el govern municipal, després de tants anys de pràctiques caciquistes. Per això la política de "higiene i cultura", intentava prestigiar un Consistori dividit entre republicans i regionalistes.

La fermesa de l'Ajuntament en les campanyes sanitàries, era un síntoma visible de la seva preocupació ciutadana.

Justament, després de la vaga d'escombraries, Bastardas havia signat un ban sobre la conveniència de vacunar-se contra la verola. La reacció ciutadana i de la premsa en general fou molt favorable.

Quan han passat tan sols trenta dies, d'ençà que Bastardas ocupès l'Alcaldia, i ja es rumoreja el nomenament d'un Alcalde oficial, com si el Govern se sentís engabanyat, amb l'interinitat d'Alcaldes republicans.

Dintre aquestes circumstàncies, es produeix el primer síntoma de trencament entre solidaris i antisolidaris; és el retorn de Giner de los Rios, encara Primer Tinent d'Alcalde, doncs el Consistori no havia tramitat la seva dimissió anterior, negant-se a ocupar de nou l'Alcaldia, que dret a llei li pertocava. Giner de los Rios s'excusà dient que no volia haver de passar per la violència de relevar a Bastardas de la Presidència de l'Ajuntament, però les motivacions podien ésser unes altres: la respectabilitat política de Bastardas, durant aquest petit període en que ocupa l'Alcaldia, el fa ja insubstituïble, donat la seva trajectòria política i la seva adhesió a la Solidaritat Catalana, i la poca força de la minoria anti-solidària de la que Giner de los Rios, n'era un destacat membre.

Aquesta actitud contrastava amb la seva presència en el Consistori: o Giner de los Rios tornava per mantenir-se com a primer Tinent d'Alcalde i per tant Alcalde accidental en la primera oportunitat que surgís, (aquesta era evidentment la de supplantar a Bastardas, que representava el republicanisme solidari municipal), o bé, provocar amb la seva presència un conflicte que pogués transformar les relacions entre les forces polítiques solidàries, logrant retornar el prestigi a Giner de los Rios com a cap indiscutible de la majoria republicana.

Però als deu dies comptats del retorn de Giner de los Rios, i comprovant aquest, que ja no era possible un canvi en la correlació de forces polítiques, decidí clarificar la seva posició, en un discurs dirigit a Lerroux que pronuncià en la "Casa del Pubelo" de Barcelona. Giner de los Rios declarà, que el seu únic cap i director polític era Alejandro Lerroux, defensant que era partidari del republicanisme integral, i contrari a les aliances

polítiques amb regionalistes i carlins.

Giner de los Rios, contradint el que dos anys abans havia dit en el Consistori municipal, es declara contrària a la significació política de la Solidaritat Catalana.

Malgrat no s'esperava res més d'ell, tothom ho sabia, però calia el detall públic de ferho saber, i per això, la seva Tinència d'Alcaldia estava boicotejada. Tant sols calia esperar un incident per poguer-lo apartar.

A començament del setembre de 1906, la notícia del imminent nomenament del nou Alcalde de R.O., torna a ésser al carrer. Efectivament és nomenat Domenech J. Sanllehy i Alrich, amb data de l'ú de setembre de 1906.

Tanmateix però, l'impacte de l'actuació política d'Albert Bastardas com a Alcalde accidental, durant aquell parell de mesos, es reflexa a la premsa; els republicans solidaris, volen homenatjar-lo; els diaris de fora comenten, encara que breument el seu pas per l'Alcaldia i deixen entreveure que malgrat sigui republicà la seva gestió democràtica i solidaria ha estat positiva.

El resultat polític del seu pas per l'Alcaldia ha estat acceptable. El Consistori ho tindrà present.

Un any després, i com a conseqüència d'un dels viatges que Sanllehy efectuà a Madrid, s'encarregà de nou de l'Alcaldia, el segon Tinent d'Alcalde Bastardas. (Del 15 d'agost al 16 de setembre de 1907). És justament en la primera sessió que presideix, que es llegeix la renúncia de Giner de los Rios, del càrrec de regidor. Es l'abandó definitiu, després de les seves llargues absències i de la pèrdua de confiança política de la ja majoria solidària del Consistori. És també però, l'abandó del company, del correligionari, així com del regidor elegit pel mateix districte vuitè, alhora que la del professor lerrouxista, situat contradictoriament com a enemic polític dels seus companys republicans i solidaris.

Les raons, les hem esmentades abans ; cal però que ara repasem els darrers aconteixements, que han fet possible la victòria regionalista contra Giner de los Rios: l'atemptat d'Hostafrancs contra Salmerón i Cambó, del que el segon ha resultat ferit greument, tingué repercussions a la universitat i a l'Institut de segon grau, a on Giner de los Rios n'era catedràtic.

Aquest fet provoquen una manifestació contra el "vell" professor,

que animava la minoria lerrouxista del Consistori, incidint en ell, el clamor popular que senyalava com a lerrouxistes els autors materials de l'atemptat terrorista d'Hostafrancs.

Giner de los Rios no tingué ànims, per sobreposar-se a l'insult dels alumnes, ni a l'agitació encoberta dels regionalistes contra seu. La seva declaració de lerrouxisme, era ja incompatible amb un home de seny, honrat i culte com ell, amb càrrecs dintre la primera institució política catalana, com era l'Ajuntament de Barcelona.

Si com a professor i pedagóg era de l'escola krausista, format juntament amb el seu germà Francisco, dintre l'esperit de "La Escuela Libre de Enseñanza", com a polític estava immers dintre el conglomerat lerrouxista, i això a Barcelona, i en un home com ell no se li perdonava.

Per altra banda Giner de los Rios, malgrat els seus anys d'estança a Barcelona, no havia sapigut aclimatar-se al fer dels catalans, ni tan sols aprendre un borrall de la llengua, pel que era considerat un professor estrany a la cultura catalana. Giner de los Rios era un bon pedagog, però no havia sapigut trobar un clima polític propici.

Davant, doncs, de l'hostilitat que Barcelona i el Consistori solidari l'hi tenia, decidí abandonar-lo. Envià la denúncia i amenaça de que en cas de que no fos acceptada, l'amparava la llei per poder renunciar als càrrecs, al complir els seixanta anys; però si això no era suficient, encara li quedava una altra solució : abandonar Barcelona i traslladar-se a viure a Madrid.

Aquesta radicalitat en la defensa de la seva dimissió, exasperava el Consistori, que solament pretenia apartar-lo del camí de l'Alcaldia, sense veure que aquesta situació era incongruent, ja que Giner de los Rios tenia el seu pròpi honor públic, i no podia permetre deixar als seus enemics polítics, la primera Tinència d'Alcaldia.

Els aconteixements, no pogueren però, oferir a Giner de los Rios una compensació política per la seva dimissió ; en una trista i gairebé funerària sessió, el Consistori abandonà a Giner de los Rios i aprovà la seva dimissió. Bastardas manifestà que juntament amb els que el vulguin acompanyar visitarà a Giner de los Rios a casa seva, per fer-li esment el sentiment de la Corporació per la seva decissió. El camí cap a la primera Tinència d'Alcalde d'un regidor solidari era obert.

Mentrestant, però, Bastardas, es mantenia interinament com Alcalde republicà solidari. Davant de la majoria consistorial, tenia l'adhessió assegurada, mentres que per part de la minoria lerrouxista, no hi havia pretendent possible que pogués desbancar-lo. S'esqueia tan sols, una política fosca, que fes demostració pública contra el Consistori solidari. Aquesta fou en certa manera el que produí les manifestacions contra els regidors, per part d'elements d'incontrolats, destacant-se per la seva inoperància el Comandant de la mateixa Guàrdia Municipal, i que Bastardas es veiè obligat a destituir oficialment.

Fou un acte de valentia política, i d'energia com a autoritat municipal. Sanllehy era a Madrid, i l'autoritat en qüestions d'ordre públic pertanyia al Governador Civil. En canvi, en qüestions municipals, malgrat fossin externes a la Casa Gran, l'Alcalde tenia o almenys havia de tenir potestat suprema. Aquest fou el cas del que comentem.

El cas venia de lluny : quan en la sessió celebrada el dia 7 de juny de 1904, es llegeix una comunicació de l'Alcalde Boladeres donant compte del nomenament pel càrrec de Comandant de la Guàrdia municipal al Sr. Omedes Asin, el regidor Bastardas, ja va manifestar la seva contrarietat per que l'Alcalde no havia consultat prèviament amb la Comissió de Governació, aquesta decissió. El desaire que Boladeres va fer a la Comissió pertinent, foren seguits durant tres anys, per les anormalitats que aquest Comandant, introduït en el càrrec per Boladeres (era una de les maneres caciquistes que encara imperava), mantenia impunement, i de la que la premsa anava denunciant cuidadosament, fins a demanar la seva destitució.

Amb l'esclat de la Solidaritat Catalana, el Comandant Omedes, actuava no com a funcionari de l'Ajuntament, sinó com a element intrigador i encubridor de les reaccions lerrouxistes.

Per tot això, quan Bastardas tingué l'oportunitat no solament de mantenir l'autoritat municipal, com a signe d'autonomia, sinó la de satisfer els desitjos de l'opinió pública republicana i solidària de Barcelona, no s'ho pensà dues vegades : destituí al Comandant, amb el beneplàcit de tot el Consistori, i com no podia ésser d'altra manera amb el vist i plau, uns dies més tard, del mateix Sanllehy.

El vot de gràcies que per unanimitat aprovà el Consistori "pel

zel i talent" de Bastardas durant el període de temps en que ocupà l'Alcaldia, desfeia l'expectació pública amb que s'esperava la reacció de Sanllehy, davant l'"atreuiment polític i autonomista" de Bastardas amb la destitució del cap de la guàrdia municipal. Sanllehy encara mantenia les bones relacions amb el Consistori i com que el problema plantejat per Bastardas, no implicava una acció directa en la política municipal de l'Ajuntament, va respectar l'autoritat posada a prova dels Alcaldes accidentals.

F - CONFLICTES ENTRE REPUBLICANS I REGIONALISTES 1904-1907

El control polític de l'Ajuntament de Barcelona, serà una de les batalles principals que republicans i regionalistes mantindran. Des del mateix moment de la constitució del nou Ajuntament democràtic de 1904, i un cop demostrat amb les eleccions anteriors que la força política de Barcelona estava dividida entre la Lliga Regionalista i la Unió Republicana, els regidors pertanyents a cada un d'aquest partits, intentarant per tots els mitjans poder controlar els mecanismes del nou Ajuntament.

En aquest sentit, en la primera sessió del Consistori barceloní, presentarà ja el conflicte esmentat. Quan el republicà Odó de Buen demanà que republicans i regionalistes s'unisin de cara a l'administració de la Ciutat, se li contestarà pel cap de la majoria republicana Eusebi Corominas, que aquestes aspiracions ja foren plantejades abans de començar les sessions, i s'estrellaren contra l'intransigència regionalista, que volia promoure una majoria consistorial controlada per ella.

Jaume Carner, denunciarà aquestes acusacions, tot cricant la falta d'unitat dels republicans. Aquests es defensaren senyalant les raons profundes de la tàctica regionalista, que consistia en no volguer acceptar cap càrrec de govern dintre l'Ajuntament, per disputar així, des d'una posició distanciada i sense cap determinació de participació prèvia, la prova de força que determinés de quin cantó hi havia majoria de vots, pensant potser que fora possible la derrota republicana.

Corominas surt al pas, repetint que els regionalistes s'han pensat que la majoria eren ells, i que en cas de marginació podien boicotejar i paraitzar sistemàticament l'Ajuntament.

Giner de los Rios, entrarà en detalls, en senyalar que, pels re-

publicans, les Tenències d'Alcaldia són considerades com a autèntics càrrecs polítics, i no com a càrrecs administratius, tal com els regionalistes volen fer creure tàcticament. És evident doncs, que aquests càrrecs tenen tot l'interès de la majoria consistorial. Aquest és el punt fort del debat; Els republicans expliquen per boca de Giner de los Rios, que els regionalistes no es poden queixar en la marginació que se'ls ha mantingut respecte de les Tenències d'Alcaldia, doncs, ells mateixos han senyalat fins ara que no volien acceptar cap càrrec polític, dient alhora que les Tenències eren càrrec simplement administratius, intentant així camuflar el veritable interès de la minoria regionalista pels càrrecs municipals.

Però davant la revelació de la seva tàctica politico-administrativa, els regionalistes veuen frustrat els seus dessitjos, quan la majoria republicana copa totes les Tenències d'Alcaldia, sense deixar -ne cap a l'abast dels regionalistes. No ha estat possible arribar a cap acord amb la minoria, degut principalment a la seva tàctica de fer creure que els càrrecs eren administratius, quan tothom sabia que eren polítics i per tant, càrrecs de govern en plena vigència.

Aquest error, denunciat a temps pels republicans, deixarà a la minoria en l'oposició municipal, i solament podrà incidir en qüestions administratives.

Les freqüents denúncies contra membres republicans, per abusos, tindran moltes vegades una única finalitat : desprestigiar davant l'opinió pública els seus adversaris polítics.

En la sessió del 4 de febrer de 1904, el regionalista Jaume Carner denunciava al republicà Buxó, sobre un afer de la Companyia Anònima de Tramvies, fent aprovar una proposició (26 vots contra 14) perquè sigui debatuda la honorabilitat d'aquell regidor.

En aquest cas els mateixos republicans com Magriñà, Borrell i Sol, López, ;arial, Nel.lo, Corominas, Mir i Miró, Perís, De Buen, i Galí, voten amb la minoria regionalista, per comprendre que malgrat l'evidència d'una enemistat política, no podien amagar en consciència els errors caciquistes de membres republicans del Consistori.

Es aquesta una primera victòria del grup regionalista, d'ençà les eleccions de 1903; l'intent és mostrà a l'opinió pública, que els republicans, malgrat la seva propaganda en la campanya electoral, continuen amb la corrupció administrativa de l'antic Ajuntament, i abussen dels càrrecs amb tota impunitat, sempre i quan la mino

ria regionalista no ho fiscalitza com en aquesta oportunitat. Per tant, és necessari que el grup regionalista no sigui marginat de l'administració de l'Ajuntament, tal com sembla que vulguin mantenir-los la majoria republicana.

Però preveient aquest procés polític considerablement propagandístic, els republicans obtaren per sumar-se a la mateixa denuncia dels regionalistes i votar perquè els errors polítics i administratius dels regidors republicans no siguin amagats i ofegats amb els vots de la seva pròpia majoria.

En la sessió del 10 de maig del mateix any el regidor republicà Rivas Mateos, denunciava al també regidor de la majoria Zurdo Olivares, per cobrança indeguda de 5.000 ptes, en un afer de la Comissió de Consums. Es una neteja dintre de la mateixa majoria, prevenint qualsevol jugada política regionalista.

L'afer, que ja era públic, originà molta polèmica, enviant-se al jutjat les manifestacions fetes en aquella sessió, per si hagués indici de culpabilitat.

La ràpida reacció dels republicans en aquest cas, bloquejen la intervenció de la minoria regionalista, que espera qualsevol pretext per acusar-la de corruptora, i per unanimitat aproven que sigui la justícia ordinària la que analitzi el possible abús.

L'acusació, però, tenia una fonamentada jugada política, doncs, el regidor Zurdo Olivares, representava la part més lerrouxista del Consistori republicà, i es manifestava sempre com la genuïna representació obrera, la qual cosa encara significava un desprestigi més greu per la majoria republicana municipal.

Altres conflictes tenien un caire polític més ideològic, molt comú en aquell temps : l'anticlericalisme com a forma esquerrana i progressista, així com qualsevol manifestació de neutralitat religiosa, era considerada per la Lliga i la dreta barcelonina com a beligerant i enemiga.

Es d'interès el cas sobre la subvenció del Corpus, que els regionalistes presentaren al Consistori; l'estratègia consistia en fer passar una subvenció per a la processó tradicional del Corpus considerant-la no com a un fet religiós, sinó com a festa popular .

Però com que la majoria republicana no mantenia una cohesió en els afers municipals, i trobant-se en minoria en la sessió del 21 de maig de 1904, perd la votació sobre la qüestió de la sub-

venció sobre el Corpus, després d'intentar inútilment una obstrucció parlamentària, per evitar un acord contrari als seus interessos.

El moment era delicat, i els regionalistes abans de veure's burllats, quan tenien el triomf a les seves mans, decidiren fer una pressió extraparlamentària, amenaçant al Consistori amb la seva retirada, si el dictamen no era discutit en aquella mateixa sessió.

Si això no era prou fort, sembla que enviaren avís al Governador Civil, que es posà en contacte telefònic amb Corominas, cap de la majoria republicana, intimidant-lo amb la suspensió de tot l'Ajuntament, si es mantenia l'obstrucció republicana per interferir la discussió del dictamen del Corpus.

Obligada, doncs la votació, els regionalistes triomfen per 20 vots contra 10. La minoria consistorial, tingueren en aquest cas, tota la ajuda de la fracció de Defensa Social, que era capdavantera en mantenir la pressió contra l'anticlericalisme "descarat" de la majoria republicana.

Però la victòria regionalista, fou tanmateix una victòria pírrica. Perquè els mecanismes parlamentaris preveuen aquesta possibilitat, i en la propera sessió consistorial (26 de maig de 1904), els republicans, en aquest cas ja en majoria absoluta, no ratifiquen l'acta anterior sobre l'acord de la subvenció del Corpus, aprovat en l'anterior sessió, i restauren altre cop l'equilibri polític trencat amb la seva pròpia debilitat.

Quedava demostrat que la majoria de l'Ajuntament no es deixaria imposar pels regionalistes, i que si algun cop aquests lograven una votació propícia als seus interessos, era per la manca de cohesió, d'assistència, o de debilitat republicana.

El prestigi de la majoria consistorial, passava alhora pel prestigi republicà com a grup, és a dir com a partit polític. Calia fer-se respectar també, en les votacions municipals.

En aquest sentit els republicans es llençaran a esclarir tota classe d'abussos i deficiències municipals: investigació sobre la mort d'una dona per negligència d'un metge dels serveis municipals, així com els abussos comessos en la brigada eventual, etc. La campanya de prestigi, que el grup republicà s'imposà, ja donava resultats. Malgrat això, aquest no votava amb la cohesió nes-

secària, (en la sessió del 17 de nov de 1904, s'expresaren criteris contraposats entre els republicans en tractar un dictamen de la Comissió de Governació, provocant una votació dividida dintre la majoria). A partir d'ara és bastant clar que l'opinió pública republicana apoiava políti-ament als seus regidors, i que els regionalistes per mitjà dels seus òrgans de premsa, intentaven obrir dintre la majoria una via d'aigua. Això, no era pas tant difícil com semblava, doncs els republicans tenien moltes qüestions que comportaven ja una diferenciació de criteris i d'opinions a l'hora de posar-les en pràctica.

En la sessió del 22 de novembre d'aquell any, "La Veu de Catalunya" encara manté aquesta política, i es dedica a ridiculitzar al regidor republicà Bastardas, que més tard seria un dels homes que més havia de tenir en compte.

Per altra part, els criteris republicans, davant els problemes de les subvencions benèfiques a centres més o menys especialitzats, tindran que fer-se respectar davant les postures catòlico integristes i anticlericalistes acèrrims d'uns i altres, per esdevenir simplement un problema d'eficàcia i de realisme polític. Tot i aixís, (la votació és una victòria del republicà Bastardas), s'aprovaren les subvencions beneèfiques amb dos vots en contra, dels republicans radicals, oposats als criteris de la Unió Republicana, Odó de Buen, i Mir i Miró.

És significatiu que davant d'aquest dissidents de la majoria republicana, Giner de los Rios, manifesti que "l'única autoritat és Salmerón, a Madrid, i Corominas a l'Ajuntament", paraules que dos anys més tard haurà de desmentir, amb una solemne declaració lerrouxista. Ens trobem doncs, malgrat aquestes petites dissidències en un punt de ferma cohesió republicana, després de mesos i mesos de debats interns i de falta de disciplina consistorial. No cal però fer-ne una exageració, perquè la majoria en conjunt mai no formarà un perfecte bloc compacte, encara que sí es defensà brillantment, davant la constant pressió política de l'oposició regionalista.

Si el primer, ha estat de lluita, les diferències ideològiques han pogut més que la unitat de criteris republicans. En canvi a partir de 1905, l'Ajuntament anirà confeccionant un programa d'actuació municipal més sòlid i més eficaç, amb la possibilitat de

d'integrar les corrents regionalistes més obertes i els regidors escindits de la mateixa, malgrat les diferències polítiques dintre del Consistori.

Una mostra de que, malgrat la nova situació de cooperació municipal entre republicans i regionalistes, es mantenien diferències ideològiques, la tenim en la sessió del 30 de març de 1905, quan esclatà un petit conflicte pràctic i polític cara a la galeria de l'opinió pública, al pretendre la majoria (Bastardas, Corominas, Gispert, Layret) derogà les ordenances (per altra banda denunciades com a anticonstitucionals), sobre la circulació de carruatges i tramvies els dies de dijous i divendres sant, i topar amb l'obstrucció parlamentària de la minoria regionalista (Albó, Cambó, Puig i Cadafalch), que s'hi oposava. ⁸

Un altra, era el problema de reverssió dels tramvies; la Comissió de Foment tenia pressa per aprovar el dictamen, mentres que els regionalistes temien que existissin problemes de fons i demana - ven més temps per examinar algunes qüestions que no veien clar. Aquesta actitud amparada per regionalistes (Cambó) i republicans (Corominas i Bastardas), contrarrestava amb la de la majoria republicana que recolza a la Comissió de Foment i les postures de regidors com Borrell i Sol, Peris, i Suñol, així com els regidors esmentats abans. Les diferències republicanes provoquen un incident entre Bastardas i el portaveu de la Comissió de Foment, el republicà Marial.

A principis de 1906 i amb l'entrada d'un nou factor polític, com era la formació de la Solidaritat Catalana, es presenten nous problemes entre republicans i regionalistes.

La política municipal d'unitat pràctica, més o menys acceptada fins ara, es mermarà com a conseqüència de la formació d'una nova majoria consistorial composta de republicans nacionalistes i de regionalistes, i d'una nova minoria dissident o anti-solidària que englobava generalment a republicans lerrouxistes.

Aquesta nova formació política en el Consistori de Barcelona, com portarà també un canvi polític. La política municipal de la nova majoria, haurà de passar necessàriament per l'aprovació dels regidors regionalistes que matisaran el seu contingut. Serà però sens dubte una política anomenada de "Solidaritat Municipal", fe nomen que, si bé ja venia de l'etapa anterior (1905), tindrà ara una ressonància immediata.

Les primeres divergències, nascudes de la formació de la Solidaritat Catalana, entre el grup republicà municipal, es faran presents a primers d'any de 1906, encara que no tindran repercussió fins que el primer Tinent d'Alcalde Giner de los Rios presenti la dimissió del càrrec i abandonant més tard l'Ajuntament.

En les sessions del 21 i 26 de juny d'aquell any, es farà patent l'allunyament polític entre Giner de los Rios i Bastardas, a conseqüència de les crítiques regionalistes contra l'Alcalde de R.O. Marquès de Marianao, i les diferents respostes dels republicans matissades ara per la coalició política de la Solidaritat Catalana, que com a tema de fons ressaltava les circumstàncies de cada regidors.

Malgrat aquesta primera escaramussa, i mantenint la "Solidaritat Municipal", el Consistori aprova per unanimitat, un acord perquè l'Alcalde de R.O. s'atingui, en les seves absències, a l'article 117 de les Ordenances Municipals, que afectaven l'obligatorietat de demanar permís per abandonar la Ciutat per un temps superior als vuit dies .

En general , un cop començada la lluita solidària, comportarà incidents polítics en el Consistori. Aquests tenien gairebé sempre un caire ideològic i en canvi, en qüestions pràctiques municipals, els acords eren més factibles.

Més endavant veurem com republicans i regionalistes s'uneixen en la lluita contra l'imposició governamental dels Alcaldes, i els enfrontaments polític-administratius contra el poder central.

G - ELS ALCALDES DE NOMENAMENT REAL 1904-1907

La nova correlació de forces polítiques, que a partir de 1901 arribà a l'Ajuntament barceloní, no pogué tampoc lograr, una de les aspiracions més populars i democràtiques de totes les campanyes polítiques : l'elecció per la Ciutat de l'Alcalde.

Si bé hi han casos extraordinaris, com el del metge Bartomeu Robert, que fou imposat Alcalde per la conjuntura política del moment, malgrat ésser home regionalista, i que sapigué mantenir la honorabilitat del càrrec primer amb la actualització del cens electoral que era una de les primeres causes de les victòries caciquistes (foren trobats més de 27.000 electors morts que continuaven votant), i després amb la seva solidaritat al moviment re

gionalista dedicat a conquerir el sector comerciant de Barcelona amb el moviment anomenat "Tancament de Caixes", no podem dir el mateix dels seus substituïts en el càrrec.

La continuació de les pràctiques usuales i caciquistes en l'elecció d'Alcalde de la Ciutat, clogueren i enterraren el parèntesi en que el Dr. Robert presidí dignament l'Alcaldia, i superant el seu propi nomenament de R.O.

Amb les eleccions municipals de 1901 i 1903, la fesomia política del Consistori canvià totalment.

Vençuts els partits dinàstics, i arribats a les portes del poder municipal dues forces polítiques noves, l'organització tradicional i caciquista de l'Ajuntament restava tant sols representada per l'Alcalde nomenat directament per la corona, com a representant directa del poder central, és a dir del Govern polític d'Espanya, en l'administració política local .

El següent pas era assolir la total democratització municipal amb l'elecció, almenys indirecta, és a dir a través dels regidors que ja havien estat elegits per sufragi universal, del President de l'Ajuntament Constitucional.

La voluntat expressada per les noves forces polítiques triomfants en les eleccions de 1901, obligà a l'Alcalde Josep Monegal i Noguès, a demanar que el Govern renunciés , a través d'ell, a la prerrogativa que la llei li donava de nomenar "encara" els Tinentes d'Alcalde de la Ciutat. El nomenament dels Tinentes d'Alcalde representava ara l'anul·lació pràctica de mantenir amb el nou Consistori una certa harmonia política, i de guanyar-se , si calgués les simpaties regionalistes. Per altra part comportava la impossibilitat, per part dels nou partits democràtics guanyadors, de poder controlar mínimament els òrgans municipals de Barcelona. Si comptem que existien deu Tinències d'Alcaldia, i un total de cinquanta regidors, comprendrem aviat, que el nomenament dels càrrecs polítics més importants , tret del d'Alcalde, de l'Ajuntament, eren precisament els que el Govern es reservava amb el nomenament dels seus Tinentes d'Alcalde.

A partir , doncs, de les eleccions de 1901, i encara més, després de les de 1903, era pràcticament impossible mantenir l'elecció dels Tinentes d'Alcalde per part governativa, si no es volia trencar definitivament la política municipal, que prou estava deteriorada.

En aquestes condicions, la iniciativa de l'Alcalde Monegal i Noguès, significava un pas endavant en el reconeixement de la sobirania popular dins l'Ajuntament. Però aquest reconeixement no era encara total, doncs, la presidència de l'Alcaldia estava sotmesa a la condició política del Govern, i aquest tenia potestat legal per nomenar la persona que ostentès el càrrec polític d'Alcalde de la ciutat més gran d'Espanya.

Si en certa manera la renúncia al nomenament dels Tinents d'Alcalde, era ja una necessitat ineludible i política per mantenir com fos l'estabilitat municipal, dirigida per un home de confiança del règim de la Restauració, no ho és menys, que el Govern no podia imaginar-se, que malgrat aquesta nova situació creada en l'Ajuntament barceloní, aquest no podia governar-se per mitjà de la imposició i de la pressió continuada dels Alcaldes nomenats a dit per la corona. Malgrat de la bona dosis de bona voluntat dels homes que accediren a l'Alcaldia de Barcelona per R.O., no tinguerem més remei, per realitzar un acte de govern municipal, que obtenir el beneplàcit i l'acord del Consistori, únic òrgan polític desisori, elegit democràticament a Barcelona.

L'imposició antidemocràtica i contrària a la nova correlació de forces polítiques dins l'Ajuntament barceloní, provocarà sistemàticament l'impossibilitat de poder governar des de l'Alcaldia contra un Consistori popular transformat per raons naturals en un parlament català.

La història dels Alcaldes de R.O., entre 1901 i 1909, serà la història d'un fracàs darrera l'altra dels seus titulars, per la contradicció de no poder, com a primera autoritat delegada del Govern central i per tant del règim monàrquic de la Restauració, respectar els acords i les solucions polítiques concretes que un Consistori municipal aprovava democràticament.

Aquesta lluita política entre els Alcaldes de R.O., i els Consistoris democràtics elegits per la Ciutat de Barcelona, serà superada l'any 1908, amb la dimissió irrevocable de l'Alcalde Sanllehy, davant el vot de censura que el Consistori aprovà gairebé per unanimitat, i amb la subsegüent elecció del primer Tinent d'Alcalde Albert Bastardas com a Alcalde Popular de Barcelona.

Es complia així, la primera de les aspiracions democràtiques del Consistori i de la Ciutat, malgrat que la memòria popular i política oblidès una de les lluites més significatives per l'Autonomia municipal.

Recordem aquí, les lluites entre Alcaldes de R.O. i Consistoris democràtiques :

El 26 de maig de 1903, és nomenat Alcalde de Barcelona, Guillem de Boladeres i Romà (1853-1928), que ocupà el càrrec fins el 15 de juliol de 1904.

Boladeres, que militava en el partit conservador, era la primera vegada que accedia a l'Alcaldia de Barcelona (hi retornarà del 2 de juliol de 1914 al 21 de juliol de 1915), trobant-se amb un Consistori desconegut i sense tradició política municipal.

Per això, calia anar encara amb més tacte, del que normalment s'usava, amb Consistoris coneguts. En aquest sentit, Boladeres actuà molt segons la seva costum, que era de tipus governamental, despreciant l'opinió de les Comissions de Treball o la del mateix Consistori. Si bé les relacions entre un i altre foren correctes, el poc temps que fou Alcalde oficial, és a dir exactament sis mesos i mig (durant l'any 1904), no fou prolífer en incidents espectaculars.

A primers de març d'aquell any, nomenà autoritàriament, malgrat les crítiques del Consistori, un inspector de Consums, desairant a la mateixa Comissió. Fou censurat obertament per Rivas Mateos, i el Consistori es decantà a favor de la Comissió i en contra de Boladeres.

Un mes més tard, prenent atribucions que no tenia, -doncs el Consistori no havia ni donat permís ni ordre expressa-, preparà i feu ornamentar els carrers de la Ciutat, amb arcs triomfals, davant la propera vinguda del rei Alfons XIII. Aquesta actitud, obligà al cap de la majoria republicana Eusebi Corominas a fer-li una interpellació en la sessió del 5 d'abril, exigint-li explicacions, que foren donades més tard, el que en realitat afavorí a Boladers, doncs, els aconteixements que motivaven aquella censura ja havien desaparegut.

Una nova mostra d'aquesta manera de fer, fou el nomenament del càrrec de Comandant de la Guàrdia Municipal de Barcelona, que en aquell moment era formada per més de 900 homes armats, en la sessió del 7 de juny. Aquesta imposició motivà que el regidor Albert Bastardas, com a portaveu de la Comissió de Governació, protestés enèrgicament del nomenament, i de la falta de consideració de Boladeres, que no es dignà ni consultar-ho amb la dita Comissió.

Preveient aleshores dificultats polítiques i governamentals, Boladeres demanà llicència per malaltia, i no tornà pràcticament a incorporar-se a l'Alcaldia .

Per substituir-lo fou nomenat l'advocat Gabriel Lluch i Anfruns, que presidí l'Ajuntament des del 16 de juliol de 1904, fins el 21 de juliol de 1905. Exactament doncs, un any just.

Malgrat ocupà aquest càrrec polític, Gabriel Lluch i Anfruns, és desconegut a la Gran Enciclopèdia Catalana, a l'Enciclopèdia Biogràfica d'Albertí, així com a la Enciclopèdia de la Llengua Catalana, i tanmateix a la Enciclopèdia Espasa (1927).

Lluhc i Anfruns, tingué durant el primer temps una actuació encaminada a congratular-se amb el Consistori, que li valgué fos elogiat (sessió del 13 d'octubre de 1904), per l'energia en posar en pràctica un acord del Consistori sobre l'enderrocament de barraques.

Més endavant no sabé situar-se com a President d'una Alcaldia, conflictiva amb els Alcaldes de R.O., i fiscalitzada per dues forces polítiques que buscaven qualsevol acte d'autoritarisme per denunciar-lo. En aquestes circumstàncies Lluch i Anfruns cometè greus errors polítics : donació de la simbòlica vara d'Alcalde (antiga vara d'en Rius i Taulet) a la Verge del Pilar a Saragossa, així com actes d'autoritarisme parlamentari, etc. Aquests fets, introduïren un ambient anti-Lluch i Anfruns, per part de tot el Consistori.

En la sessió del 27 d'octubre de 1904, Francesc Cambó, en nom del regionalistes demanà a l'Alcalde una llista detallada de les despeses que havia produït el viatge a Saragossa. De semblant manera el republicà Albert Bastardas protestava enèrgicament per haver entregat Lluch i Anfruns la vara d'Autoritat Municipal, a la verge del Pilar, sense cap consentiment de la Corporació.

Malgrat la importància del debat i del fet que comentem, Bastardas, es trobarà sol a l'hora de defensar la dignitat consistorial, i ni regionalistes ni republicans li feren costat davant l'intemperància de Lluch i Anfruns, que en termes autoritaris i contundents obligà a callar al regidor republicà.

En tot cas, cal recordar que aquest fet succeeix a l'octubre de 1904, quan les dificultats dels grups consistorials eren encara importants, per incidir unitariament vers un programa municipal concret.

Pel novembre del mateix any, i en la sessió del dia 4, es torna a reproduir un nou incident entre Bastardas i Lluch i Anfruns, quan aquest després de senyalar unes anomalies dins la Comissió d'Eixample, s'oposà obertament a concedir la paraula a Bastardas, que pretenia contestar aquelles acusacions.

La protesta del Consistori fou en aquest important, i alguns regidors demanaren públicament un vot de censura contra Lluch i Anfruns.

Uns dies més tard, (10 de novembre de 1904), es debatí la responsabilitat del qui ordenà les obres d'adecentament del Palau Reial del parc, motivades pel viatge d'Alfons XIII a Barcelona. Totes les indicacions anaven dirigides contra l'ex-Alcalde Boladeres, malgrat però que les investigacions posteriors no donaren uns resultats positius degut principalment a que Lluch i Anfruns intentava cobrir aquestes responsabilitats.

Es de destacar també un incident produït per regionalista Giralt i Verdaguer quan despectivament anomenà a Lluch i Anfruns "alcalde de de R.O."

Davant del canvi ministerial produït uns mesos més tard, Lluch i Anfruns es veu obligat a presentar la dimissió, amb el beneplàcit del Consistori i del nou equip ministerial liberal.

Aleshores és nomenat el navilier Rómul Bosch i Alsina (1852-1923), que ocupà la Presidència de l'Alcaldia des del 22 de juliol de 1905, fins el 15 de desembre del mateix any. És a dir solament cinc mesos.

Bosch i Alsina era membre del partit liberal, i tingué de seguida al seu costat als fusionistes de l'Ajuntament, produïnt des d'el primer dia una impressió d'impotència general, quan tal com ell mateix digué en la presa de possessió, venia simplement a administrar la Ciutat, deixant la política a fora.

Aquesta pietosa mentida política, serà la que el portarà, més tard, a enfrontar-se amb el Consistori, fins a presentar la dimissió.

El nou Alcalde, no era un polític, malgrat havia estat diputat per Barcelona, i era més haviat considerat un home de negocis i d'affers comercials.

La seva carrera com a diputat i com senador (1901), era més aviat per militància amb el partit, i per considerar-lo un destacat home de la burgesia industrial barcelonina, però no estava en condicions polítiques per presidir un Consistori d'aquella magnitud. Pocs dies després del seu nomenament (sessió del 3 d'agost de 1905), hagué de rectificar públicament unes paraules injurioses dirigides

als regidors republicans Moles , i Buxó ("mas vale ser Alcalde de R.O. que concejal de oficio").

Els incidents es repetiren altre vegada amb el regidor Buxó, per qüestions de competència (sessió del 10 d'agost de 1905), i també amb Giner de los Rios, arribant-se a un enfrontament important quan el Consistori protestà de les paraules de l'Alcalde.

Pel novembre de 1905, i a conseqüència del dinar celebrat pels regionalistes al Frontó Comtal (Banquet de la Victòria), fou convidat l'Alcalde Bosch i Alsina, que tot fent honor a la Lliga Regionalista hi assistí. Immediatament els republicans, per boca de Joan Moles es queixaren de la activitat política de l'Alcalde, mentre els regidors regionalistes el defensaven.

El problema s'agravà , quan Bosch i Alsina, es negà en rodó a donar la paraula al regidor Jaume Carner, en una sessió posterior als fets vandàlics protagonitzats per oficials de la guarnició de Barcelona , a l'assaltar la redacció del "Cu-cut!" i de "La Veu de Catalunya", la nit del 25 de novembre de 1905.

Poc temps després , decidí presentar la dimissió, abans que fos massa tard. Immediatament fou cessat.

El 16 de desembre de 1905, prengué possessió el nou Alcalde de Barcelona de R.O., Salvador Samà i Torrents, Marquès de Marianao. Pertanyia al partit liberal, i havia estat elegit vàries vegades diputat a Corts. Era un home força conegut per les seves activitats polítiques i comercials a Cuba i a Filipines. El 1893, fou distingit amb el títol de "Grande de España".

El Marquès de Marianao (1881-1933), ocupà l'Alcaldia fins el 4 de setembre de 1906, retornat-hi del 6 de desembre de 1910 fins al 28 de desembre de 1911.

En aquest primer període d'Alcalde de R.O., tingué més tacte polític i aparagué als ulls de l'opinió pública, com un home entregat al càrrec amb constància. Tingué especial interès a resoldre els problemes que Barcelona tenia acumulats en els ministeris governamentals, i per mitjà de les seves amistats i coneixences a Madrid, influí i acosenguí en molts dels casos resoldrel's.

D'aquesta manera, la seves estances a Madrid augmentaren i s'allargaren desmesuradament . Cal indicar però, que les seves gestions comportaren crèdits i benèfics a la Ciutat, que el Consistori agraí públicament (sessió del 3 d'abril de 1906, i del 15 de maig de 1906).

El Marquès de Marianao comprengué millor que els seus antecessors, el problema polític del Consistori barceloní, i intentà promoure

una política destinada a mitigar les tardances i la burocràcia estatal. Però si bé és cert que l'efectivitat dels seus desplaçaments quedava compensada pels resultats obtinguts, també ho és, que les seves llargues estances a Madrid complaiant principalment a la majoria republicana del Consistori que podia disposar del poder municipal i protagonitzar la seva política ciutadana en ocupà, encara que ínterinament, la Presidència de l'Alcaldia.

Aquest fet polític, contrariava a la minoria regionalista, que es sentia desplaçada per la bona voluntat de l'Alcalde oficial, i es trobava incòmode en aquella situació. Tan és així que decidí provocar una interpel·lació per evitar la continuació d'aquella política, i capgirar si pogués la relació entre Alcalde oficial i republicans a favor d'una nova situació que no provoqués forçadament tenir als republicans com a Presidents ínterins de l'Alcaldia. Si bé aquesta provocació regionalista no era compartida per tots, almenys tenia el consell dels homes claus del partit dins del Consistori. La decissió era important, perquè si els regionalistes obtenien per enfonçar la política del Marquès de Marianao portada des de Madrid mateix, oferien alhora la paralització dels beneficis que fins aquell moment s'havien conseguit amb les llargues estances en els ministeris; però també i sobretot de manera tàctica, oferien a l'opinió pública la possibilitat de que els republicans responguessin sobre una qüestió tan delicada com aquella: si criticaven també l'Alcalde de R.O. es perjudicaven ells mateixos, doncs gràcies a les ausències, mantenien ínterinament ocupada l'Alcaldia i podien oferir una imatge política de poder; per altra banda, si el defensaven contra l'argumentació política provocada pels regionalistes, es donava el cas de que representants del partit d'Unió Republicana a l'Ajuntament estaven fent costat a l'Alcalde de R.O., que representava oficialment el poder central a l'Ajuntament, i es posaven en contradicció amb la seva política d'autonomia municipal i democràtica.

Però en el fons del debat, hi havien els punts diferencials entre republicans i regionalistes davant de la Solidaritat Catalana i la interpel·lació regionalista provocada per Duran i Ventosa en la sessió del 21 de juny de 1906, intuïa ja, que les respostes a aquella, no serien les mateixes dintre la majoria republicana, dels republicans solidaris, i la dels republicans anti-solidaris.